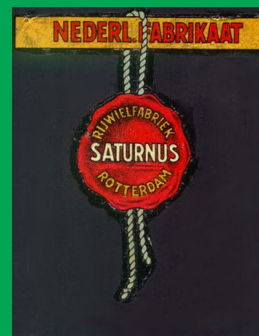

Operatie 'Zeemeeuw'

Leo Knoops en Wim Knoops

In oorlog

DUITSCHER AANVAL OP NEDERLAND

Vanochtend om 3 uur hebben Duitse troepen de grens overschreden. Aanvallen uit de lucht op eenige vliegvelden

Een Duitse stap in Den Haag van de hand gewezen

Er zal geallieerde bijstand worden verleend

Wij laten hieronder, zooveel mogelijk in volgorde, de berichten volgen, welke ons heden in den loop van den dag bereiken:

Het Algemeen Hoofdkwartier deelde ons hedenochtend om 5.15 het volgende mede:

Van drie uur af hebben Duitse troepen de grens overschreden.

Vliegaanvallen zijn geprobeerd op enkele vliegvelden.

Weermacht en afweer zijn paraat bevonden. Inundaties vlotrekken zich volgens plan. Voor zover bekend zijn ten minste 6 Duitse vliegtuigen neergehaald.

Geen onderhandelingen met den vijand

Het Algemeen Hoofdkwartier deelt het volgende mede:

Nederlanders.

Wantrout alle radiobERICHTEN en strooibijetten, die spreken van het staken van ons verzet, van onderhandelingen met den aanval van de Duitse troepen, van hulp van Duitse zijde tegen een aanval van de geallieerden. Hoe geloofwaardig en officieel zij ook mogen klinken, zij kunnen slechts van den vijand afkomstig zijn.

Schenkt uitsluitend geloof aan de U bekende stemmen van omroepers, die U

Legerbericht van het Nederlandsche opperbevel

's-Gravenhage, 10 Mei. Duitse troepen hebben hedenochtend de Nederlandsche grens overschreden en zijn in aanraking met onze grenstroepen.

Onze grenstroepen volbrongen de hun opgedragen taak. Zij zijn er in geslaagd, de bevelen vernietigen tot uitvoering te brengen. De bruggen over Maas en IJssel zijn door hen vernield. Slechts ten Oosten van Arnhem, op een vijftiental km van de Nederlandsche-Duitse grens, zijn de Duitschers tot den IJssel opgerukt.

In het binnenland zijn door vijandelijke vliegtuigen landingspogingen gedaan en op enkele plaatsen parachutisten geparachuteerd en vliegtuigen geland. De landingspogingen zijn deels mislukt, de parachutisten, die voor een deel in Nederlandsche uniformen gekleed waren, zijn omringeld en worden vernietigd.

Boven verschillende steden hebben Duitse vliegtuigen strooibijetten uitgeworpen, die onvare mededeelingen en holle bedreigingen tegen de burgerbevolking bevatten. Het opperbevel waarschuwt het geheele Nederlandsche volk, geen geloof te hechten aan dergelijke uitingen, die slechts ten doel hebben verwarring te stichten.

Nederlanders, vertrouwt uitsluitend op de standvastigheid, waarmede de Nederlandsche weermacht — angespoord en bezielde door de daden en woorden van onze Koningin — onze Nederlanders bodem verdedigt.

Legerbericht van het Nederlandsche opperbevel

Van 10 Mei 1940, no. 2

Nederlandsche grenstroepen bieden verbitterd verstand aan IJssel en Maas.

Ondanks krachtige Duitse aanvallen handhaven onze troepen zich te Delfzijl. Vier Duitse pansertreinen zijn buiten gerecht gesteld, waarvan één, tegelijk met de spoorbrug bij Venlo, in de lucht vloog.

Bij luchtaanvallen op onze vliegvelden en bij landingspogingen in het binnenland, zijn tenminste 70 Duitse vliegtuigen neergeschoten. Zwakke, in het binnenland gelande vijandelijke afdelingen trachten zich te handhaven, doch worden door onze troepen met verbetenheid aangevallen.

Van verschillende plaatsen wordt gemeld, dat Nederlandsche krijgsgevangenen door Duitse troepen gebruikt.

Radiodist
doe

De regering
Tenzelende
te stellen om
omroepende
particuliere
nacht stoorlo
houden.

Belg

Verspreiding van pamfletten enz. verboden

Verordening van den opperbevelhebber

I. Onverminderd overigens gegeven of te geven verboden, zijn verboden: Het Nationale Dagblad, Volk en Vaderland, Het Volksdagblad.

II. Bovendien is de verspreiding van pamfletten, vlugschriften en dergelijke drukwerken verboden.

III. De handhaving van deze verordening moet met alle middelen worden verzekerd.

IV. Dit verbod wordt afgekondigd per radio en treedt onmiddellijk in werking.

De generaal O.L.Z.
WINKELMAN

en be

B

V

Leopold

protest

De bevolking is aangemoedigd kalm te blijven. Meegedeeld wordt, dat de vijand op vier plaatsen over de grens is gekomen.

Reuter meldt uit Parijs: Ingevolge het beroep van den Belgischen ambassadeur hebben de militaire autoriteiten een onmiddellijk opmarsch door het leger bevolen, met de bedoeling bijstand te verleenen aan België.

Reuter meldt uit Washington: De regering van de Verenigde Staten heeft een beroep op Duitschland gedaan om geen open steden te bombarderen.

In Zwitserland is de algemeene mobilisatie afgekondigd.

Proclamatie van Koningin Wilhelmina

Mijn Volk,

Nadat ons land met angstvallige nauwgezetheid al deze maanden een strikte neutraliteit had in acht genomen en terwijl het geen ander voornemen had dan deze houding streng en consequent vol te houden is in den afgelopen nacht door de Duitse weermacht zonder de minste waarschuwing een plotselinge aanval op ons gebied gedaan. Dit niettegenstaande de plichtige toezegging dat de neutraliteit van ons land zou worden ontzien, zoo lang wij haar zelf handhaafden.

Ik richt hierbij een vlammend protest tegen deze voorbeeldeloze schending van de goede trouw en aantasting van wat tusschen beschaaftde staten behoorlijk is. Ik en Mijn regering zullen ook thans onze plicht doen. Doet gij den uwen, zullen en in alle omstandigheden, ieder op de plaats waarop hij is gesteld, met de uiterste waakzaamheid en met die innerlijke rust en overgave waartoe een rein geweten in staat stelt, ons plicht doen!

WILHELMINA.

stijven in Uw verzet tegen den vijand, en aan strooibijetten, die oproepen tot den strijd. Nooit of te nimmer zullen opperbevel en regering zich inlaten met onderhandelingen met den vijand.

Alle berichten, die van het tegenwoordige oogen afkomstig zijn, worden met de uiterste nauwgezetheid en met de uiterste waakzaamheid en met die innerlijke rust en overgave waartoe een rein geweten in staat stelt, ons plicht doen!

De generaal O.L.Z.
WINKELMAN

Verspreiding
fletten enz. verboden

Verordening van den opperbevelhebber

I. Onverminderd overigens gegeven of te geven verboden, zijn verboden: Het Nationale Dagblad, Volk en Vaderland, Het Volksdagblad.

II. Bovendien is de verspreiding van pamfletten, vlugschriften en dergelijke drukwerken verboden.

III. De handhaving van deze verordening moet met alle middelen worden verzekerd.

IV. Dit verbod wordt afgekondigd per radio en treedt onmiddellijk in werking.

De generaal O.L.Z.
WINKELMAN

DE slag is gevallen. Vansochtend in de vroege is Nederland opgeschrikt door het geronk van motoren en het gedonder van het afweergeschut. Mocht men eerst hien en daar nog meenen, dat men te doen had met waarschuwingen tegen vreemde vliegtuigen, die hun weg zochten over ons land, spoedig bleek uit verschillende verschijnselen, dat wij bloot stonden aan een aanval, op ons eigen land gericht.

Ondanks de oprechte en krachtige pogingen van onze regering en ons volk, om naar alle zijden een eerlijke neutraliteit te handhaven, heeft het Duitse rijk ons overhoeds aangevallen, zulks, gelijk het in de proclamatie van Hare Majesteit de Koningin heet, niettegenstaande de plichtige toezegging, dat de neutraliteit van ons land zou worden ontzien, zoolang wij haar zelf handhaafden.

De inval in ons land blijkt gepaard te gaan met een inval in België en de bezetting van Luxemburg.

Evenals bij den inval in Noorwegen het geval was, motiveert men van Duitse zijde het militaire optreden tegen ons land met de bewering, dat ons een inval van Frankrijk en Engeland te wachten zou hebben gezeten, en men voegt daaraan nog toe, dat deze inval met medeweten van Nederland en België sinds lang was voorbereid, omdat men via de beide Nederlanden een aanval wenschte te doen op het Roergebied. Deze motiveering is vanochtend om zes uur — let wel, drie uur nadat blijkens het eerste communicé van het algemeen hoofdkwartier, de Duitse opmarsch begonnen was — aan onze regering meegedeeld, met de bijvoeging, dat tegenstand doelloos zou zijn en met de bedreiging, dat ons land aan vernietiging zou blootstaan, wanneer verzet geboden werd.

DE verantwoordiging, waarmee de regering de verantwoordelijkheid van de hand heeft

vijslandelijke aard ook met tegen Duitse

door enkele having onze dat voor ons ring mischwaadsen, d

regeringsste te verraden eerlijk buit worden ontz ook op den mogelijke ar zich als in beschouwt.

BELGIE homen Londen en P aan hunne l op onmidde zegd. Vooral aangewezen, hun plicht, wachten, en burgerij in zal vervulle

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Weest daarom op Uw hoede voor geruchten; geloof uitsluitend de mededeelingen, welke van de zijde van de regering of door de erkende persbureaux en radio-omroepen worden verspreid. Laat U niet van de wijs brengen, bewaart Uw kalmte en ziet den toestand moedig en onverschrokken onder de oogen.

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Weest daarom op Uw hoede voor geruchten; geloof uitsluitend de mededeelingen, welke van de zijde van de regering of door de erkende persbureaux en radio-omroepen worden verspreid. Laat U niet van de wijs brengen, bewaart Uw kalmte en ziet den toestand moedig en onverschrokken onder de oogen.

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Weest daarom op Uw hoede voor geruchten; geloof uitsluitend de mededeelingen, welke van de zijde van de regering of door de erkende persbureaux en radio-omroepen worden verspreid. Laat U niet van de wijs brengen, bewaart Uw kalmte en ziet den toestand moedig en onverschrokken onder de oogen.

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Weest daarom op Uw hoede voor geruchten; geloof uitsluitend de mededeelingen, welke van de zijde van de regering of door de erkende persbureaux en radio-omroepen worden verspreid. Laat U niet van de wijs brengen, bewaart Uw kalmte en ziet den toestand moedig en onverschrokken onder de oogen.

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Weest daarom op Uw hoede voor geruchten; geloof uitsluitend de mededeelingen, welke van de zijde van de regering of door de erkende persbureaux en radio-omroepen worden verspreid. Laat U niet van de wijs brengen, bewaart Uw kalmte en ziet den toestand moedig en onverschrokken onder de oogen.

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Weest daarom op Uw hoede voor geruchten; geloof uitsluitend de mededeelingen, welke van de zijde van de regering of door de erkende persbureaux en radio-omroepen worden verspreid. Laat U niet van de wijs brengen, bewaart Uw kalmte en ziet den toestand moedig en onverschrokken onder de oogen.

Wat deze nood gezegd eerste plaats in met nau van de bevelen der ovv een vertrouwen op weering, dat zij in den g Nederlandsche volk zullen en mogelijk is om vler te keeren.

NOG één waarschuwing zij hier aan toegevoegd. Uit den aard der zaak leeft men op het oogenblik in onzekerheid. Men weet amper wat in zijn naaste omgeving geschiedt en uit den aard der zaak kunnen de mededeelingen van het opperbevel en de regering slechts beknopt en in algemeen geest gesteld zijn, om den invaller geen aanwijzingen te verstrekken. Onder die omstandigheden kunnen gemakkelijk allerlei geruchten opduiken, welke onnodig angst zaaien.

Operatie ‘Zeemeeuw’

stormachtig kantoordrama

Leo Knoops en Wim Knoops

“Want zij hebben wind gezaaid en zullen eenen wervelwind maaien.”

(Ofwel: *“Wie wind zaait, zal storm oogsten.”*)

Hoséa, boek 8, vers 7.

Capelle a/d IJssel & Rotterdam, augustus – december 2002

Zeemeeuw:

Meeuw der zee kust, ook wel ‘Stormmeeuw’ genaamd (latijn: larus c. canus).

Illustratie voorkaft:

Het centrum van Rotterdam, eind jaren '30 gefotografeerd. Op de voorgrond ziet u het Witte Huis met rechts daarvan de Oude Haven. Daarboven, in het midden van de afbeelding, ziet u een gesloten huizenblok, Plan C geheten. Daarachter loopt het spoorwegviaduct van noord naar zuid dwars door de stad. Op twee locaties willen wij uw bijzondere aandacht vestigen in het kader van onze vertelling.

De gevelwand die is gelegen direct ten noordwesten van Plan C, aan de andere zijde van het spoorwegviaduct, is het **West Nieuwland**. Het grote, wat sombere pand aan de zuidzijde van de straat is de Koopmansbeurs (de grote bomen aan de zijkant staan op het Beursplein). Aan de noordzijde wordt het West Nieuwland begrensd door de Groote Markt, waar zich voor de oorlog het standbeeld van Erasmus bevond. Op de foto is de Groote Markt het terrein dat zich direct ten westen van de boogconstructie in het spoorwegviaduct (bovenin foto) uitstrekt.

De straat die aan de andere zijde van die boogconstructie op het spoorwegviaduct uitkomt, is het **Middensteiger** (als men m.a.w. in oostelijke richting over de Groote Markt liep, kruiste men op een gegeven moment het spoorwegviaduct en liep dan vanzelf het Middensteiger op). Het eerste pand links is de nieuwbouw van C&A, op de foto nog juist te zien (een blokvormig pand, drie rijen witte ramen, er staan enige hoge bomen voor).

Voor onze vaste lezers behoeft de prachtige, vooroorlogse Saturnus-reclame (voor de eerste keer hier in kleur uitgevoerd, kosten noch moeite zijn dit jaar door ons gespaard) geen verdere toelichting. En degenen die niet weten waar dit over gaat, kunnen wij slechts de welgemeende aansporing geven die ook St. Augustinus van Hippo ontving in het jaar 386, namelijk: “Tolle lege” (“Neem en lees”), en wel dit verhaal, dat thans voor u ligt.

Inhoud

	Brief aan de lezers
	Woord vooraf
Hoofdstuk 1.	Storm op til
Hoofdstuk 2.	Hoflaan
Hoofdstuk 3.	Moord & Brand
Hoofdstuk 4.	Een Vijfde Colonne
Hoofdstuk 5.	The Seagull has landed
Hoofdstuk 6.	Frequently Asked Questions (FAQ's)
Hoofdstuk 7.	De ring van Saturnus
Hoofdstuk 8.	Operation 'Seemöwe'
Hoofdstuk 9.	Omwenteling
	Epiloog
	Aanhangsel

Copyright © tekst:

Leo Knoops en Wim Knoops, Capelle a/d IJssel & Rotterdam, 2002

Copyright © Knoops-logo (handboeien):

Gerard Neerscholten, voormalig illustrator bij de RVS, Rotterdam, 1990

Copyright © Rotterdam-illustraties:

Wim Knoops, privé-collectie, Rotterdam, 2002

Deskundige adviezen (en persoonlijke ervaringen) over de situatie in het Rotterdam van vóór het bombardement van 14 mei 1940:

Ing. A.J. Knoops, Zwijndrecht, 2002

Technische realisatie ®:

John Hellewegan, alleskunner op computergebied, Rhoon, 2002

Nieuw!

Geheel achterin dit verhaal treft u zoals gewoonlijk een lijst van onze publicaties aan. U kunt een aantal van onze verhalen sinds kort ook downloaden via internet.

Bezoek hiervoor onze website: <http://www.waknoops557.freeler.nl/>

Het ligt in de bedoeling om op termijn al onze publicaties op deze site te plaatsen. Met dank aan Ralph Kleingeld voor het speciaal voor dit doel ontwerpen en bouwen van deze website.

Voor meer informatie over het laten ontwerpen en bouwen van uw eigen website raadpleegt u: www.raes.solcon.nl/webdesign.htm. Het e-mail adres is: raes.webdesign@solcon.nl.

“In een lichte extase loopt Bravenbeek over Weena en Coolsingel. Zijn hart gaat open als hij de zon ziet schijnen op de machtige contouren van de wereldstad. Hij zingt een lyrisch lofdicht op Rotterdam, een stad van een overweldigende schoonheid, als je er maar oog voor hebt. Wonderwel past het stadhuis in de nieuwbouw, die bijdraagt aan een internationale allure. Zijn hart zwelt van trots als hij bedenkt dat hij zelf, ook al woont hij nu in Brabant, een zoon van deze stad is.”

Leonardo da Knopo (librettist), *De ondergang van de RVS. Rotterdamsche Opera van vóór den Spoortunnel* (1988 en 2001).

“Sterker door Strijd.”

Wapenspreuk Rotterdam (1948).

Brief aan de lezers

Rotterdam, december 2002.

Geachte lezers,

Rotterdam is zoals bekend een stad van een overweldigende schoonheid, als je er maar oog voor hebt. Het is daarom niet voor niets dat de Maasstad in zo veel van onze verhalen een prominente rol vervult.

Zo ook dit jaar weer, want onze stad onderscheidt zich door eigenaardigheden die elders in Nederlandse steden niet aangetroffen kunnen worden, en daarom zal wederom de machtige skyline, met als letterlijk hoogtepunt de imposante kantoortorens van ‘Rotterdam Metropool Verzekeringen’, gevestigd aan het Weena, als decor voor ons jaarlijks verhaal fungeren. Om maar direct met de deur in huis te vallen:

Wie vandaag de dag naar het centrum van Rotterdam fietst of wandelt, ondergaat een ervaring die precies omgekeerd is aan wat inwoners van andere Nederlandse steden in de regel ervaren als zij in hun stad hetzelfde ondernemen. Moderne, ruim opgezette buitenwijken maken er plaats voor tuinsteden uit het Interbellum, gevolgd door negentiende eeuwse brede boulevards en krappe arbeidersbuurten. Niet zelden vormt in dergelijke steden een langgerekt stadspark, aangelegd op de plaats van gesloopte vestingwerken (een enkele vestingpoort soms uitgezonderd), de overgang naar bebouwing die dateert uit de glorie tijd van de Republiek. Een stadhuis uit de Renaissance en soms een gotisch kerkgebouw – onze fietser is thans in de late Middeleeuwen beland – markeren in de regel het einde van deze reis door de tijd. Zo niet in het huidige Rotterdam. Vanuit vaak zeer fraaie negentiende eeuwse wijken als het Nieuwe Westen, Hillegersberg of Kralingen komt een onvoorbereide reiziger terecht in een ultramodern stadscentrum, waarvan de skyline eerder aan een plaats aan de Amerikaanse oostkust doet denken.

Dit is niet altijd zo geweest. Tot mei 1940 verschilde de situatie in de Maasstad niet wezenlijk met die van andere oude Hollandse steden. Zo ervoer het in ieder geval de fietser die, nu ruim 62 jaar geleden (op dinsdag 7 mei 1940, om precies te zijn), op zijn gemak de Beneden Oostzeedijk in westelijke richting volgde, op weg naar het Oostplein.

De meimaand van dat jaar 1940 had aangevangen met prachtig, zonnig voorjaarsweer, en de weergoden leken vastbesloten in deze prettige situatie voorlopig geen verandering te brengen. De ene heerlijke lentedag volgde op de andere, en het zal onze lezers dan ook niet verbazen dat onze fietser, een politie-inspecteur, zijn bureau aan de Hoflaan even gelaten had voor wat het was, de banden van zijn oude dienstfiets, een Germaan, stevig had opgepompt en richting binnenstad was vertrokken, teneinde van het mooie weer te genieten.

De inspecteur reed in een bedaard tempo de Hoflaan in zuidelijke richting uit, sloeg bij de St. Lambertuskerk rechtsaf en vervolgde zijn route over de Beneden Oostzeedijk, prachtige lanen als de Avenue Concordia en de Voorschoterlaan rechts passerend.

De bomen langs de dijk stonden uitbundig in bloei en de vogels floten uit volle borst. Alles leek te wijzen op de komst van een prachtige en onbezorgde zomer. De fietser peddelde rustig genietend voort. Helemaal voor zijn plezier reed hij hier trouwens ook weer niet, want hij was op weg naar het Hoofdbureau van politie aan het Haagsche Veer, voor een bijeenkomst onder

leiding van hoofdcommissaris Eindhoven. Ineens leken hem de waarschuwendende woorden die de hoofdcommissaris had gebezigd in zijn convocatie ('vertrouwelijk', luidde de aanhef) veel te somber getoonzet. Nederland zou op de rand van een oorlog balanceren? Er zou in de stad sprake zijn van een Vijfde Colonne? Dus onbetrouwbare elementen onder de bevolking met andere woorden, die een bedreiging voor het vaderland zouden vormen? Wie dan? Hier, in Rotterdam? Was dat mogelijk? Hij liet de inhoud van de brief nog eens aan zijn geestesoog voorbij trekken, en merkte dat er toch langzaam een schaduw gleed over zijn aanvankelijk zo opgewekte stemming...

Wie deze inspecteur nu precies is zal in de volgende bladzijden worden onthuld, hoewel onze trouwe lezers wellicht al een vermoeden hebben. Vast staat in ieder geval dat in ons nieuwe vertelling, die thans voor u ligt en de titel *Operatie 'Zeemeeuw'* draagt, de echo van de gebeurtenissen die hij op het punt staat te gaan beleven, zal doorklinken tot in onze tijd, tot in het najaar van 2002 om meer precies te zijn.

Wij wensen u veel leesgenoegen met dit stormachtige kantoordrama!

Leo Knoops & Wim Knoops

PS In het Aanhangsel treffen sommigen onder u nog een echo uit een ver verleden aan.

Dr. Watson: "Is er nog iets belangrijks gebeurd dat je me moet vertellen?"

Sh. Holmes: "Ja, dat merkwaardige incident met de hond midden in de nacht."

Dr. Watson: "Maar de hond heeft toch niets gedaan midden in de nacht?"

Sh. Holmes: "Dat is juist het merkwaardige."

Sir Arthur Conan Doyle (1859-1930), *Avonturen van Sherlock Holmes*.

Woord vooraf

Antwerpen, woensdagmiddag 28 augustus 2002

Het was even na vijf uur 's middags dat, toch nog onverwacht, de zon door het wolkendek brak en de Grote Markt van Antwerpen met een prachtig, oud nazomerlicht overgoot, dat de vergulde beelden op de daken van de gildenhuisen deed schitteren. Een zachte bries, komend van de Schelde, deed de talrijke kleurrijke vaandels aan de gevel van het renaissance-stadhuis licht bewegen. Het geklapper van het dundoek vermengde zich met het luide geroezemoes dat de talrijke personen die de terrassen rond de Grote Markt bevolkten, voortbrachten.

Als een toevallige voorbijganger - u zou het zelf geweest kunnen zijn, waarom niet, zo ver weg is Antwerpen tenslotte niet -, gegrepen door de aanblik van dit fraaie zomerse tafereel, zijn oorspronkelijke bestemming al dan niet bewust even zou hebben vergeten en zijn pas zou hebben ingehouden, om, een impuls volgend, na enig speurwerk nog juist een vrije stoel op de tweede rij van een groot terras te hebben kunnen bemachtigen, dan zou hij, wachtend op de komst van de bediening, twee personen, in druk gesprek gewikkeld, voor zich hebben kunnen zien zitten. Zeker weten kon hij het natuurlijk niet, maar het leek hem op de een of andere manier gewettigd te veronderstellen dat de beide personen - hij schatte ze van middelbare leeftijd - daar al geruime tijd zaten. Deze indruk werd nog versterkt toen de kelner, naar het leek ongevraagd, twee verse Bollekes naast de bijna lege glazen op het tafeltje vóór hen plaatste, en zich toen pas tot de nieuwe klant - nogmaals, u zou het zelf geweest kunnen zijn - wendde. Het deed even voor de bestelling was opgenomen, en daardoor kwam het dat de zojuist gearriveerde bezoeker (zonder het overigens opzettelijk te willen) als toehoorder middenin de volgende conversatie belandde.

"Natuurlijk, dat ontken ik niet, Rotterdam is óók mooi."

"Anders mooi."

"Precies, dat bedoel ik te zeggen."

"Niet alles, uiteraard."

"Nee, niet alles, maar dat kan ook niet."

"Neem nou eens dit plein, en dan het Schouwburgplein..."

"Nou nou, daar noem je gelijk wèl even wat op, zeg!"

"Hoeveel miljoen hebben ze daar niet aan weggesmeten?"

"Een aardige stuiver, en wat krijg je ervoor terug?"

"Een schouwburg in de vorm van een troosteloze oosteuropese graansilo uit de jaren '50, en een bioscoopcomplex waar je inderdaad een complex van krijgt, want opgetrokken uit grijze, vaal uitslaande, tot zelfmoord uitnodigende golfplaat."

"En verlichting gemodelleerd naar havenkranen! Origineel, dat moet gezegd, hoe komen ze toch op het idee!"

"Van de havens, denk ik, daar staan nogal wat van die dingen."

"En dan die vloer..."

“Weet je, van dat metalen spul met die gaten maken ze ook traptreden voor brandtrappen op industrieterreinen.”

“Gelukkig ligt het plein op een verhoging van een meter.”

“Ja, voor het geval er zich iemand, de hemel mag weten waarom overigens, toch nog op zou willen wagen.”

“Anders wordt het er maar gezellig druk, dat kan toch niet de bedoeling zijn van een plein...”

Er ontstond een korte pauze toen de kelner andermaal voor verse aanvoer zorgde. Dat viel zo te horen in goede aarde, want de toon van het gesprek veranderde.

“Weet je dat Rotterdam vóór het bombardement van mei 1940 veel op Antwerpen leek?”

“Dat zou heel goed kunnen: oude binnenstad, een grote zeehaven...”

“Proost.”

“Vlaanderen den Leeuw! Soms denk ik wel eens, stel je een ogenblik voor, heel even maar...”

“Wat?”

“Dat je terug kon reizen in de tijd, bijvoorbeeld naar mei 1940, al was het maar voor even, om er nog eens rond te kunnen kijken.”

“Kan niet, natuurlijk.”

“Nee, maar toch... Probeer je het eens voor te stellen, je loopt of fietst door het vooroorlogse Rotterdam, over de Meent of door de Lange Torenstraat of zo...”

“Op een Saturnus-fiets zeker?”

“Vanzelfsprekend! Maar op een oude Germaan mag ook, voor mijn part. Je fietst dus door het oude Rotterdam, en op de achtergrond klinkt het tweede deel uit de vioolsonate in C-groot van Mozart, je weet wel, KV 296, het *Andante sostenuto*, dat weemoedige deel. Zie je het voor je? Dat zou mooi zijn, hè...”

“Volgens mij heb je er eentje teveel op, onderhand.”

“Luister nou, op papier kan het wèl, begrijp je nu waar ik heen wil?”

“Ah... je denkt al aan ons nieuwe kerstverhaal?”

“Het is al weer eind augustus, dus, wat vind je ervan?”

“Hm, niet gek, het kan een begin zijn, maar dan wel zonder die opmerking over die muziek. We schrijven Rotterdamse verhalen, op dat soort sentimenteel gedoe zitten onze lezers niet te wachten.”

“Daar kan ik me in vinden. Openen we ermee?”

“Wellicht. Maar ik denk ook aan een pittig stukje actie met Bruins. Dat geeft direct de nodige vaart aan het geheel. Ik heb al een ideeetje hoe dat is te combineren, denk ik.”

“Geweldig! Nou, dan zijn we vandaag toch al aardig opgeschoten, niet? Bespreken we de ontknoping tijdens het eten?”

“Dat is een voortreffelijk voorstel. Ik weet iets verderop een heel goed zaakje. Wat dacht je van Vlaamse koteletten, met een Rodenbach erbij?”

“Daar is ook een Grand Cru van, wist je dat?”

“We hebben tijd genoeg, dus als je niet kunt kiezen...”

“Dan nemen we ze allebei.”

“Prachtig gewoon, wat een succes. Weet je wat we doen?”

“We laten nog twee Bollekes aanrukken.”

“Jij raadt ook altijd alles.”

“Zo moeilijk was deze niet.”

Beiden hieven in een onuitgesproken heildronk (waarschijnlijk op Rotterdam) hun bokalén, juist op het moment dat de machtige luidklokken van de Antwerpse Lieve Vrouwekathedraal het hele uur sloegen. Een zwerm duiven steeg verschrikt op van de gildenhuizen rechts van

het stadhuis en scheerde breed uitwaaierend over het eeuwenoude plein, de zon tegemoet vliegend.

“Weet je wat je hier trouwens helemaal niet ziet, en in Rotterdam wel?”

“Nee, wat dan?”

Nou, van die witte meeuwen, is je dat niet opgevallen?”

“Oh die, van die grote, bedoel je?”

“Ja die, zeemeeuwen, van die grote.”

“Je hebt gelijk, die zie je alleen maar bij ons.”

“Klopt, en nogal tamelijk veel ook.”

“En volgens mij worden het er steeds meer.”

“Zouden ze kwaad kunnen, denk je?”

“Daar moeten we het straks onder het eten maar eens nader over hebben, vind ik.”

“Wat klink je ineens geheimzinnig.”

“Wacht maar tot je hoort wat ik je te vertellen heb. Ik kreeg laatst een oud dossier in handen, van voor de oorlog, waarvan de inhoud zelfs vandaag nog... Je zult je oren niet geloven.”

“Goed, ik merk het al, de hoogste tijd om te vertrekken. Reken jij even af?”

“Ik? Alweer?”

“Pim zou het zo gewild hebben. Maar zonder gekheid, we moeten volgens mij wat opschieten, want ik vind het maar ongewoon, drukkend warm weer worden. Het zou me niet verbazen als we zo meteen onweer krijgen, storm wellicht.”

“Ja, denk je dat echt? Storm?”

“Zware storm, ben ik bang.”

Noot van de schrijvers:

Alle beschrijvingen van het vooroorlogse Rotterdam die de lezer in ons verhaal zal aantreffen, zijn nauwkeurig gedocumenteerd, indien nodig met behulp van ooggetuigen¹ gecontroleerd, en derhalve historisch accuraat. Slechts eenmaal zijn we iets van de werkelijkheid afgeweken. De politiepost in de Lange Torenstraat (hoek Meent) heeft echt bestaan, maar werd al in 1937 buiten dienst gesteld, waarna het sterk bouwvallige pand werd afgebroken.

De reden van de afbraak was dat de grootschalige nieuwbouw van het nieuwe Hoofdbureau van politie aan het Haagsche Veer meerdere kleine posthuizen in het stadscentrum (naast die in de Lange Torenstraat ook die in de Grote Pauwensteeg, aan de Galerij, e.a.) overbodig had gemaakt.

In ons verhaal blijft de politiepost in de Lange Torenstraat nog even in gebruik, en verdwijnt pas met het bombardement van 14 mei 1940.

Wel historisch zijn de personages van inspecteur Eddy Brinkman en de jonge agent Wim van Helden (de latere jeugdboekenschrijver), die zijn loopbaan bij de Rotterdamse politie begon op de post in de Lange Torenstraat.

Leo Knoops & Wim Knoops

¹ Het is hier de plaats om in deze voetnoot een welgemeend woord van dank uit te spreken aan het adres van de heer ing. A.J. Knoops (geb. 1920). De schrijvers konden, nooit zonder resultaat, immer een beroep doen op zijn fenomenale geheugen waar het de geschiedenis van het vooroorlogse Rotterdam betrof.

“We zijn vastbesloten, jegens Nederland [...] een houding in acht te nemen die onder geen enkele omstandigheid inbreuk kan maken op de onkwetsbaarheid en integriteit van Nederland en te allen tijde het Nederlandse grondgebied respecteert.”

Duitse neutraliteitsgarantie, opgesteld door het *Auswärtige Amt*, en op instructie van Von Ribbentrop door de Duitse gezant *Graf Zech* op 25 augustus 1939 aan de Nederlandse regering overhandigd.

Hoofdstuk 1. Storm op til

Het was laat in de morgen van een prachtige zonnige lentedag van het jaar 1940 dat een stevig gebouwde man van middelbare leeftijd, komend van de Coolsingel, via de Meent linksaf de Lange Torenstraat in fietste. Zijn snor, bril en strak achterover gekamd haar verschaften hem een typisch Rotterdams uiterlijk. Zijn snelheid was laag, een ‘straatagententempo’, zoals zijn stadgenoten dat noemden. Vreemd was dat niet, want de man behoorde inderdaad tot de politie, zij het dat hij geen straatagent was, maar inspecteur. Vele van onze trouwe lezers zouden, als zij hem hadden kunnen gadeslaan, in zijn gezicht iets bekends, iets vertrouwds, hebben kunnen ontwaren. Was het geen 1940, maar 2002 geweest, dan zou men hebben kunnen denken aan de fameuze speurder Dick J. Bruins, van wie wij reeds vele avonturen hebben mogen boekstaven.

Het zal u dan ook niet verbazen dat de bedaard voortfietsende politieman niemand anders was dan Leendert Antonius Bruins, en dat hij de toekomstige vader was van de man, die later in de eeuw in zijn voetsporen zou treden en in Rotterdam een dusdanige reputatie zou opbouwen op het gebied van misdadbestrijding dat hij landelijk en tot in de hoogste kringen faam en onvergankelijke roem zou verwerven. Doch die dagen lagen nog in een verre toekomst.

Dat inspecteur Leendert Bruins zo langzaam, ja traag zelfs, fietste, had niets te maken met de gebruikelijke verkeersdrukke in de stad, of met het feit dat zijn vervoermiddel, een tot op de draad versleten fiets van het merk Germaan, stevig doortrappen eigenlijk niet meer toestond. Hij had gewoon tijd nodig om na te denken.

Ongeveer een half uur terug had de inspecteur in een bezorgde stemming het Hoofdbureau van politie aan het Haagsche Veer verlaten, had zijn dienstfiets uit de kelder gehaald en was begonnen aan een lange tocht door de stad. Waarheen te gaan? Waar moest hij beginnen? Hoe de problemen die hij zojuist had vernomen het hoofd te bieden? Hij wist het niet. Was zijn geliefde stad in gevaar? En dan: wat was eigenlijk precies het gevaar? En als hij dat niet wist te achterhalen, hoe kon hij er dan tegen optreden?

Hij besloot dat het geen kwaad kon om een fikse omweg te nemen op zijn weg terug naar de politiepost in de Hoflaan te Kralingen, waar hij sinds enige jaren was gestationeerd. Met zijn zwartgelakte dienstriewiel aan de hand wandelde hij eerst in noordelijke richting langs de Delftsche Vaart, tot vlak voor de plek waar tot voor kort de zo beeldbepalende Delftsche Poort de eeuwen had getrotseerd. Maar nu had Koning Auto de ruimte bij het Hofplein opgeëist, en lag het oude bouwwerk in delen gedemonteerd te wachten om iets verderop weer opgebouwd te worden.

Bruins stak de loopbrug over naar de Galerij, zwaaide toen zijn linkerbeen over het zadel van zijn oude Germaan en reed het Hofplein op, al jaren het veruit drukste verkeersknooppunt van de stad, en een voortdurende bron van hoofdpijn voor de stadsplanologen op het stadhuis. Hij passeerde café-restaurant Loos, kruiste de Schiebrug en reed achterlangs het Slagveld. De lichtkrant van het Rotterdamsch Nieuwsblad meldde de uitslag van een voetbalmatch, maar

het kon de inspecteur niet boeien. Hij volgde een stukje de deftige Diergaardelaan, en sloeg toen linksaf de Ammanstraat in. Bruins was al een fiks eind onderweg op de Kruiskade toen hij bedacht dat hij op deze manier wel erg ver naar het westen reed. Hij sloeg daarom bij de Westerkerk linksaf, en toen bij de Aert van Nesstraat nog eens. Hoe nu verder?

Ter hoogte van de Schouwburg aangekomen keek hij voor zich uit en kon hij in het verlengde van de Aert van Nesstraat juist het begin van de Meent zien, die zich aan de andere kant van de Coolsingel uitstrekte. Hij moest even inhouden voor een ijsco-kar van Simoncelli, toen hij plotseling een idee kreeg. Hij remde en staaarde naar de witte jas en pet van de ijsco-verkoper, die zijn fietskar de stoep op duwde, de handrem aantrok en aanstalten maakte met de verkoop aan te vangen. Als hij nou eens bij zijn collega Eddy Brinkman langs zou gaan? Die kon hem zeker helpen. De inspecteur knikte en rechtte zijn rug, keek als om er moed uit te putten naar de imposante, neo-klassieke gevel van de Rotterdamsche Schouwburg (de ijsco-man dacht al zijn eerste klant te kunnen begroeten, maar nee), en zette krachtig aan.

Het was overal waar hij reed in de stad een drukte van belang. Vrachtwagens, sleeperswagens, automobielen, en natuurlijk hordes fietsers persten zich door de straten. De trottoirs waren vol met winkelend publiek. Het kon niemand ontgaan: de zwarte tijd van de Depressie begon men achter zich te laten, en Rotterdam liet dat duidelijk blijken. Bruins stak de Coolsingel over en fietste langs het gloednieuwe gebouw van de Beurs, een uiterst modern, zakelijk complex van glas en staal op de hoek met de Meent.

Normaal gesproken knapte de inspecteur altijd enorm op van zo'n ritje door het centrum van de stad, maar noch de veelbelovende nieuwbouw, noch de opgewekte drukte of het fraaie weer konden hem deze ochtend vrolijk stemmen. Hij keek daarom nog steeds bezorgd en in gedachten verzonken voor zich uit toen hij op de Meent ter hoogte van de 'doorbraak' van Coolsingel naar Goudschesingel reed, want het was en bleef een onheilspellend verhaal dat hij eerder die ochtend van de hoofdcommissaris, dus van niemand minder dan van Eindhoven zelf, had vernomen, en waarvan de hoofdlijnen nu voortdurend door zijn hoofd spookten.

"Mijne heren," zo was Eindhoven de vergadering begonnen, nadat koffie was rondgedeeld en bolknakken waren opgestoken, "ik heb u hier op mijn kantoor bijeen geroepen voor een zaak van het grootste belang." Hij had daarbij de aanwezigen ernstig aangekeken. Bruins had bij binnenkomst om zich heen gezien en acht aanwezigen geteld, zonder uitzondering ervaren en betrouwbare Rotterdamse inspecteurs van politie. Waarom mocht Eindhoven juist dit selecte gezelschap hebben ontboden?

"Ik moet u meedelen dat de kans groot is dat ons binnenkort hetzelfde zal overkomen als de Denen en de Noren!" zo vervolgde de hoofdcommissaris. Voor hem op het bureau lag een exemplaar van de NRC van vier weken terug, die met vette koppen de Duitse invasie van Denemarken en Noorwegen op 9 april 1940 meldde. Een los katern toonde dramatische foto's van oorlogsschepen in Noorse fjorden, vliegtuigen van de Luftwaffe met kruisen onder de vleugels die een massale aanval op haveninstallaties uitvoerden, Duitse valschermjagers...

"Uit Berlijn bereiken ons bij monde van majoor Sas alarmerende berichten; niet langer is de Nederlandse neutraliteit een gegeven waar wij van uit mogen gaan! Weet dat de regering waakzaam is, maar mijn zorg is allereerst: zijn wij in Rotterdam wel voldoende voorbereid?" Er viel een loden stilte.

"Voorbereid op wat, commissaris?" vroeg de man die naast Bruins was gezeten eindelijk. Eindhoven schudde het hoofd. "Goede vraag, Koppelaar, want daar gaat het nu precies om." Hij keek de kring rond. "Helaas, niet iedereen binnen het korps is nog als goede vaderlander te beschouwen. En dus volledig te vertrouwen in deze roerige tijden, als u begrijpt wat ik bedoel, maar over u allen twijfel ik niet. Daarom..."

Hij stond op, en opende een raam om de sigarenrook te verdrijven. Peinzend liet hij zijn blik dwalen over de huizenzee van de Rotterdamse binnenstad. Hij en niemand anders droeg de

zware verantwoordelijkheid voor de veiligheid van al die duizenden die daar woonden... Hij draaide zich weer om naar zijn bezoekers en vervolgde:

“Ik doel niet op de mobilisatie; die is immers al sinds augustus 1939 van kracht. Land-, lucht- en zeestrijdkrachten staan paraat en zullen als dat moet hun plicht vervullen voor koningin en vaderland. Nee, ik doel op de stad Rotterdam, de haven, de bruggen... Mocht er een aanval komen, wat is de vijand dan van plan? Is de bevolking loyaal? Wie kunnen we vertrouwen? Hebben we voldoende luchtafweer? Hoe is de stemming binnen de eigen bevolking? Op wie kunnen we rekenen? Is er een situatie denkbaar zoals in Madrid vier paar jaar terug?”

“U bedoelt een... een Vijfde Colonne, hoofdcommissaris?” vroeg de man naast Koppelaar.

“Alles is mogelijk, Van der Kraats. Houdt u de komende tijd oren en ogen open, mijne heren, en laat me weten als u iets verdachts opvalt. U kunt mij dag en nacht bereiken. Tot slot: ik reken op uw stilzwijgen, niemand in de stad zit op paniek te wachten.”

Hoofdcommissaris Einthoven stond op, ten teken dat de bijeenkomst ten einde was, en Bruins en de anderen volgden enigszins bedremmeld zijn voorbeeld, want wat er nu concreet van ze werd verlangd kon eigenlijk niemand zeggen.

Inspecteur L. Bruins nam afscheid van de aanwezigen, stak peinzend een verse bolknak op en liep via de gangen en trappen van het gloednieuwe Hoofdbureau naar de fietsenkelder.

* * *

Hij stalde zijn rijwiel tegen de voorgevel van het eerste, iets naar achteren gebouwde pand aan de rechterzijde van de Lange Torenstraat, liep naar de voordeur en belde aan. Officieel was het gebouw sinds de ingebruikname van het nieuwe Hoofdbureau aan het Haagsche Veer niet meer als een politiepost in gebruik, maar Bruins' collega Eddy Brinkman was er nog vaak te vinden. Op de zolder achter de trapgevel had hij zelfs een eigen kantoorruimte ingericht van waar hij, naar het gerucht ging, zelfs 's nachts de binnenstad in de gaten hield. Bruins keek even omhoog, en bedacht dat het ronde zolderraam er wel enigszins als een groot, spiedend oog uitzag.

Maar ook zonder deze waarschijnlijk sterk overdreven verhalen kende Bruins geen collega die beter dan hij op de hoogte was van de situatie in de binnenstad, met zijn vele straten, stegen, pakhuizen, winkels, bedrijven, en alles wat daarbij hoorde, ook (en vooral) de zaken die het daglicht niet konden velen. En net als Bruins bezat Brinkman een uitgebreid netwerk aan informanten en kende hij de halve Rotterdamse onderwereld van naam en toenaam. Hij was kortom de aangewezen man om de kwestie mee te bespreken, als wist Bruins eigenlijk zelf niet precies waar het gesprek dan over zou moeten gaan.

Een piepjonge agent was in de deuropening verschenen. “Inspecteur?”

“Goedemorgen agent. Jij bent Van Helden, toch? Brinkman aanwezig?”

“Inspecteur Brinkman? Nee, die steekt vandaag een handje toe bij de rijwielrecherche, die houden hierachter kantoor, aan de Oppert, zoals u weet. Hij doet nu hun ronde, voor het rijwielregister. Hij is nog maar net weg, want het is gisterenavond nogal laat geworden, vertelde hij.”

“Oh... wat was er gisterenavond dan te doen?”

“Kent u dat wisselkantoor op de Schiedamsedijk, bij de Grote Pauwensteeg? Nou, dat bleek slechts een dekmantel voor de *Blue Oyster Bar*, maar dat wist geloof ik iedereen wel. Maar eh... gisteren werd gemeld dat daar, hoe zal ik het zeggen...”

“Ja ja, ik weet wel zo ongeveer wat daar gebeurde, Van Helden, ga door.”

“Nou, de inval liep nogal verrassend uit de hand, want men verwachtte er alleen van die types aan te treffen die, eh... die eh... nou ja, u weet wel...”

“Maar?”

“Bleek dat de halve directie van de *Oude Crooswijksche van 1672* er zat! Lag, kan ik beter zeggen! Kunt u zich dat voorstellen? Dat gaf natuurlijk de nodige heisa! Ben blij dat ik m'n polissen bij *Rotterdam Metropool Verzekeringen* heb lopen. Waar bent u verzekerd?”

“Ik zit bij de *R.V.S.*, waar anders, dacht je? Maar genoeg, wanneer verwacht je Brinkman hier terug, Van Helden?”

“Ik verwacht hem eigenlijk pas aan het einde van de dag terug inspecteur. Kan ik u ergens mee helpen?”

“Nee, dank je. Zeg maar dat ik geweest ben.”

“Tot uw orders inspecteur. Prettige dag nog.”

Bruins haalde zijn fiets van het slot. Hij had Brinkman de waarschuwingen en bevelen van hoofdcommissaris Eindhoven het liefst direct willen vertellen om vervolgens zijn mening te vragen. Dat zou dus even moeten wachten, want de inspecteur was op stap met zijn geliefde rijwielregister, een boek waarin de rijwielrecherche gestolen rijwielen noteerde. Om de zoveel tijd was het dan de taak van een rechercheur in de Oppert om met dit register de fietsenzaken in de binnenstad af te gaan; blijkbaar had Brinkman dat vandaag voor zijn rekening genomen. Het was wel niet zijn taak, maar hij vond het aardig om te doen.

Rijwielhandelaren waren verplicht om aantekeningen te maken van ingeruilde tweedehands fietsen; vergelijking met het politieregister kon eventuele fietsdiefstal aan het licht brengen. Een rondje langs de middenstand in het oude stadscentrum leverde Brinkman dan in de regel weer allerlei extra informatie op over wat er zich zowel boven als onder de grond afspeelde, en om die informatie nu was het Bruins vooral te doen, als hij Eindhoven goed had begrepen. Zou hij op goed geluk langs een paar grote rijwielzaken in de binnenstad fietsen in de hoop Brinkman te treffen? Bruins keek op zijn horloge. De vergadering bij de hoofdcommissaris en de aansluitende fietstocht door de stad hadden al aardig wat tijd in beslag genomen. Hij had nog een half uur over tot zijn middagdienst, en het viel hem eigenlijk nu pas op wat een fraai voorjaarsweer het was... Hij zwaaide zijn been over het zadel en reed de Meent op, richting Kralingen en zijn politiepost aan de Hoflaan.

*“Ei! Het lied der Vlaamse zonen,
Met zijn wilde noordertonen,
Met het oude Vlaams Houzee
Vliegt de blauwvoet? Storm op zee!”*

**Albrecht Rodenbach, (Roeselare, 1856–1880),
keezang uit: “Nu het lied der Vlaamse zonen”.**

Hoofdstuk 2. Hoflaan

We schrijven vele jaren later. De oorlogsjaren zijn tot een verre herinnering verbleekt. Een nieuwe tijd is aangebroken, ja zelfs een nieuwe eeuw. En nu is het de herfst van het jaar 2002, maandag 18 november om precies te zijn.

Over Rotterdam gierden nu najaarsstormen. Boven rivier en stad vermengde het gebulder van de wind zich met het gekrijs van zeemeeuwen. Het was een weinig aangenaam gehoor, maar er drong niet veel van door tot de bewoner van het oude politiebureau aan de Hoflaan in Kralingen, die druk bezig was.

Het was een forse man van middelbare leeftijd, wiens gezicht een in het oog lopende gelijkenis vertoonde met dat van de inspecteur die wij in het vorige hoofdstuk hebben gadeslagen, Leendert Bruins, die lang geleden hier, in dit zelfde oude politiebureau, zijn standplaats had gehad.

Het valt ons dan ook niet moeilijk deze man te herkennen. Natuurlijk was dit niemand anders dan zijn zoon, inspecteur D.J. Bruins, iets wat de trouwe lezers meteen al vermoed hadden. In bretels en hemdsmouwen liep Bruins bedrijvig af en aan met zware kartonnen dozen vol paperassen en dikke bestofte ordners. Het vertrek waar al dit materiaal lag opgeslagen moest worden leeggeruimd om ruimte te maken voor aanvullend bureaupersoneel in het kader van de actie *‘Minder Blauw op Straat’*, de allernieuwste vinding van hoofdcommissaris Berestein, hem uit kostenoverwegingen ingefluisterd door een extern adviesbureau waar Bruins nu even de naam van was vergeten.

Het was een tijdrovend karwei, want Bruins behoorde tot die ongelukkigen die onmogelijk een boek of dossier in handen konden nemen zonder het open te slaan en even te gaan zitten lezen, vaak tot diep in de nacht. Dat had overigens ook enkele voordelen. Alvorens de inspecteur een doos bij de stapels zette die door brigadier Van Dam in een bestelwagen geladen zouden worden om ze naar het archief in Overschie te transporteren, had hij de bescheiden die op boeiende of interessante zaken uit het verleden betrekking hadden, apart gehouden als materiaal voor zijn ooit te schrijven memoires, òf omdat hij soms het idee had dat bepaalde gegevens nog nuttig zouden kunnen zijn bij het alsnog tot klaarheid brengen van nooit opgeloste zaken uit het verleden.

“Neem dit nou bijvoorbeeld,” mompelde Bruins, de stofwolken wegblazend van een lijvig proces-verbaal dat zijn aandacht had getrokken omdat zijn oog op enkele documenten was gevallen die met de hand geschreven waren in een hem zeer bekend handschrift. “Zoiets doe je toch niet zomaar weg? Warempel door mijn vader geschreven, zo te zien...”

Hij glimlachte bij de herinnering aan oud-hoofdcommissaris Leendert Bruins, een boeiend verteller maar ook iemand met een meeslepende schrijfstijl.

De inspecteur keek op zijn horloge. Had hij nog tijd om deze stukken door te kijken? “Nou, een minuutje of tien kan er wel even af,” vond hij.

Ruim drie uur later sloeg Bruins het dossier dicht. Het liep tegen vier uur. De wind was nauwelijks in kracht afgenomen en toen de inspecteur uit het raam keek bleek op de vensterbank een mantelmeeuw plaatsgenomen te hebben.

Gek, die grote beesten zag je de laatste tijd steeds vaker. Het scheen ze in de stad goed te bevallen, hoewel het natuurlijk eigenlijk zeevogels waren.

Bruins staarde geruime tijd naar het enorme beest, veel groter dan de gewone zeemeeuwen, maar zijn gedachten waren elders. Stel je voor dat hij dat dossier zo maar op de grote stapel op te ruimen spullen gegooid had...

Want een lang vergeten verhaal uit zijn jeugd was weer boven gekomen. Het was alsof hij de stem van zijn vader weer hoorde die hem vroeger, heel lang geleden, het verhaal van een of andere krankzinnige geleerde had verteld, die in de dagen vlak voor het uitbreken van de oorlog een verschrikkelijk experiment op touw had gezet... Hoe zat dat ook allemaal weer precies in elkaar? Wel, afgaande op het gedeelte dat hij zojuist gelezen had, had hij hier de complete geschiedenis op schrift. Als het een beetje meezat kon hij misschien vanavond, thuis, de rest doorlezen. En dan zou het natuurlijk een aantrekkelijk idee zijn dat hij zelf, als zoon van de schrijver van het verhaal, in zijn vaders voetsporen zou treden en zelf een boek zou schrijven om die zonderlinge episode uit de geschiedenis van Rotterdam aan de vergetelheid te ontrukken. Alleen, dat zou wel de nodige tijd kosten, en tijd was nu juist iets wat hij aan alle kanten tekort kwam.

“Nou ja,” mompelde hij, “als ik nu maar eens een paar dagen geen meldingen kreeg van grootscheepse misdaden zoals moord en brand, dan zou ik misschien...”

Doch zijn gedachtegang werd ruw onderbroken door het oorverscheurend rinkelen van de telefoon.

“Men kan niet voorzichtig genoeg zijn,’ sprak de grootste van hen met toonloze stem. ‘Is iemand een Maanblaffer of niet? Dat is de vraag! De Maanblaffers zijn overal om ons heen [...] want ze willen de macht in handen krijgen. Pas op! [...] De Maanblaffers vermommen zich goed en dringen zich overal in. [...] Soms vindt men ze op belangrijke posten. Ze vormen een groot gevaar.’”

Marten Toonder, *De Maanblaffers* (1967).

Hoofdstuk 3. Moord & Brand

Al jaren wordt de skyline van Rotterdam gedomineerd door de enorme kantoorkolos van de verzekeringsgigant ‘Metropool Verzekeringen’, voor onze vaste lezers een vertrouwde naam.² Tot de verzekeringsportefeuille behoren talloze ondernemingspensioenfondsen,³ waarvan het langjarige karakter zijn weerslag zou kunnen hebben op de wijze waarop het bedrijf opereert: stabiel en met oog voor rust en continuïteit. Dat zou men althans verwachten. De werkelijkheid is anders: meer dan tien jaar reeds werden de medewerkers geteisterd door een niet aflatende stroom van interne verhuizingen en reorganisaties, die elkaar in een dusdanig tempo opvolgden dan men vaak niet meer wist of bepaalde maatregelen nog een nasleep van een oud of voorboden van een nieuw project waren.

Ook op deze stormachtige herfstmiddag kon slechts één onderwerp de geplande directievergadering op de 60e etage beheersen. Het voornaamste agendapunt was immers een uiteenzetting, te geven door drs. Gerulf van Vuren, directielid, over het project ‘Massaal Een Stap Terug’ (M.E.S.T.).

Het grote belang van de vergadering werd onderstreept door het feit, dat het voorzitterschap werd bekleed door niemand minder dan de president van de Raad van Bestuur. In de Verenigde Staten wordt zo iemand als een ‘Chief Executive Officer’ (C.E.O.) aangeduid, en onnodig te zeggen dat dat in Nederland meteen wordt nageaapt. Het betrof hier mr.dr. Albertus (‘Bert’) Fust, bijgenaamd ‘El Supremo’.

Zonder u meteen al met de namen van alle andere aanwezigen te vervelen zult u bemerken dat u enkele oude bekenden de hand zult kunnen drukken, zoals jhr. Boudewijn de Graedt van Visch, die zijn functietitel had weten uit te breiden tot adjunct-directeur Centrale Marketing, Sales, Cross Selling & Customer Care, en C. van Dinskitsteren, directeur Leven, een zware, kort aangebonden despoot.

Onder de dames noteerden wij Truus Hobbel-de Bobbel van een afdeling met de naam HRM, een afkorting die, merkwaardig genoeg, gewoon ‘Personeelszaken’ betekende, en Hanneke Tanneke Woudstra, een piepjong blond meisje, dat elke twee maanden een andere functie had. Voor zover Van Dinskitsteren wist was ze momenteel lid van een ‘klankbordgroep’ om de gevoelens en gedachten van het personeel uit te peilen over O.D.O.R.E.X. (‘Onrust Door Onberaden Reorganisaties en Experimenten’). Waarom ze nu weer zo nodig bij deze directievergadering moest zijn was hem een raadsel, al had hij wel enige aan verdenkingen grenzende vermoedens.

Onder de andere aanwezigen dienen wij nog te noemen Alfred Rozenbroek, hoofd van de afdeling Automatisering, en Judas P. Natemayer, de kersverse nieuwe voorzitter van de L.B.B., de ‘Landelijke Bond van Bruinwerkers’. Nog geen week terug had Natemayer tijdens

² Raadpleeg o.a.: *Het Mamba Project. Rotterdams kantoordrama* (1999).

³ Zoals dat van de beroemde Rotterdamse *Rijwielfabriek Saturnus*, gevestigd aan de Nieuwe Binnenweg. Over de wederwaardigheden van dit pensioenfonds zal de lezer in de loop van dit verhaal nog het nodige vernemen.

een interview met het personeelsblad ‘Tot de Schouder’ (T.d.S.) uitgebreid de loftrumpet gestoken over het nieuwe M.E.S.T.-programma van de directie.

Terwijl de aanwezigen plaats namen met Fust in de enorme, luxueuze voorzittersstoel, tastte van Dinskitsteren naar een opgevouwen A4-tje in zijn binnenzak. Straks, als Van Vuren zou zijn uitgekletst over zijn M.E.S.T.-activiteiten, zou hij het woord vragen om de knuppel in het hoenderhok te slingeren. Het zou misschien de meest sensationele onthulling worden in de bewogen geschiedenis van het bedrijf. Nerveus staarde hij uit het raam waar enkele vogels in duikvlucht voorbij vlogen. “Meeuwen...” mompelde hij. Dat was het sleutelwoord. Doch voor een beter begrip van het verloop der gebeurtenissen dienen we even enkele uren terug te gaan. Een kleine spreekkamer, elders in het enorme gebouw...

* * *

In een klein kamertje, ergens tussen de 50^e en 55^e etage, zaten eerder die ochtend twee figuren gebogen over een stapel paperassen. De een was teamleider op een grote pensioenafdeling, en in het vak vergrijsd. Zijn naam was S.P. Amfortas (gek genoeg was hij de enige persoon in het hele bedrijf van wie niemand de voornaam wist) en hij stond bekend als een man met een abnormaal uitgebreide vakkennis en als iemand die zich met hand en tand verzette tegen de voortwoekerende je- en jij-cultuur, een hopeloze strijd.

De ander was aanzienlijk jonger, had kortgeknipt haar, een breed postuur en droeg rood en zwart gestreepte bretels onder het bekende vormeloze managerskostuum. Dit was mr. Wolfert van Brederode, die in het kader van een juridische opleiding aan de Katholieke Universiteit Tilburg⁴ stage liep op de afdeling van Amfortas. Hij was geruime tijd aan het woord geweest, leunde nu achterover in zijn stoel en schoof een aantal dichtbetypte vellen papier naar zijn gesprekspartner, die zijn bril had afgezet en met open mond de aantekeningen begon door te kijken.

Ten slotte schoof hij de papieren bijeen en staarde de ander aan.

“Maar dit is... allemachtig!” Hij slikte. “Wie weten hier nog meer van?”

“Ik heb Van Dinskitsteren, de directeur, een kopie gestuurd. Het komt vanmiddag ter sprake in de directievergadering onder leiding van Bert Fust,” zei Van Brederode. “Daarna zal het niet langer geheim zijn, en dat hoop ik ook niet. Openheid zal waarschijnlijk ons beste en voornaamste wapen zijn in de strijd die ons wacht.”

“Het is bijna niet te geloven,” zei Amfortas hol, en schudde langzaam het hoofd. “Maar aan de andere kant... ik moet toegeven dat tal van zaken, die we de laatste jaren hebben meegemaakt, nu in een heel ander daglicht komen te staan... Neem al die krankzinnige reorganisaties. Tien jaar geleden zo’n beetje is het begonnen, en we zijn sindsdien zo vaak omgeswitcht, doorgedraaid, verhuisd en gekanteld dat we nagenoeg weer op ons beginpunt van tien jaar geleden zijn... De schade die we hebben opgelopen, alleen financieel al, is bijna niet te becijferen. En volgens u is alles opzet geweest? Doorgestoken kaart?”

“Dat moet toch wel?” Van Brederode knikte. “Sommige zaken zijn nog aan onbekwaamheid en kortzichtigheid toe te schrijven, maar u ziet: zeer waarschijnlijk zit er iets heel anders achter. Iemand binnen ons bedrijf wil ons te gronde richten... Of méér iemanden. Het is onderhand van levensbelang die iemand te vinden, of zo u wilt: te ontmaskeren!”

“Dat lijkt me ook.” Amfortas had zijn bril weer opgezet en streek zich verward door het grijze haar. “Hoe eerder hoe beter...” Hij had enkele der papieren weer ter hand genomen.

“Hm... U spreekt steeds van ‘De Meeuw’ of ‘meeuwen’. Hoe komt u aan die term?”

“Tja, je zou ook van een ‘mol’ kunnen spreken, maar dat vond ik te spionageroman-achtig,” zei Van Brederode. “Die ‘meeuw’ is ontleend aan de bekende uitdrukking: ‘zeemeeuwen

⁴ Een afkorting blijft hier achterwege.

management'. Dat slaat, zoals u weet, op de handelwijze van tijdelijk binnengehaalde interim-managers, die natuurlijk alles beter weten dan iedereen die al jaren in het bedrijf werkt. Ze komen dus met veel gekrijs en drukte binnenvliegen, om meestal na redelijk korte tijd weer te vertrekken, na de hele boel ondergescheten te hebben. En opruimen: ho maar! Na hun vertrek is de gewone vakafdeling er daarom meestal aanzienlijk slechter aan toe dan ervoor. Altijd komen er maatregelen uit voort, die voor de meeste mensen op zijn minst hinderlijk zijn te noemen."

"Dat klopt," mompelde Amfortas. Enkele van deze maatregelen stonden hem scherp voor de geest. Zijn eigen bureau had plaats moeten maken voor een zogenaamde flexplek, een soort tafel zonder laden waar hij bovendien 's morgens alleen aan kon plaatsnemen als niet iemand anders hem vóór was geweest. Dan moest hij maar zien waar hij terecht kon. Zo waren er tal van zaken geïntroduceerd om de medewerkers bij hun werkzaamheden te hinderen, maar nooit eerder was het bij hem opgekomen dat hier boos opzet achter schuilging. Was er bewijs?

"Nog niet waterdicht," zei Van Brederode, "maar Van Dinskitsteren is op de hoogte. Hij wou het eerst niet geloven, maar ik heb hem gewezen op de mislukking van het M.A.M.B.A.-project⁵ uit 1999 en het feit dat nu weer die Gerolf van Vuren belast is met het M.E.S.T.-plan: 'Massaal Een Stap Terug'. Zo'n naam moet toch te denken geven."

"Hij heet Gerulf, met een u," corrigeerde Amfortas. "Is hij dan, eh... de Meeuw, zoals u dat noemt?"

"Zeer wel mogelijk, maar niet noodzakelijkerwijs," zei de ander. "Het kan een van zijn medewerkers zijn. Of misschien zijn er meer lieden bij betrokken..." Zijn stem zakte. "Wie weet hoeveel..."

"En nu? Wat moeten we doen?" vroeg Amfortas, nog altijd met verbijstering in zijn blik.

"Waakzaam zijn, en verder afwachten," zei de jurist. "Vanmiddag is er directievergadering. Hopelijk zal Van Dinskitsteren zijn collega's van de ernst van de situatie kunnen overtuigen. En intussen: opletten dus. We weten niet met hoeveel van die meeuwen we rekening moeten houden. Ze kunnen uiteraard overal zitten, op iedere afdeling. Laat iedereen op zijn hoede zijn."

"Goed." Amfortas stond op. "Ik ga weer naar mijn plek. Nou ja, 'mijn' plek kan ik het niet meer noemen. Ik moet nog de werkplanning F.L.O.P. ('Formidabele Lijst vol Onbelangrijke Punten') invullen."

"Die lijst is vorig jaar toch met een hoop bombarie ingevoerd hè?" vroeg Van Brederode.

"Maar er was al een registratiesysteem voor het werk, met een aparte lijst voor voortgang, een tijdregistratiesysteem voor de medewerkers, en nog een stuk of wat systemen. Ik geloof dat er nu in totaal zo'n zes of zeven systemen naast elkaar in gebruik zijn... Hoeveel tijd bent u daar nu in totaal aan kwijt?"

Amfortas draaide zich langzaam om. Zijn mond zakte open. "U bedoelt...?"

"Natuurlijk!" zei Van Brederode. "Wie verzint zoiets? Typisch staaltje meeuwenwerk. U ziet..." Hij maakte zijn zin niet af.

* * *

De beruchte directievergadering van maandag 18 november was inmiddels al ruim een uur aan de gang. Rozenbroek, het hoofd Automatisering, had een betoog gehouden over de noodzaak van een ingrijpende modernisering van het sterk verouderde administratiesysteem. Hij had benadrukt dat hij dit al meer dan tien jaar bij iedere mogelijke gelegenheid had bepleit. "Maar," zo had hij besloten, "soms heb ik het gevoel tegen de bierkaai te vechten. Het

⁵ Met Aftandse Middelen toch een Behoorlijke Administratie. Raadpleeg Metropool-trilogie deel 1, *Het Mamba Project*. Rotterdams kantoordrama (1999).

lijkt wel of men niet wil dat de boel eens wat gestroomlijnder gaat marcheren. Wat zit daar toch achter? Je zou haast aan opzettelijke tegenwerking gaan denken! Goed, meneer de voorzitter. Ik wacht verder af. En gezien mijn drukke werkzaamheden wilde ik de vergadering nu verlaten.”

“Goed. Dank u, meneer Rozenbroek,” sprak El Supremo. “Het woord is aan de heer Van Vuren over M.E.S.T.”

En terwijl Van Vuren op een flip-over in hoog tempo allerlei veelkleurige cirkels en pijlen begon te schetsen, onderwijl betogend dat de toekomst van het bedrijf stond of viel met de door hem voorgestelde wijzigingen (het overbekende verhaal: afdelingen dienden te worden samengevoegd, andere juist gesplitst, een paar honderd overplaatsingen, een fiks aantal verhuizingen en men zou er weer een tijdje tegen kunnen) was Van Dinskitsteren het zweet uitgebroken. Wat Rozenbroek had gezegd klopte griezelig met het rapport dat hij van die mr. Wolfert van Brederode had gekregen. Was hier sprake van Meeuwenwerk? De situatie was wellicht ernstiger dan hij had geloofd. En al die reorganisaties, was het inderdaad zaak daar een halt aan toe te roepen? Dan mocht hij ook niet dralen.

Nadat Van Vuren zijn laatste pijl had toegelicht en ernstig beweerd had dat het voortaan veel makkelijker zou worden “om met verschillende labels in Service Centers samen te werken” liep Van Dinskitsteren plotseling de gal over. Wat had dit gezwam in ’s hemelsnaam met het sluiten en administreren van verzekeringen te maken? Tot overmaat van ramp begon J.P. Natemayer van de Bruinwerkersbond op uitbundige wijze allerlei bewonderende opmerkingen te maken, en te verkondigen dat alle personeelsleden hierover “dolenthousiast” zouden zijn. In gedachten zag hij de stukjes in het personeelsblad ‘Tot de Schouder’ vol bijvalbetuigingen al weer voor zich, verlucht met foto’s van visionair kijkende en druk gebarende managers en onveranderlijk uitbundig glimlachende medewerkers (“een hele verbetering”). Iedereen wist trouwens dat voor een plaats in de redactie van het personeelsblad het lidmaatschap van de Bruinwerkersbond zonder meer verplicht was.

Hij wachtte ongeduldig tot de hooggeplaatste Bruinwerker zijn betoog had afgerond, haalde zijn aantekeningen uit zijn binnenzak, streek ze glad en wilde het woord nemen, maar tot zijn verrassing was Boudewijn de Graedt van Visch hem voor.

“Zeg Gerulf, kaerel,” klonk zijn geaffecteerde stem, “wil je wel geloven dat ik af en toe sterretjes zie van al die pijltjes? Je zult best weten wat je doet, maar laatst had ik iemand nodig op mijn afdeling, en toen kwam ik er achter dat ik eigenlijk niemand kende. De lui die ik hebben moest bleken overgeplaatst naar Den Helder, en wat er nu zit is een samenraapsel van mensen die verstand hebben van bromfietsverzekeringen en een paar experts op het gebied van hypotheek op middeleeuwse kastelen, plus één ouwe actuaris die nog op een antieke comptometer blijkt te werken waarvan hij hardnekkig weigert afstand te doen. Valt dat soms ook onder Employee Benefits? Wat moet ik met die lui zeg? Ze wisten trouwens ook niet wie ik was!”

“Zeker! Dat gaan we nu juist allemaal weer ontgordianiseren,” zei Van Vuren opgewekt. “Als dat achter de rug is zal onze ‘customer care’ via de ‘Mid Office’...”

“Dan gaat het pas ècht goed!” snauwde nu Van Dinskitsteren. “Zal ik je eens wat zeggen? Ik heb hier een wetenschappelijk rapport dat me de ogen heeft geopend. Het geeft me een heel nieuwe kijk op waar we de afgelopen jaren mee bezig zijn geweest. Als je er goed over nadenkt komt het erop neer dat we onze kostbare tijd en geld, in plaats van aan betere en snellere service, besteed hebben aan een serie volstrekt zinloze reorganisaties. Zeemeeuwen management noemen ze dat tegenwoordig. En het is geen onkunde, maar er zit meer achter! Het is opzet. Er lopen hier figuren rond die de boel saboteren! Meeuwen! En jij bent er een van!” Hij strekte een beschuldigende vinger uit en donderde: “Je bent een Meeuw!”

Geschrokken hief de voorzitter, Bert Fust, de hand op. “Heren, kalm alstublieft! Meneer Van Dinskitsteren, dit zijn volkomen zinledige beschuldigingen...”

“Helemaal niet! Hij heeft groot gelijk!” klonk onverwacht het bescheiden stemgeluid van mevrouw Hobbel-de Bobbel van Personeelszaken (H.R.M.). “Het is werkelijk een schande wat er de afgelopen jaren allemaal is gebeurd om onze medewerkers te hinderen en tegen te werken. Neem het tijdregistratiesysteem. Vroeger kon je met een paar simpele codes alles door het systeem laten bijhouden, tegenwoordig moet je al je correcties zelf noteren en steeds zelf je saldo uitrekenen. Dient u wel eens een declaratie in? Nee, daar heeft u natuurlijk uw eigen secretaresse voor. Vroeger volstond het dat een medewerker een simpel formuliertje invulde. Tegenwoordig moet je zo’n 20 invoerschermen op je PC doorworstelen vol onbegrijpelijke coderingen. En waarom heeft niet één afdeling nog een normale, herkenbare naam? Het is alles Engels wat de klok slaat. Wat vroeger gewoon ‘Huisvesting’ of ‘Interne Accountants Dienst’ heette, blijkt nu een niet te onthouden naam te hebben. En verder word je gek van al die *wholesale* en *resale*. Denkt u nu heus dat ook maar één klant daarvan onder de indruk is? Het is allemaal naar binnen gerichte navelstaarderij, terwijl we juist onze blik naar buiten moeten richten!” Ze wees op het enorme venster achter de lederen stoel van de voorzitter. Tegen een achtergrond van loodgrijze donderwolken zag men een vlucht stormmeeuwen luid krijsend voorbij het kantorencomplex van Metropool Verzekeringen scheren. Tot verbazing van Van Dinskitsteren haalde ze als klap op de vuurpijl een soortgelijk rapport als dat van hemzelf tevoorschijn.

“Dit heb ik gisteren gekregen, en ik vond het eerst erg overdreven, maar hoe langer ik er over nadenk hoe minder gek het allemaal is. Het gaat over ‘Meeuwen’ binnen ons bedrijf.” Ze vouwde het rapport op. “We weten niet met hoeveren ze zijn of waar ze vandaan komen, maar ze willen Metropool ontwrichten. Ze kunnen op de hoogste posities zitten en het is de hoogste tijd dat we ze opsporen en onschadelijk maken!”

Haar stem was snerpnd uitgeschoten en ze wierp Gerulf van Vuren, die nog steeds met een bos gekleurde viltstiften in zijn hand stond, een blik vol haat en achterdocht toe.

“Juist!” dreunde de stem van Van Dinskitsteren. “En we kunnen beginnen met jouw achtergrond eens te gaan bekijken, Van Vuren!”

“Maar dat neem ik niet!” De reorganisator wendde zich purper van woede tot El Supremo. “Meneer de voorzitter! Ik maak bezwaar! Dit is een ongehoorde aantasting van mijn goede naam!”

Doch Fust keek ongemakkelijk de andere kant op. Ook in ZIJN binnenzak zat een memo, waarin op onweerlegbare wijze de activiteiten van ‘meeuwen’ werden beargumenteerd.

“Ik, eh... hm. Misschien is het verstandig dit onderwerp even te laten rusten. Tenslotte zijn de tijden moeilijk en we zitten niet te wachten op onrust of calamiteiten zoals...”

Verder kwam hij niet. Plotseling kraakte de intercom, en er klonk een drietonig signaal, daarna een stem: “Dames en heren. Hier spreekt het hoofd van de Bedrijfsveiligheidsdienst. Zojuist is op de hoogste etage van Bouwdeel Vijf brand geconstateerd! Er is groot alarm gegeven, en ik moet u verzoeken onmiddellijk, ik herhaal: onmiddellijk het gebouw op ordelijke wijze te verlaten. Dank u.”

En terwijl de leden van de vergadering elkaar bij de deur verdrongen in de haast om weg te komen klonk voor het eerst de stem van Hanneke Tanneke Woudstra, die naïef vroeg:

“Hebben de Meeuwen dat gedaan?”

Maar ze kreeg geen antwoord.

* * *

Ongeveer terzelfder tijd dat de directievergadering werd geopend zaten, elders in het immense gebouw, twee door de wol geverfde pensioendeskundigen gebogen over een stapel dossiers en andere paperassen, alle betrekking hebbend op het mega-pensioencontract ‘Rijwielfabriek Saturnus’, een voortdurende bron van hoofdpijnverwekkende problemen. Op het beeldscherm

van de computer gleed een onafgebroken stroom foutboodschappen voorbij, de beruchte Z-fouten, wat inhield dat het systeem bezig was de gegevens van alle deelnemers op nul (zero) te zetten.

“Dat kan er ook nog wel bij,” meende Alblas, de kleinste van de twee, een gedrongen figuur met een ooit zwarte, maar thans grijze baard.

“Het is niet normaal meer,” gaf de ander toe, Koos Montijn geheten. “Weet je Joop, ik heb al jaren gewaarschuwd dat dit systeem te oud en krakkemikkig is. We moeten moderniseren, maar wat krijgen we? Weer een reorganisatie! Kan Rozenbroek er niets aan doen?”

“Hij wil wel, maar hij krijgt de kans niet, zegt-ie,” zei Alblas. “Volgens hem wordt alles wat ons werk kan vergemakkelijken stelselmatig tegengehouden. Er gaan geruchten dat er meer achter zit. Ik hoorde toevallig net van Amfortas dat er memo’s door het bedrijf gaan, waarin we voor een soort sabotagegroep worden gewaarschuwd, lui die ons van binnenuit bedreigen. Meeuwen worden ze genoemd. Ik weet niet wat er van waar is, maar er schijnt vanmiddag op directieniveau over gesproken te worden.”

“O ja? Gek, maar zoiets heb ik al lang vermoed,” zei Montijn. “We moeten op onze tellen passen. Ik hoorde laatst dat onze hangmappen weg moeten. Alles moet in kartonnen dozen, schijnt het, dan kun je er tenminste niet meer zo makkelijk bij. Zou het waar zijn?”

“Lijkt me niet, dat zou al te idioot zijn,” zei Alblas. “Maar ja, je weet ’t nooit. Maar intussen hebben we al problemen zat. Neem alleen al die achterstallige correspondentie...”

Hij nam voor de vuist weg een brief uit een aan alle kanten uitpuilende ‘In’-bak.

“Van Japetus zelf, de directeur van Saturnus. Volgens hem zijn er het afgelopen jaar zo’n stuk of dertig man met pensioen gegaan, maar ze hebben van ons nog geen cent gezien. Hij schrijft dat sommigen nu met een viool en een gedresseerde aap op een straathoek staan om aan geld te komen. Nu eist hij uitleg!”

“Ja, dat is lullig,” gaf Montijn toe. “Een juridisch foefje van onze stafafdeling heb ik gehoord. Het contract heeft ergens een ‘no-claim’ clause. We keren eigenlijk nooit iets uit. Saturnus betaalt alleen premie. Maar die is wèl voor 100% aftrekbaar van de belastingen.”

“Is dat zo? Misschien wordt het tijd dat ik naar Australië ga emigreren,” mopperde de ander. “Moet je die bak zien! Ik durf bijna niet te kijken wat er allemaal nog meer aan klachten en ellende in zit. Misschien wordt het tijd dat er eens een flinke brand uitbreekt...”

Hij was nog niet uitgesproken of een signaal weerklonk door de intercom. Het was het zelfde signaal dat een abrupt einde aan de directievergadering had gemaakt, en dat iedereen noodzaakte het pand onmiddellijk te verlaten.

* * *

Het was een spectaculair gezicht: het kolossale Metropoolbolwerk, geheel omringd door politie- en brandweerwagens, en daar omheen een onafzienbare menigte kantoorklerken, sommigen nog met de balpen achter het oor. Aller ogen waren gericht op Bouwdeel Vijf, een hoge kantoortoren, waaruit dikke zwarte rookwolken opstegen. Tussen de medewerkers door bewogen zich verslaggevers van de radio en TV Rijnmond. Van laatstgenoemd station had een vrouwelijk reporter iemand aangeklampt voor een interview.

“Hier is Philomena Wrakhout op het Weena, voor het gebouw van Metropool, en naast mij staat een der medewerkers. Hoe was uw naam ook alweer, meneer?”

“Mijn naam is Wolfert van Brederode. Ik ben bedrijfsjurist, en tijdelijk werkzaam op een pensioenafdeling bij Metropool.”

“Juist, meneer Van Brederode. Heeft u enig idee hoe de brand kon uitbreken?”

“Daar ben ik nog niet zeker van, maar zeer waarschijnlijk is er sprake van brandstichting.”

“Zijn daar dan nu al aanwijzingen voor?”

“Zeker. Ik heb dit zien aankomen. Namens het Rijks Demoparagogisch Instituut, het R.D.I., heb ik hier de werkwijze van het management bestudeerd. En ik ben tot onthutsende conclusies gekomen.”

“Kunt u daar iets naders over onthullen?”

“Jawel. Dit bedrijf wordt gesaboteerd! Er zijn lieden in dienst die de zaak stelselmatig ondermijnen. Voor wie ze werken weet ik nog niet. Ik heb ze gemakshalve Meeuwen genoemd. Ze moeten zo snel mogelijk ontmaskerd en onschadelijk gemaakt worden, anders...”

“Maar is de directie daarvan op de hoogte?”

“Sinds vandaag, ja. Ik hoop dat ze snel maatregelen nemen, anders gebeuren er nog ergere dingen!”

“Dit is een buitengewoon sensationele onthulling. We zullen hier graag binnenkort op terugkomen. Voorlopig hartelijk dank, meneer Van Brederode.”

Een stuk verderop, voor de hoofdingang, stonden de leden van het management in gezelschap van de commandanten van brandweer en politie. Hun gezichten stonden bedrukt.

“Maar is het absoluut zeker?” vroeg Fust, de opperste machthebber, verbijsterd.

“Helaas ja, meneer de directeur, antwoordde een gehelmde veiligheidsfunctionaris. “We hebben hem net gevonden. Het lijkt geen twijfel of het is uw hoofd Automatisering, meneer Rozenbroek.”

“Is er nog hoop?”

“Ik ben bang van niet. Hij is dood.”

El Supremo wendde zich tot een der politiefunctionarissen. “Dat is verschrikkelijk. Wat nu?”

“We moeten dit melden. Het kan een ongeluk zijn, maar misschien ook niet. Ik neem contact op met onze afdeling Moordzaken. Ik heb geen keus.”

Hij trok zijn mobiele telefoon tevoorschijn.

“Centrale? Verbindt u mij met inspecteur Bruins.”

* * *

“Metropool Verzekeringen?” zei Bruins stomverbaasd. “Warempel oude bekenden. Ja, natuurlijk weet ik waar ze zitten, wat dacht je? Goed, ik ga meteen.”

Hij wierp de hoorn op de telefoon, trok zijn jas aan en drukte zijn hoed op zijn schedel. Zijn gedachten gingen terug naar de dagen dat hij bij Metropool enkele raadselachtige moorden had opgelost, drie jaar was dat alweer geleden. Zou die directeur, Van Dinskitsteren, er nog zijn? Hij overwoog om zijn assistent, brigadier Van Dam, te bellen, maar zag er van af. Dat kon morgen ook nog wel. Eerst maar eens aan het Weena de stand van zaken in ogenschouw nemen.

Buitengekomen blies de stormwind hem recht in het gelaat. Bruins zette zich even schrap, en moest zijn gloednieuwe hoed aan de rand vasthouden. Verleden week had hij bedacht dat het na ruim twintig jaar wel eens tijd voor een nieuw exemplaar werd. De zuinige inspecteur had overigens het oude hoofddekseel wel bewaard, want hij kon moeilijk wat weggooien. Intussen had hij zijn overigens nog aanzienlijk oudere automobiel bereikt. Hij opende het portier van zijn overjarige Kever (bouwjaar 1963), stapte in en startte met een geluid alsof een kameel zijn keel schraapte de motor.

* * *

Toen Bruins tegen half vijf bij Metropool Verzekeringen arriveerde was de rust voor een flink deel teruggekeerd. De brandweer had de brand weten te blussen (door het gebouw nagenoeg

van top tot vloer onder water te zetten) en het personeel, onkundig van het feit dat er een dode was gevallen, was naar huis gezonden. Buiten de directie mocht niemand naar binnen.

Gelijktijdig met Bruins was ook de patholoog dr. B. Karloff gearriveerd, met enkele assistenten, fotografen en deskundigen op het gebied van vingerafdrukken. Het gezelschap werd in de hal begroet door president-directeur Fust persoonlijk. Hij zag bleek, maar maakte een beheerste indruk. De grote ruimte zag er chaotisch uit. Overal lagen brandslangen, en werklieden sjouwden met enorme verhuisbakken vol doorweekte papiermassa's.

“Ja, die bakken stonden hier toevallig nog,” zei Fust desgevraagd. “We waren daar net aan het verhuizen... Nou ja, we zijn eigenlijk ALTIJD aan het verhuizen, maar goed, dat zal u niet zo interesseren. Ik breng u naar de kamer van onze bedrijfsarts. Daar hebben we het stoffelijk overschot van meneer Rozenbroek naar toe gebracht.”

“Wanneer is hij precies gevonden?” informeerde Bruins.

“Ongeveer drie kwartier na het brandalarm. Toen de brandweer op de afdeling, waar de brand was uitgebroken, was gearriveerd stond het bluswater daar kniehoog. Ze vonden hem daar languit op de vloer, onder water dus.”

“Hè? Maar dan kan hij dus door verdrinking om het leven zijn gekomen,” zei Bruins peinzend. Hij wendde zich tot dr. Karloff. “Ik laat dat verder aan u over. Laat me zo spoedig mogelijk weten wat de precieze doodsoorzaak is. Ik blijf voorlopig nog even hier. Kan ik u even nader spreken, meneer Fust?”

“We gaan naar mijn kamer,” zei El Supremo. “Een paar leden van het management zijn nog aanwezig. Het personeel is allemaal naar huis, vanwege de brand. Volgt u mij, inspecteur.”

In de weelderig ingerichte directiekamer ontmoette Bruins tot zijn verrassing twee oude bekenden. Aanwezig bleken daar Boudewijn de Graedt van Visch en C. van Dinskitsteren.

“Hoe maakt u het?” vroeg Bruins, handen schuddend. “Dat is alweer een paar jaar geleden. U bent weer eens aan het reorganiseren, hoor ik?”

Van Dinskitsteren gromde iets onverstaanbaars, dat zowel ja als nee kon betekenen. De inspecteur stak een sigaar op.

“Eerst die brand. Hebt u al enig idee hoe die heeft kunnen uitbreken? Ongelukje? Of boos opzet?”

“Daar zijn we nog niet zeker van.” Van Dinskitsteren kuchte. “Maar een kwartiertje geleden was er een reportage op TV Rijnmond die de zaak in een heel bijzonder daglicht zette. We hebben het op video opgenomen inspecteur. Misschien is het goed dat u daar eerst even naar kijkt.”

Hij liep naar het TV-toestel annex videorecorder in een hoek van het vertrek en schakelde beide apparaten in. De kantoortoren waar de brand woedde kwam in beeld en de onafzienbare mensenzee van Metropoolmedewerkers die onbeschut uit hun verschoning stonden te waaien, maar opgevrolijkt werden door de gedachte dat veel probleemdoossiers een prooi der gulzige vlammen zouden worden. En daar kwam de verslaggeefster in beeld. “Hier is Philomena Wrakhout...”

Met gefronste wenkbrauwen beluisterde Bruins het interview met Wolfert van Brederode.

“Zozo,” mompelde hij tenslotte, toen het was afgelopen. “Meeuwen hè? Mag ik om te beginnen die band hebben, meneer van Dinskitsteren? Wat vindt u van die uitspraken?”

“Tja, het wrange is dat meneer Rozenbroek hier vanmiddag nog, in de vergadering, op heeft gezinspeeld. Hij wilde onze administratie ingrijpend moderniseren, maar had het gevoel dat zijn pogingen stelselmatig werden geblokkeerd. En bovendien is het een feit, dat we ons onderhand kapot hebben gereorganiseerd. De laatste tijd ben ik daar van diverse kanten op geweest. Dus dat het met opzet is gebeurd, bedoel ik. Men spreekt van een zogenaamd Meeuwencomplot. Saboteurs. Voor wie ze werken is met geen mogelijkheid te zeggen. Maar we moeten zo snel mogelijk weten wie het zijn. Anders komen we in ernstige problemen!”

“En hebt u al verdachten op het oog?”

“Ik wel. De grote man achter de laatste reorganisaties is onze collega Gerulf van Vuren. Het kan haast niet anders of hij is een Meeuw!”

Bruins noteerde zorgvuldig de naam. “Die wil ik wel eens spreken. En die meneer Van Brederode? Waar kan ik die vinden?”

“Geen idee. Weet jij dat, De Graedt?” vroeg Van Dinskitsteren aan zijn satelliet.

“Ja, hij zit op de afdeling van Amfortas,” zei deze. “Maar ze hebben flexplekken, dus ze kunnen iedere dag op een andere plek in het gebouw zitten, ergens tussen de tiende en de veertigste verdieping, je weet het nooit.”

“Goed. Zoekt u dat dan uit, en stuurt u ze morgenvroeg hier naartoe,” zei Bruins kort.

“Ik zal het voor vandaag hierbij laten, maar u begrijpt dat de omstandigheden waaronder meneer Rozenbroek is omgekomen nu in een heel ander daglicht zijn komen te staan.

Misschien was het geen ongeluk.” Hij klapte zijn notitieboekje dicht, en besloot opgewekt:

“Volgens mij is het moord!”

“Chief Whip, op ieders lip.”

“Schimmelpenninck, ja die ken ik.”

“Koopt Nu Onze Onverwoestbare Prachtige Saturnus.”

Vooroorlogse reclameslogans.

Hoofdstuk 4. Een Vijfde Colonne

Na tegen een uur of acht het pand van Metropool verlaten te hebben wandelde Bruins, in diepe gedachten verzonken, het Weena af, richting Hofplein, af en toe achterom kijkend naar de hoge glazen torens, zwart afstekend tegen de donkere avondlucht. Was dit grote en grootse verzekeringsbolwerk geïnfiltreerd? En waren deze saboteurs, Meeuwen of hoe je ze ook noemde, schuldig aan de dood van Rozenbroek? Vielen er binnenkort nog meer slachtoffers te verwachten?

Jammer, zo dacht hij, dat deze zaak net nu op zijn pad kwam, nu hij een interessant dossier uit het verleden, van zijn eigen vader nog wel, had teruggevonden. Een verleden waarin Rotterdam er volkomen anders uitzag dan nu.

Hij sloeg rechtsaf, de Coolsingel op, en bedacht dat hij nu vlak bij de plaats was waar de gebeurtenissen uit mei 1940, die in het dossier beschreven stonden, zich hadden afgespeeld. Kijk, daar had je de Meent, waar hij juist vorige week nog bij de firma J. Heniger (*J. Heniger Jr., hoeden en petten, sinds 1872*, meldde de tekst op het winkelraam) een nieuwe Borselino had gekocht, een hoofddekse dat hij nu trouwens op had. Hij voelde voor de zekerheid of de hoed wel stevig zat, want er stond nog steeds een stormachtige wind. Aangekomen bij de genoemde winkel stak hij de straat over, naar de alom befaamde keurslagerij van Mellegers (waarvan bekend was dat een aanzienlijk deel van de mannelijke cliëntèle de zaak toch mede frequenteerde vanwege de aanwezigheid van twee knappe slagersdochters achter de toonbank), en liep vandaar verder naar links, tot de straathoek waar de Meent en de Oppert elkaar kruisen.

Nu hij toch hier in de buurt was kon hij van de gelegenheid gebruik maken iets uit te zoeken waar hij zich al een tijd het hoofd over brak, maar waar hij door de moordzaak bij Metropool Verzekeringen niet meer aan was toegekomen.

Bruins bleef op de hoek staan en haalde een plattegrond van het stadscentrum uit zijn zak. Het was geen gewone kaart. Het waren twee kaarten tegelijk, en wel over elkaar heen gedrukt. De onderste kaart gaf in zwart-wit de situatie in de jaren '30 weer, terwijl de bovenste in diverse kleuren het wederopbouwplan van de jaren '50 toonde. Zelfs voor een kenner van de stad als Bruins was het nog een heel gezoek om te vinden wat hij weten wilde, want sommige straten bleken in de jaren '50 onder dezelfde naam op een soms iets andere locatie heraangelegd te zijn, terwijl andere straten zelfs in het geheel niet meer terugkeerden in het naoorlogse plan. Bruins moest zich vanwege de duisternis naar een straatlantaarn wenden om alle details goed te kunnen onderscheiden. Hij keek van zijn kaart op en mompelde:

“Hm... Als ik het goed zie lag de Oppert tot mei 1940 een stukje meer naar het noordoosten, zeg maar dwars door de winkels van Mellegers en Heniger heen. En wat nu de Oppert is, daar liep vroeger op nagenoeg dezelfde plek de Lange Torenstraat.”

Hij keek naar links. Daar verhief de middeleeuwse naamgever van de oude straat zich, groot en zwaar, het verlichte gesteente wit afstekend tegen de donkere avondlucht. Het deed Bruins altijd goed de Laurenskerk te zien. Maar vandaag was hij hier voor iets anders. Zijn blik gleed naar rechts, het andere deel van de Oppert in, ofwel de Lange Torenstraat, als hij hier ruim 62 jaar eerder zou hebben gestaan. Dus dat betekende... de inspecteur bestudeerde de kaart nog eens grondig en knikte toen. Hij glimlachte tevreden, want hij had gevonden wat hij zocht. Op

deze plek ving het verslag aan dat zijn vader, inspecteur Leendert Bruins, ruim 62 jaar eerder had geschreven en dat hij onlangs in zijn kantoor aan de Hoflaan had teruggevonden. Doorwandeland richting Lombardkade bedacht Bruins plotseling, dat er tussen het verhaal dat hij eerder die dag in het dossier van zijn vader had zitten lezen en de zaak die hij thans onder handen had wel een paar parallellen waren te trekken. Immers: zijn vader was in die turbulente dagen, vlak vóór het uitbreken van de oorlog, geconfronteerd met het probleem van de ‘Vijfde Colonne’, ofwel lieden die in dienst van de vijand sabotage pleegden of andere ondermijnende activiteiten uitvoerden. Was bij Metropool (als het waar was wat die Van Brederode beweerde) niet iets dergelijks gaande?

Vijfde Colonnisten... Het moest voor zijn vader een bijna ondoenlijk karwei geweest zijn die op te sporen. Hoe kon men die immers herkennen? Misschien was het een kwestie van goed opletten, en daarbij een fikse dosis geluk. In gedachten zag hij zijn vader door de stad fietsen, zijn ogen goed de kost gevend, en hopend op iets, een kleinigheid misschien, dat hem een aanwijzing kon verschaffen.

Bruins sloot even de ogen. Daar ging zijn vader, op diens oude Germaan, nijver doortrappend (na van zijn bureau aan de Hoflaan vertrokken te zijn) richting Oostplein, zijn gedachten vervuld van de waarschuwendende woorden van hoofdcommissaris Eindhoven over een ‘Vijfde Colonne’. We schrijven ruim 62 jaar terug, en keren terug naar de meidagen van 1940...

* * *

Inspecteur Leendert Bruins had het Oostplein bereikt en keek om zich heen, spiedend naar vijfde colonnisten (hoe herkende je die trouwens: waren ze behangen met wapens, droegen ze zwarte maskers, spraken ze met gebroken tongval, knipperden ze soms 's nachts met zaklampen in morse naar elkaar vanaf de daken, of sleepten ze met kisten trotyl, bestemd voor de kelders van stadhuis en postkantoor?), maar kon met de beste wil van de wereld niemand ontdekken die op het punt stond die middag het stadhuis de lucht in te jagen. Wellicht die slagersjongen daar op zijn transportfiets, of die twee in manchester pakken geklede mannen op de bok van hun sleperswagen? En wat te denken van die verkoper in de krantenkiosk, of die persoon achter dat bloemenstalletje? Nee, die laatste viel al direct af, dat was immers Delwel, de bloemist uit de Aegidiusstraat. Bruins stak in het voorbijrijden groetend zijn hand op, en moest vervolgens glimlachen toen hij weer voor zich keek.

Vier in kamgaren kostuums gestoken mannen kwamen als een rijdende Peek & Cloppenburg reclame in een bezadigd tempo vanaf de Gedempte Slaak het Oostplein opfietsen. Tegen de achtergrond van de windmolen ‘De Noord’, een bouwwerk dat al sinds onheugelijke tijden het karakter van het plein bepaalde, vormden de vier personen een zo oer-Hollands plaatje, dat het bijna niet normaal meer was.

“Zo onopvallend, dat het gewoon weer opvallend wordt,” dacht Bruins geamuseerd. “Laat ik even achter ze blijven fietsen, ik heb toch niets beters te doen, eens kijken of ze soms een verkeersovertreding maken.”

Nu, dat bleek vergeefse moeite. Overvloedig bellend, achterom kijkend en handen uitstekend rondden de vier mannen in colonne fietsend het plein, met Bruins onopvallend in hun kielzog. “Misschien vormen zij wel een vijfde colonne,” dacht hij. “In ieder geval een colonne.”

Hoe dan ook, het verkeer ontregelen vormde geen onderdeel van hun plan, merkte hij wel. De inspecteur kon zich niet heugen ooit zulke correcte weggebruikers meegemaakt te hebben in het stadscentrum, waar alles en iedereen vaak maar door elkaar vloog. Zou hij ze eens een compliment maken? Want ook aan de fietsen zelf mankeerde helemaal niets, zag hij. Kòn ook niets mankeren, bedacht hij met een steek van afgunst, want de vier mannen bereden elk een fonkelnieuwe Saturnus-fiets. De witte achterspatborden glansden hem tegemoet, terwijl onder hem zijn oude Germaan piepte en kraakte.

“Nou nou, het nieuwste topmodel Saturnus,” mompelde hij afgunstig. “Die zitten even goed in hun slappe was.” Hij bekeek het viertal nu met wat extra aandacht, terwijl de rit zijn vervolg vond over de Goudschesingel. Na rechts de Hugo de Grootstraat en de Goudscheweg en links het Gereformeerde Burger Weeshuis gepasseerd te zijn, stapten de vier heren af op de hoek met de Vondelstraat, plaatsten hun fietsen tegen een lantaarnpaal en zetten ze op slot. Ook Bruins stopte, en zette de voet aan de grond. Hij bleef het viertal (nog tamelijk jonge kerels, viel hem nu op, type corpsstudenten, maar dan wel al wat ouder, zag hij) gadeslaan; waarom wist hij zelf niet goed. Een onberedeneerbare nieuwsgierigheid. Wat waren ze van plan? Gewoon boodschappen doen?

Maar al snel werd duidelijk wat de bedoeling was. Uit de fietstassen werden enige stapels folders te voorschijn gehaald en verdeeld, waarna de mannen zich onder het winkelende publiek verspreidden en de blaadjes begonnen uit te delen. Bruins zag hoe sommige mensen het pamflet (of wat het was) bij zich staken, anderen wierpen het na een vluchtige lezing weg, zodat al spoedig diverse exemplaren over de straat dwarrelden. De inspecteur raapte er nieuwsgierig een op, vouwde het uit, en las het volgende:

Meedeburgers!

De tijden zijn dreigend en het oorlogsgevaar neemt dagelijks toe. Natuurlijk is ons leger paraat en op alles voorbereid, maar is dat wel voldoende?

Het is bekend dat in onzen stad vele Duitschers woonachtig zijn, en ook veelen die met de Duitschers sympathiseren. Zij vormen een groot gevaar. Er zijn tal van aanwijzingen dat deze lieden, die binnen onzen stad soms belangrijke, hoge posten bezet houden, sabotagedaden en ondermijnende acties voorbereiden. Deze kunnen variëren van het plaatsen van signalen om den vijand den weg te wijzen, vaak in op het oog onschuldige vorm zoals reclameborden, tot het vuuren op eigen troepen vanuit woonhuizen, als de oorlog eenmaal een feit is.

Ook vragen wij ons af: wie binnen den Gemeente geeft eigenlijk opdracht om steeds weer de straten op te breken? Weet gij het? Is het wellicht bedoeld om straks de opmars van eigen troepen te blokkeren? Valt ook bij u de stroom wel eens uit? Of de telefoonverbinding soms? Toeval, of... sabotage? En wat denkt u: is uw drinkwater veilig? De lijst is schier eindeloos! Hoe groot deze 'Vijfde Colonne' is weet niemand, maar ons advies is: Vertrouwt niemand! Uw eigen buurman kan een Vijfde Colonnist zijn, of uw waterstoker of cigarenboer, en de wasch die uw buurvrouw te drogen heeft gehangen kan een bepaalde aanwijzing voor den vijand inhouden!

Weest dus waakzaam, en mocht u een gegronde verdenking van subversieve activiteiten jegens iemand koesteren, aarzelt dan niet, waarschuwt bekenden en meldt het terstond!

Anti-sabotagegroep 'De Dweil', Rotterdam.

Bruins knikte, en staaarde peinzend voor zich uit. Dit was precies wat commissaris Eindhoven ook al gezegd had, alleen stond het hier in wat concretere bewoordingen. Was de situatie werkelijk zo ernstig? Dat zou betekenen dat je in de stad eigenlijk nergens veilig was. De vijand loerde klaarblijkelijk overal. Het leek dan, op het eerste gezicht, een goede zaak de bevolking op deze wijze te waarschuwen. Of niet?

Hij vouwde het strooibiljet op en stak het bij zich. “Hm, anti-sabotagegroep ‘De Dweil’,” mompelde hij. Een particuliere groepering of zouden ze in overheidsdienst staan? Hij had er nooit eerder van gehoord in elk geval. Hij stapte weer op zijn fiets en zag dat de vier mannen inmiddels ook waren doorgereden. De persoon die voorop reed keek achterom, stak zijn hand naar links uit en sorteerde voor; de anderen volgden. Blijkbaar wilde men naar de Lange Frankenstraat. De vier mannen moesten even afstappen tot het tegemoetkomende verkeer hen

ruimte zou bieden om linksaf te slaan. Bruins zag ze de voet aan de grond zetten terwijl hij zelf rechts passeerde.

“Even tempo nu heren,” hoorde hij de handuisteker tegen de anderen zeggen. “Het is al bijna vier uur. Hoogste tijd om contact op te nemen met onze...”

De rest verstond Bruins al niet meer, want hij was rechtdoor gereden. Al rijdend keek hij wat verbaasd op zijn horloge. “Al vier uur,” had hij die ene man horen zeggen, maar het was toch heus pas kwart over twee: dat kon ook niet anders, want hij was rond twee uur van de Hoflaan vertrokken. “Nou, ze mogen dan prachtige fietsen hebben,” mompelde hij, “maar die kerel had ik elk geval een wel buitengewoon slecht horloge.”

Zou het eigenlijk niet verstandig zijn om die vier personen eens nader aan de tand te voelen? Ze waren blijkbaar goed geïnformeerd. Hoewel... nu het blijkbaar toch nog zo vroeg in de middag was, kon hij wellicht beter eerst proberen of zijn collega Brinkman nu wèl aanwezig was in het bureau aan de Lange Torenstraat. Hij verhoogde zijn tempo iets, om niet veel later eveneens linksaf te slaan, Heerenstraat en Meent in.

* * *

Bruins moest toegeven dat het uitzicht vanuit het ronde dakraam inderdaad zeer gunstig was te noemen. Het gebied rond Meent en Lange Torenstraat, maar ook de hele huizenzee voor de Laurenskerk, tot aan de achterkanten van het Raadhuis, het Postkantoor en de Beurs, was in één oogopslag te overzien. Aan de wand naast hem hing zelfs een verrekijker aan een spijker. Hij sloeg beleefd een Chief Whip (‘op ieders lip’) af, stak vervolgens de brand in een sigaar van eigen merk, een Schimmelpenninck (‘fijn, die ken ik’), en nam plaats op de stoel voor het bureau van Brinkman.

“Goed dat ik je hier eindelijk tref Ed,” begon Bruins het gesprek. “Ik begrijp dat je al van de anderen hebt vernomen wat voor overdreven somber verhaal Eindhoven heeft gehouden?”

Inspecteur Brinkman reageerde niet direct. Hij inhaleerde en peuterde, de rook uitblazend, een snippertje sigarettentabak van zijn lip. Hij keek nadenkend voor zich uit.

“Somber? Ja, dat klopt... Maar overdreven?” Hij wierp zich achterover in zijn bureaustoel en zei tot Bruins’ grote verrassing: “We kennen elkaar nu al zoveel jaar, jou kan ik alles vertellen Leen. Volgens mij was er niets overdrevens aan!”

Hij trok een bureaula open en haalde een stuk papier tevoorschijn. “Dit moet je voor de aardigheid eens lezen...”

Maar Bruins had aan een vluchtige blik al voldoende om te constateren dat het hetzelfde vlugschrift was dat hij daarstraks van straat had opgepikt. Hij haalde het tevoorschijn.

“Ik ken het al. Toevallig zag ik de lui die ze stonden uit te delen. Wat vind jij ervan?”

Brinkman antwoordde niet rechtstreeks. Hij stond op, doofde zijn sigaret in een koffiekopje en trok een stafkaart van het centrum van Rotterdam naar beneden. “Zeg eens eerlijk, denk jij dat Nederland, dat Rotterdam klaar is voor een oorlog?” Hij gaf met zijn vlakke hand een klap op de kaart, waarop pand voor pand was ingetekend, ja waarop zelfs de gangen, stegen, binnenplaatsen en platjes zichtbaar waren.

Bruins aarzelde. “We hebben onze marine, de landmacht, eh... de Waterlinie niet te vergeten, en de Peel-Raamstelling. De loopgraven aan de Grebbelinie schijnen kilometers lang te zijn.

En dan: onze bewapening is goed, iedereen vreest onze bajonetten, bijna een halve meter lang zijn die dingen op zo’n karabijn, nou, als je daarmee een prik krijgt...”

Brinkman onderbrak hem resoluut. “Stop maar Leen, ik heb het al gehoord. Zeggen Warschau en Oslo jou niets, luchtbombardementen, Blitzkrieg, valschermjagers? Guernica? Jij leeft nog in de oorlog van ’14-’18, met je loopgraven. Maar een volgende oorlog zal heel anders zijn, neem dat maar van mij aan, niet alleen militair, maar ook psychologisch volkomen anders!”

“Verklaar je nader, Ed.”

“Sinds enige weken bespeur ik her en der een veranderende stemming in de stad. Het valt me moeilijk die goed te omschrijven, maar de grondtoon is: achterdocht, argwaan, wantrouwen in de daadkracht van de overheid. Zoals je weet onderhoud ik met tal van personen contacten, en in toenemende mate stuit ik op dezelfde onbestemde sfeer,”

“Kun je wat duidelijker zijn, ik geloof dat ik niet helemaal snap waar je naar toe wilt.”

“Laat ik het anders benaderen, eens zien of je me dan kunt volgen. Vind jij dat we momenteel een daadkrachtige regering hebben? Die premier, die De Geer, dat is toch een uitgesproken zwakke persoon?”

Bruins knikte aarzelend, en Brinkman vervolgde: “Je kent de militaire commandant van de stad toch wel, de kolonel Scharroo? Die kan naar verluidt de fles beter in de aanslag houden dan een karabijn. Zijn bijnaam luidt niet voor niets ‘Blauwe Piet’! Als er tenminste al een karabijn voorhanden is, want daar schijnt het onderdeel genietroepen er maar net genoeg van te hebben. Munitie: idem! De verkeerschaos in de stad: opgebroken straten, het Hofplein is al tien keer omgegooid, en nog deugt het niet. Toeval? En weet je hoeveel schuilkelders er zijn voor de burgerbevolking? Belachelijk weinig, maar met het luchtafweergeschut is het nog veel erger gesteld: wàt er staat is wel modern spul, maar het is veel te weinig, het staat op de verkeerde plekken opgesteld, en de incompetentie van de officieren...”

“Ho ho, wacht nou eens even,” onderbrak Bruins hem. “Wat heeft het nou voor zin dat soort zwartgallige verhalen te verspreiden? Regering, stadsbestuur en legerleiding verander je niet zomaar, en je militaire apparaat uitbouwen, dat kost jaren. Jij moet toch beter dan de anderen weten dat dit soort verhalen alleen maar onnodige paniek en wantrouwen veroorzaken onder de burgers van de stad...”

Zijn stem stierf weg en Brinkman knikte aanmoedigend. “Ja, ga door!”

Bruins ging rechtop zitten. “Ik snap wat je bedoelt,” zei hij langzaam. “Als je het moreel van de bevolking hoog wilt houden kun je beter maar zorgen dat dit soort zaken niet algemeen bekend wordt. Zo bezien kun je je afvragen of dit soort alarmerende waarschuwingen (hij klopte op het pamflet) wellicht niet meer kwaad dan goed doet.”

“Inderdaad Leen. Dat is precies wat ik bedoel. Ik heb sterke vermoedens dat er in deze stad een aantal personen op onopvallende wijze bezig is allerlei verhalen van dit soort kaliber te verspreiden. Doel: paniek, onzekerheid, wantrouwen kweken ten opzichte van de overheid, en ondermijning van de moraal. Dat gebeurt niet massaal, nee, ze doen het op sluipende wijze.”

“Maar... dat is bepaald zorgwekkend. En wie bedoel je met die ‘wie’?”

“Ik ben helaas nog lang niet klaar; het ergste komt nog.” Brinkman nam achter zijn bureau plaats, stak een verse ‘Chief Whip’ op en boog zich voorover naar zijn bezoeker.

“Weet je, als je gif langzaam indruppelt zal niemand het direct merken, maar op den duur raakt het hele lichaam aangetast en verlamt het uiteindelijk de ledematen. Een nieuwe oorlog zal niet alleen meer aan het front worden uitgevochten. Een vastberaden burgerij die gelooft in de eigen zaak zal achter de linies bijkans van groter belang worden dan de soldaten aan het front en de militaire kracht als geheel. Kortom, alles staat of valt met de bereidheid van die burgers om mee te doen, hun inzet, en als die er niet meer is, weggehaald door...”

Hij maakte een breed armgebaar.

“Ja, dan is het gedaan, je hebt gelijk.” Bruins dacht na. “Je vermoedt dus dat lieden die dit soort pamfletten verspreiden er louter op uit zijn onze zwakke punten te belichten en...”

“Nee, nee!” Dat is maar het halve verhaal Leen! Zie je het nog niet? Niet alleen de zwakke punten belichten ze, dat is nog aan te merken als kritiek. Nee, naar mijn idee gaan ze veel duivelser te werk. En sinds een paar dagen weet ik hoe; ik ben tamelijk zeker van mijn zaak.”

“Welke zaak bedoel je dan precies Ed?”

Brinkman blies een rookwolk uit. Hij formuleerde bedachtzaam. “Ik bedoel te zeggen dat een of andere duistere groepering al enige weken op geruisloze wijze actief is om onze zwakke punten af te schilderen als bewuste sabotage, als het resultaat van een weldoordachte actie om

de slagkracht van het overheidsapparaat en het leger te ondermijnen, kortom, als het werk van een Vijfde Colonne, infiltranten die zich op belangrijke posten hebben ingedrongen. Niemand weet hoeveel het er zijn, of waar ze zitten. Ze vormen zogenaamd een groot gevaar.”

“Ja maar, wacht nou eens even Ed. Daar is toch geen spat bewijs voor te vinden, hoe kan men dat nou beweren?”

“Ha! Bewijs!? Wie maalt daar nou om? Dit is psychologische oorlogvoering van het zuiverste water. Dat is het geniale van het geheel. Briljant in zijn eenvoud. Stel je eens voor: je maakt eerst een grondige studie van alle zwakheden van je tegenstander, zijn fouten en blunders, zijn incompetentie en onvermogen, noem maar op. En vervolgens stuur je een paar goed opgeleide mannen op pad, op het eerste gezicht een paar modelburgers, en die laat je een enorme stroom aan geruchten op gang brengen, waarin je al die zwakke punten afschildert als vooropgezette sabotage. Snap je het mogelijk gevolg?”

Bruins knikte. Zijn sigaar was onder het luisteren uitgegaan; hij had het niet gemerkt.

“OK. De moraal van de bevolking raakt hierdoor ondermijnd, men vermoedt overal infiltratie en verraad, en een grote angst zal het gevolg zijn. Maar vooral: het vertrouwen in de bekende steunpilaren van de maatschappij, overheid en leger, zal wegvallen. Immers, in jouw visie zal men in iedere ambtenaar, in iedere officier, een mogelijke landverrader, een saboteur zien.”

“Precies. En als dat desastreuze effect eenmaal is bereikt, zal geen leger het nog lang kunnen volhouden, want wat is een leger zonder steun van het achterland? Niets! Ziedaar, een briljant resultaat met minimale kosten.” Hij nam het pamflet nogmaals in handen en zei: “Is het je trouwens niet opgevallen dat het pamflet in het geheel niet aangeeft waar, of bij wie, je een mogelijke verdachte kunt aanmelden? Je wordt wel dringend aangemoedigd al je bekenden te waarschuwen, lees: de geruchten en daarmee de onrust verder te verspreiden. En het adres van die zogenaamde ‘anti-sabotagegroep’ wordt ook nergens vermeld.”

“Weet je het zeker Ed, gebeurt dit in Rotterdam?”

“Je hebt het nu toch zelf meegemaakt?” Brinkman snoof. “Anti-sabotagegroep ‘De Dweil’ hè? Mijn zolen! Ik zou wel eens willen weten wie ze zijn, of wie er achter zit. Morgen gaan jij en ik die lui eens grondig op de hielen zitten. En ik moet me al heel sterk vergissen of ik weet een methode om hun adres te achterhalen!”

* * *

Het was ruim 62 jaar later, en de zoon van Leendert Bruins, Dick. J. Bruins, stond nog steeds op de plek waar zijn vader, op de vooravond van de Tweede Wereldoorlog, met diens collega Brinkman geprobeerd had enig licht te werpen op de geheimzinnige zaak van die duistere anti-sabotagegroep ‘De Dweil’. Een zaak uit mei 1940, dacht Bruins met een glimlach, die wel zeer verschilde van de affaire waar hij nu (najaar 2002) zelf mee bezig was. Afgezien dan, dacht hij, afwezig voortwandelen, van het feit dat ook bij Metropool Verzekeringen het element ‘sabotage’ een rol leek te spelen. Maar dat was dan ook werkelijk alles. Verder waren er absoluut geen raakvlakken.

“Nee...?” fluisterde een stem in zijn binnenste. “Hm. Dat zullen we ooit, later, dan wel eens op ons gemak bezien,” mompelde de inspecteur. “Laat ik dat dossier vanavond nog eens goed doorlezen. En morgen terug naar Metropool. Er is werk aan de winkel!”

**On a Ship at Sea. A tempestuous noise of thunder and lightning heard.
Enter a Shipmaster and a Boatswain severally.**

Mast. Boatswain!

Boats. Here master: what cheer?

**Mast. Good, speak to the mariners: fall to 't yarely, or we run ourselves
aground: bestir, bestir.**

Enter Mariners.

**Boats: Heigh, my hearts! cheerly, cheerly, my hearts! yare, yare! Take in
the topsail. Tend to the master's whistle. Blow, till thou burst thy wind,
if room enough!**

W. Shakespeare, *The Tempest (De Storm)*, Act I, Scene I.

Hoofdstuk 5. The Seagull has landed

Wie op een willekeurige ochtend tussen acht en negen uur op het Weena in Rotterdam in de buurt van het kolossale Metropool-complex loopt ziet doorgaans een gestage stroom ernstig kijkende lieden uit trein, tram, bus en metro afkomstig, zich met lood in de schoenen naar de hoofdingang van het verzekeringsbolwerk begeven, waar hen een nieuwe werkdag wacht, “vol uitdagingen”, een woord dat jaren geleden werd geïntroduceerd als eufemisme voor hoofdpijnverwekkende problemen. Om deze het hoofd te bieden zijn een onverwoestbaar goed humeur en een ijzeren doorzettingsvermogen essentieel. Het is deze typische combinatie die in de loop der jaren de gelaten der medewerkers sterk heeft getekend, en waaraan u, lezer, deze merkwaardige figuren terstond herkent. Unieke lieden, waarmee de leiding van het bedrijf enorm in zijn sas zou dienen te zijn, en die op alle mogelijke manieren door de directie in de watten gelegd zouden moeten worden.

Helaas, in de loop der jaren was sterker en sterker het gevoel gegroeid dat het tegenovergestelde het geval was. Meedogenloze reorganisaties, overplaatsingen, onteigening van oude vertrouwde bureaux, verhuizingen, en ook astronomische prijsverhogingen in het Bedrijfsrestaurant (waar de melk – goed voor elk – in vroeger tijden⁶ gratis was), om slechts enkele punten te noemen, hadden de nijvere klerken het gevoel gegeven dat er een brede kloof aan het groeien was tussen top en basis van het bedrijf. Waar kwam dat door?

Plotseling was een geruchtenstroom op gang gekomen. Externe onderzoekers hadden vreemde zaken aan het licht gebracht, kopieën van vertrouwelijke rapporten gingen van hand tot hand, en in onwaarschijnlijk korte tijd was het woord ‘Meeuwen’ op ieders lippen.

“Kijk uit voor Meeuwen,” luidde nu het parool. “Ze kunnen overal zitten, zowel in de leiding als tussen uw collega’s. Ze vallen niet op, maar willen Metropool saboteren en uiteindelijk te gronde richten. Let scherp op. Misschien zit er een naast u!”

Onnodig te zeggen dat dit alles de werksfeer niet ten goede kwam. Voor het eerst bezag men elkaar met een zeker wantrouwen. Ooit in het werk gemaakte fouten en geschoten bokken kwamen in een heel ander daglicht te staan, en het waren met name de talrijke reorganisaties die thans van geheel nieuw commentaar werden voorzien. Termen als “zie je wel” en “altijd al gedacht” deden opgeld.

Het was deze sfeer die op de ochtend na de brand (“verbaast me niets”) bijna voelbaar was, en als iemand voor sfeer en dreigend gevaar gevoelig is, dan is het wel inspecteur D.J. Bruins

⁶ Drink driekwart kan per man, Word lid van de Melkbrigade, Joris Driepinter: drink drie glazen melk per dag, Melk, de witte motor, enzovoort. Als u de tijd van de schoolmelk nog heeft meegemaakt, dan weet u bescheid.

(afdeling Moordzaken) die zich tussen het kantoorpersoneel door naar binnen wrong en zich meldde bij de receptie.

“Politie,” sprak hij tot de breedgeschouderde neger, zijn legitimatie tonend. “Ik word verwacht door de heer Van Dinskitsteren.”

De portier sloeg een telefoonnummer aan en voerde een kort gesprek. “Is nog niet aanwezig, inspecteur,” sprak hij, de hoorn neerleggend. “Hij wordt binnen een kwartier verwacht. Wilt u even plaatsnemen?”

Op dat moment werd Bruins op de schouder getikt. Omkijkend zag hij een oudere man in een verre van nieuw kostuum, een slordig geknoopte Metropool-stropdas en een bril met sterk glinsterende glazen.

“Neemt u me niet kwalijk,” zei de man beleefd, “maar volgens mij bent u inspecteur Bruins. Ik heb uw foto vaak in de krant gezien, en ook in ons personeelsblad. Een paar jaar geleden was u ook hier. Klopt dat?”

“Zeker,” zei Bruins.⁷ “Wat kan ik voor u doen?”

“Kan ik u even spreken?” vroeg de ander. “Mijn naam is Amfortas, en ik werk op de afdeling Pensioenen. Ik weet niet of u hier bent in verband met de brand van gisteren, maar ik wil u iets laten zien.”

“Uitstekend,” zei Bruins. “Ik moet toch even op uw directeur wachten, dus ik zou zeggen: gaat u voor.”

“We gaan even naar mijn afdeling,” zei Amfortas. “Deze kant op, naar de lift. We moeten naar de vijftigste etage.”

Met de H.S.L. (Hoge Snelheids Lift) was deze in een ommezien bereikt en Amfortas wees Bruins de kapstok. “Hier kunnen we onze jassen kwijt.” Maar toen Bruins het hangertje van de stang wilde nemen bleek dit onmogelijk: het ding zat met een metalen ring vast aan de stang.

“Ach ja, een zogenaamde meeuwenkapstok,” zei Amfortas verontschuldigend. “Wat lastig, maar het went wel. Zoals je op den duur aan van alles en nog wat went. Kijk, dat is mijn bureau, althans...” Zijn stem stierf weg. “Ik bedoel: hier zat ik gisteren, maar ik ben net te laat, zie ik. Het is al bezet door een collega!”

Hij keek korzelig rond. “Alles bezet. Er komt nog een dag dat ik met een laptop op de W.C. zal moeten gaan zitten. Nou ja, dan heb ik voor mijn notities in elk geval een rol papier bij de hand. En je kunt daar niet gebeld worden, althans nòg niet. Enfin, we gaan maar even bij de koffieautomaat zitten. Er staan daar stoelen. Onderhand pak ik even mijn flexkoffer.”

De ruimte waar de koffieautomaat stond bleek een soort zithoek te zijn,⁸ met zelfs een leestuurstandaard. Verbazingwekkend was alleen dat er voornamelijk stokoude nummers van het blad ‘Ouders van Nu’ in prijkten. “Zelfs bij de tandarts,” dacht Bruins, “ligt interessanter leesvoer. Ik kan me tenminste niet voorstellen dat ze hiervoor in de rij staan.”

Daar was Amfortas weer, een klein metalen koffertje met zich meevoerend. “Deze koffer dient ter vervanging van zes diepe bureauladen,” sprak hij bitter. “Toen ik allerlei kostbare en nagenoeg onvervangbare documentatie heb moeten weggooiden, op bevel van hogerhand, kreeg ik voor het eerst het idee dat er iets mis was in dit bedrijf. Sindsdien is het onbehagen alleen maar gegroeid. En gisteren kreeg ik dit in handen.”

Hij overhandigde Bruins het rapport van Van Brederode. “Ik weet niet wat ik hier van vinden moet, maar het verklaart wel veel.”

Met gefronst voorhoofd las de inspecteur de analyse over de activiteit van de ‘Meeuwen’ binnen Metropool, en herinnerde zich de uitzending van TV-Rijnmond. “Alles goed en wel,” mompelde hij. “Maar past een moord ook in dit kader? Hm... Je kunt je voorstellen dat Rozenbroek achter de identiteit van zo’n Meeuw zou zijn gekomen, en dat die hem de mond

⁷ Zie voor de gebeurtenissen ons verslag: *Het Mamba Project. Rotterdams kantoordrama* (1999).

⁸ Of, zo u de jaren zeventig bewust heeft beleefd: een zitkuil.

heeft willen snoeren... Die brand zou dan gediend kunnen hebben om die moord te camoufleren... Maar dan zouden er toch enorme belangen op het spel moeten staan? Dan zou ik moeten opschieten met mijn onderzoek, voor er nog meer doden vallen.”

Hij richtte zich tot Amfortas. “Ik maak hier een kopie van. En daarna zou ik de schrijver wel eens willen spreken. Ik heb hem gisteren al op de T.V. gezien, bij de reportage over de brand, en daarna hoorde ik dat hij bij u op de afdeling zit. Klopt dat?”

“Inderdaad,” zei Amfortas. “Sterker nog: ik zie hem daar juist aankomen.” Hij wenkte de robuuste gestalte die juist uit de lift stapte. “Meneer Van Brederode. Kunt u even komen?” Zodra mr. W. van Brederode de inspecteur in het oog had gekregen verscheen een verraste glimlach op zijn gezicht. “Ik ken u! U bent precies de man die we hier nodig hebben. U bent Bruins, commissaris van politie, is het niet?”

“Inspecteur,” mompelde Bruins. “Aangenaam. Laten we hier gaan zitten. Hoe werkt die koffieautomaat?”

“Laat mij maar even,” zei Amfortas. “Suiker en melk, inspecteur?”

“Alleen suiker,” zei Bruins, het rapport van Van Brederode openvouwend. Hij richtte zich tot de auteur. “Ik heb dit gezien. Mag ik vragen: hoe bent u tot uw bevindingen gekomen?”

“Door waarneming en analyse,” verklaarde de ander. “Ik heb tussen 1980 en 1985 rechten gestudeerd in Tilburg en meer speciaal richting bedrijfsanalyse en management, bij de bekende professor Van Lochem; zoals u misschien weet is hij de oprichter geweest van het Rijks Demoparagogisch Instituut te Loon op Zand, en daar ben ik zelf ook nog een paar jaar aan verbonden geweest. Door mijn specialisme ben ik staat in vrij korte tijd te beoordelen of een groot bedrijf efficiënt bestuurd wordt, en nu loop ik hier al ongeveer een jaar stage. Wat ik in die tijd allemaal heb gesignaleerd tart iedere beschrijving!”

“Nou, nou,” protesteerde Bruins, enkele aantekeningen makend. “Ik ben hier al eens eerder geweest, en het is me alleen opgevallen dat men hier nogal verzot is op reorganisaties. Maar dat is toch niet zo’n ramp?”

“Niet als het zo om de tien jaar eens gebeurt,” zei Van Brederode, “maar iedere zes maanden, dat is funest. Iedereen raakt gedesorïenteerd, de klanten weten niet meer met wie of wat ze nu weer te maken hebben, en bovendien is er nog heel wat meer aan de hand dan alleen maar die reorganisaties. Leest u mijn rapport.”

“Ja ja, u spreekt van stelselmatige sabotage door Meeuwen. Wie of wat zijn dat? Een geheim genootschap?”

“Tja, wisten we dat maar. Vast staat alleen dat ze zich in alle lagen van het bedrijf hebben ingedrongen,” zei Van Brederode somber. “Iedereen moet gewoon op zijn hoede zijn. Van hoog tot laag. Het wordt hoog tijd dat er een paar ontmaskerd worden. Zeker nu er letterlijk sprake is van moord en brand.”

“O ja? Maar waarom denkt u dan dat uitgerekend de heer Rozenbroek het slachtoffer is geworden?” vroeg de inspecteur.

“Heel verklaarbaar. Hij wilde een grondige modernisering van de administratie. Die loopt ongeveer 20 jaar achter,” zei de jurist. “Voor Meeuwen natuurlijk iets om zich met hand en tand tegen te verzetten.”

Bruins ging daar niet verder op in. In plaats daarvan vroeg hij: “Hebt u iemand als Meeuw op het oog?”

Van Brederode fronste de wenkbrauwen. “Oppervlakkig bezien zou je zeggen: Gerulf van Vuren, de drijvende kracht achter de laatste vijf reorganisaties. Maar het eigenlijke werk wordt door twee van zijn voornaamste accountmanagers verricht: Henk Droogsloot en Bart Caaymans.”

“Die ken ik!” zei Bruins verrast. Hij herinnerde zich de pedante kwast die hij een jaar geleden bij burgemeester Opstelten ontmoet had.⁹ “Zo zo. Caaymans.” Hij wierp zijn koffiebeker in een afvallemmer. “Ik ga uw directeur, Van Dinskitsteren, eens opzoeken. Dank voor uw informatie heren. Ik zal u verder niet van uw werk afhouden.”

“Tja, er liggen weer veel uitdagingen op me te wachten,” zei Amfortas somber. “Ik ga eerst maar eens op zoek naar een vrij bureau. Dat zal de rest van de ochtend wel in beslag nemen. Daarna zien wij verder.”

* * *

Na enig gevraag was Bruins erin geslaagd de juiste locatie te achterhalen van de kamer van drs. C. van Dinskitsteren. Dat bleek aan de voorzijde van het gebouw (‘front office’) te zijn. De inspecteur stond op het punt aan te kloppen toen hij van achter de deur luide stemmen hoorde die op ruzietoon tegen elkaar tekeer gingen. Het dreunende stemgeluid van Van Dinskitsteren was het gemakkelijkst herkenbaar. Bruins liet zich op zijn hurken zakken en legde zijn oor tegen het deurpaneel te luisteren.

“Kan ik het helpen?” hoorde hij een vaag bekende stem. “Ik had van Gerulf begrepen dat de taskforce ‘Ongevallenverzekeringen voor Zelfmoordcommando’s’ afgesplitst moest worden van die club van Droogsloot, afdeling PIOAW, en ondergebracht diende te worden bij de unit ‘Onverkoopbare producten’. Wist ik veel dat ze vorig jaar al afgesplitst waren, en nu juist weer samengevoegd moest worden met die volledig nieuw te formeren salesforce. Ik zal het artikel voor het personeelsblad in overleg met Droogsloot laten aanpassen, zodra...”

“Dat had je allang moeten doen!” klonk het buldergeluid van Van Dinskitsteren. “Je bent een sukkel, Caaymans. Wat zeg ik? Je bent een Meeuw! En nu opgedonderd!”

Bruins schrok. Als er iemand in dit pand was die hij beslist niet wilde ontmoeten, dan was het Caaymans. Snel schoot hij het herentoilet binnen, waar twee medewerkers rustig naast elkaar stonden te klateren. Zonder te aarzelen nam de inspecteur plaats voor het derde, nog vrije, urinoir, en hoorde zijn buurman tot diens collega zeggen:

“Wat denk jij? Zou Karel een Meeuw zijn?”

“Túúrlijk,” zei de ander beslist. “En anders Joop zeker!”

“Van Joop weet ik het niet. Het meeste wat-ie doet is fout, maar volgens mij is hij gewoon een hufter, geen Meeuw.” Het geluid van een ritssluiting klonk.

“Nou ja, misschien is degene die hem destijds heeft aangenomen een Meeuw. Ik bedoel: iemand die expres kneuzen in dienst neemt saboteert de boel natuurlijk ook grondig.”

Bruins wachtte geduldig tot beide collega’s hun handen hadden gewassen en vertrokken waren. Het laatste wat hij hoorde toen ze de betegelde ruimte verlieten was hoe de één tegen de ander zei: “Wie heeft JOU eigenlijk aangenomen?”

Daarna stak hij voorzichtig zijn hoofd buiten de deur om te zien of Caaymans niet meer in de buurt was, en stapte vervolgens op de deur van Van Dinskitsteren af en klopte aan.

De Metropool-satraap ontving hem met een krachtige handdruk, en wat beleefde vragen naar Bruins’ gezondheid en zijn opinie over het weer.

“Ja, ik hoop dat met u ook alles goed is,” zei de inspecteur. “Ik kwam net nòg een oude bekende tegen. Een zekere meneer Caaymans. Die heb ik toevallig vorig jaar...”

“Hou daarover op!” viel Van Dinskitsteren hem korzellig in de rede. “Hij was net hier, in het kader van de meeuwenbestrijding. Kijk, hier heb ik een tekst van zijn hand die hij via Metronet (een soort intern internet) had willen verspreiden. Dat moet u voor de aardigheid eens lezen!”

Hij reikte Bruins een kladje met de volgende tekst:

⁹ Zie: *Het Zwaard van Cortigel. Spookverhaal* (2001).

IS JOUW COLLEGA EEN MEEUW?

Heb jij dat ook? Je bent met een dossier bezig, en je komt brieven tegen waarvan je je afvraagt: "Wie heeft dit behandelt?" Vanaf nu kun JIJ hier iets aan doen!!!

Meeuwen aangeven. Hoe doe je dat? Via jouw eigen PC! Ga naar de nieuwe site: "Reporting Seagulls" en tik hier de naam van de collega die door JOUW wordt verdacht. Klik daarna op SEND en... that is all!!!

Good luck en hou je ogen open.

Hoi,

Bart Caaymans, Seagull Information Center.

"Zo zo. Mag ik dit houden?" vroeg Bruins, het blad papier zorgvuldig opvouwend en in zijn binnenzak stekend. "Wat vindt u van de tekst?"

"Bespottelijk!" snauwde Van Dinskitsteren. "De vent is zelf een Meeuw! Alleen die stijl al. Goed voor de Donald Duck of het blaadje van Veronica. En dan die taalfouten: 'behandeld' met een 't'! Je zou er bijna sympathie voor de ideeën van die Nawijn van gaan krijgen! Dat hele Metronet staat de laatste jaren bol van berichten in die stuitende jij-en-jou (of jouw)-trant. Dat is irritant en zet kwaad bloed. Men wil blijkbaar een populair toontje aanslaan, maar in feite is het infantiel en daarmee beledigend voor iedere normale volwassen lezer. Daar moeten Meeuwen achter zitten inspecteur!"

Bruins sprak dit niet tegen. In plaats daarvan vroeg hij: "Ik wil er eigenlijk eerst achter zien te komen wie er een goede reden had om meneer Rozenbroek uit de weg te willen ruimen. Stel dat hij nog geleefd had, wat had hij dan voor uw bedrijf nog voor betekenis kunnen hebben?"

"Nogal simpel," zei Van Dinskitsteren. "Onze tussenpersonen zijn niet zo tevreden meer over ons. Dat komt voornamelijk doordat we een stokoud en krakkemikkig administratiesysteem hebben. U weet misschien nog dat we dat met het M.A.M.B.A-project nieuw leven hebben proberen in te blazen, maar wat nodig is, is een ingrijpende modernisering. Dan zouden onze medewerkers misschien weer wat meer plezier in hun werk krijgen, en minder neiging om bij een van onze concurrenten te gaan solliciteren. Welnu, Rozenbroek was bezig een duur maar ultramodern systeem te ontwerpen, en kwam in conflict met Van Vuren, die juist wilde bezuinigen. Hij bedacht het project M.E.S.T ('Massaal Een Stap Terug'), dat weer gepaard zou gaan met allerlei reorganisaties en overplaatsingen. En nu al die verhalen over Meeuwen de ronde doen rijst de vraag of daar niet andere motieven achter schuilen."

"Nou? Wat denkt u er dan zelf van?" vroeg de inspecteur.

"Ik weet 't niet," bromde de ander. "Misschien is Van Vuren een Meeuw, maar ik kan me toch moeilijk voorstellen dat-ie een moord heeft gepleegd."

"Het wordt tijd dat ik die meneer Van Vuren eens ga opzoeken," zei Bruins. "Waar kan ik hem vinden?"

"Geen idee. Zijn kamer lag precies onder de etage waar de brand is uitgebroken. Dus de inventaris zal wel volkomen doorweekt zijn. Maar ja, misschien is hij daar toch, om de boel op te ruimen."

* * *

Na enig zoekwerk ontdekte Bruins dat Gerulf van Vuren de kamer betrokken had van de voorzitter van de vakbond L.B.B. (de Landelijke Bond van Bruinwerkers), J. Natemayer, die deze geheel belangeloos ter beschikking had gesteld. De kamer was te herkennen aan een grote poster aan de deur met de tekst: 'Mijn Baas is mijn grote Voorbeeld'. Bruins slikte even en wachtte tot het opkomende maagzuur weer was gezakt. Toen klopte hij aan.

Van Vuren bleek tot zijn knieën tussen stapels natte dozen en vochtige paperassen te staan. Zijn kleding zag er verfromfaaid uit, zijn stropdas hing als een vormeloos vod om zijn nek en zijn haar zat in de war. Zijn stemming werd er niet beter op toen Bruins zich had voorgesteld. “Politie?” Hij wierp de inspecteur een verwilderde blik toe. “Ik heb niets gedaan! Niets verkeerd, bedoel ik. Al jaren heb ik me juist het lendenwater gewerkt! Dank zij mij zijn zeker vijf reorganisaties doorgevoerd, en nu ben ik plotseling een Meeuw! En hoe moet het nu met M.E.S.T.? Moet u die rommel zien!”

“Tja, het lijkt me meer een M.E.S.T.-overschot,” zei Bruins, met de bedoeling de ander door een kwinkslag wat op zijn gemak te stellen, maar Van Vuren voer voort: “De berichtgeving in het personeelsblad ‘Tot de Schouder’ heb ik persoonlijk geredigeerd. Hier. Moet u zien: ‘Piet Plettema is zeer enthousiast. Hij erkent dat het allemaal nog wel wennen is, maar OP DEN DUUR zal alles veel sneller gaan, denkt hij.’ En deze: ‘Petronella Zeewater is naast gedreven óók enthousiast. De nieuwe situatie bevalt uitstekend, en onze klanten staan op hun kop van vreugde, terwijl...’ Ja, inspecteur?”

“Eh, meneer Van Vuren, ik wil me nergens mee bemoeien,” zei Bruins, maar is het stilistisch wel aan te bevelen steeds het woord ‘enthousiast’ te gebruiken?”

“Als variant hanteren we ook wel ‘dolenthousiast’,” zei Van Vuren. “Maar in elk geval valt mij, op het gebied van publiciteit, niets te verwijten. In de redactie heb ik trouwens drie betrouwbare en bekwame Bruinwerkers opgenomen, dus wat wil men nog meer?”

“Hoe was uw verhouding met de heer Rozenbroek?” onderbrak Bruins.

“Eh... hm. We lagen elkaar niet zo.” Van Vuren streek over zijn bezwete voorhoofd. “Hij had het er altijd maar over dat we uitsluitend tot taak hadden verzekeringen te sluiten, en te zorgen dat het snel en foutloos werd geadmistreerd, verder niets. Ik vond dat toch wel èrg beperkt!”

“Juist. Maar ik hoorde dat uw bedrijf er bij de buitenwacht niet zo goed op staat,” merkte de inspecteur op. “Er doen nu berichten de ronde dat er wordt gesaboteerd. Er zouden onder uw collega’s talloze Meeuwen schuilgaan. Wat vindt u daarvan?”

“Als dat zo is, ben ik daar toch óók een slachtoffer van?” zei de ander, op zijn doorweekte administratie wijzend. “Als er met onze organisatie iets mis is, is dat een reden te meer zo snel mogelijk M.E.S.T. in te voeren, en ook het project O.D.O.R.E.X. is heel belangrijk. Daarna loopt alles weer op rolletjes, en zult u eens zien hoe enthousiast...”

“Jawel, goed zo,” zei Bruins afwerend. “Ik geloof dat ik zo wel genoeg informatie heb, meneer Van Vuren. Voorlopig althans. Nog één vraagje: wie waren uw voornaamste medewerkers ook alweer?”

“De voornaamste zijn Bart Caaymans en Henk Droogsloot van de afdeling PIOAW. Wilt u die spreken?”

“Nou, Caaymans in geen geval,” bromde Bruins. “Waar zit die Droogsloot?”

“Tja, die is er nagenoeg nooit,” zei Van Vuren. “Hij maakt maximaal gebruik van zaken als A.T.M., ouderschapsverlof, zakenreizen, cursussen, workshops, seminars, trainingssessies, heidagen, congressen, en sociaal en medisch verlof. Verder zijn er nog vakbondsmeetings voor de L.B.B., vormingswerk, O.R.-werk, bedrijfsveiligheid en de Personeelsvereniging niet te vergeten. Daar gaat ongemerkt ook een hoop tijd mee weg inspecteur. En tot slot hebben we nog het bijwonen van kick-off sessies, zitting nemen in klankbordgroepen (denk aan MEST) en pilot-projecten, en het frequent deelnemen aan cultuurveranderingstrajecten, daar lopen er nu vier of vijf van, geloof ik. Henk zit daar altijd bij als hij tenminste niet op vakantie is, dat is zo gegroeid. Nou, u zult begrijpen, dat neemt bij elkaar al zijn tijd in beslag. Vorig jaar heeft hij precies één memo geschreven. Tja, een drukbezette man. Als u hem wilt spreken moet u trouwens snel zijn; morgen begint zijn sabbatical leave.”

Bruins kreeg een idee. Maar één stuk hè? Hebt u dat hier toevallig bij de hand?”

Van Vuren wierp een blik op zijn in desolate toestand verkerende werkvoorraad en haalde de schouders op.

“Er zal wel ergens een exemplaar tussen zitten, maar wendt u zich liever tot meneer De Graedt van Visch. Die zal wel over een droog exemplaar beschikken.”

“Goed. En wilt u, vandaag althans, dit gebouw niet verlaten? Waarschijnlijk heb ik u nog nodig.”

Na deze mededeling, die er niet toe bijdroeg de stemming van Van Vuren te verbeteren, verliet de inspecteur het vertrek, en ging op zoek naar Boudewijn de Graedt van Visch.

*“Hetgene dat er geweest is, hetzelfde zal er zijn,
en hetgene dat er gedaan is, hetzelfde zal er gedaan worden,
zoodat er niets nieuws is onder de zon.”*

Prediker, boek 1, vers 9.

Hoofdstuk 6. Frequently Asked Questions (FAQ's)

Mr. Boudewijn de Graedt van Visch, manager Centrale Marketing, Sales (etc. etc.) had reeds enkele drukke uren achter de rug. Na met zijn collega Ludo de Beeckenburg van Leeghesteyn geruime tijd de Championsleague-wedstrijden van de vorige avond besproken te hebben was hij een paar belegde broodjes in het Bedrijfsrestaurant gaan kopen, en toen die op waren was het de hoogste tijd voor koffie.

Onderwijl had hij aandachtig de zeventien nieuwe berichten op de startpagina van ‘Metronet’ één voor één gelezen (ruim een kwart had betrekking op tijdens reorganisaties zoekgeraakte verhuisdozen), enkele kranten en vaktijdschriften (‘Managers van Nu’) doorgenomen en met wat relaties op diverse gebieden getelefoneerd.

Daarna was er enige tijd gemoeid met een grote boodschap, en toen was het moment daar om zijn mail door te nemen.

Voor de geïnteresseerde lezer volgt nu zo’n typische Metropool-mail, opdat u enig idee krijgt hoe krachtadig soms toch wel problemen worden aangepakt. Om u wat behulpzaam te zijn hebben we de volgorde omgedraaid; u hoeft ze dus niet van onder naar boven te lezen. Begin gewoon bij het begin, lees door tot het einde en stop daar.¹⁰

Van: Griffioen, W. (Willem)
Verzonden: maandag 18 november 2002 11:21
Aan: Couperus, J. (Jan)
CC: Lestevenon, D.W. (Daniël)
Onderwerp: Juridische clausule bij OvZ

Jan,

Werd vanochtend gebeld door accountmanager Gualtherus de Moor (regio Oost). Die kreeg gisteren bij assurantiëkantoor Streykstock ineens voor de voeten geworpen dat onze OvZ (de ‘Ongevallenverzekering voor Zelfmoordcommando’s’) niet voldoet aan de nieuwe wetgeving inzake gelijke behandeling man-vrouw. Wil jij e.e.a. bezien en naar Gualtherus reageren?

Groeten,

Willem

Van: Couperus, J. (Jan)
Verzonden: maandag 18 november 2002 11:38
Aan: Droogsloot, H. (Henk)
CC: Griffioen, W. (Willem); Lestevenon, D.W. (Daniël)
Onderwerp: Fw: Juridische clausule bij OvZ

¹⁰ Met andere woorden, conform het advies dat de Hartenkoning al aan Alice (in Wonderland) gaf.

Henk,

Dit valt toch sinds M.E.S.T. onder jouw club? Gaarne eerst even sparren met de backoffice of alle mutaties al in de pipeline zitten; daarna m.i. bezien en afhandelen. Alvast bedankt!

De groeten van Jan

Van: Droogsloot, H. (Henk)
Verzonden: maandag 18 november 2002 11:39
Aan: Couperus, J. (Jan)
CC: Griffioen, W. (Willem); Lestevenon, D.W. (Daniël)
Onderwerp: Re: Juridische clause bij OvZ

Automatische boodschap: Ik ben vanwege mijn 'sabbatical leave' tot 1 januari 2003 niet op kantoor. Voor dringende zaken kunt u contact opnemen met mijn collega Bart Caaymans. Ik wens u alvast een geslaagde reorganisatie, een fijn Kerstfeest en een succesvol 2003!

Henk Droogsloot

Van: Couperus, J. (Jan)
Verzonden: maandag 18 november 2002 11:48
Aan: Caaymans, B.J.P.L.M. (Bart)
CC: Griffioen, W. (Willem); Lestevenon, D.W. (Daniël)
Onderwerp: Fw: Juridische clause bij OvZ; ontgordianiseren

Bart,

Zie voorgaande. Gaarne respons. Assurantielokantoor Streykstock dreigt met een directieklacht als ze niet snel antwoord krijgen, meldt Griffioen, gevolgd door een ontvlechting van het hele contract en een knip in de overeenkomst. Kun jij helderheid bieden en dit ontgordianiseren?

Jan

Van: Caaymans, B.J.P.L.M. (Bart)
Verzonden: maandag 18 november 2002 12:29
Aan: Couperus, J. (Jan)); De Graedt van Visch, B.G. (Boudewijn)
CC: Griffioen, W. (Willem); Lestevenon, D.W. (Daniël); Droogsloot, H. (Henk)
Onderwerp: Re: Juridische clause bij OvZ / Reporting Seagulls (tijdsbesteding)

Jan,

Sinds vorige week ressorteer ik rechtstreeks onder De Graedt van Visch, en ben ik speciaal belast (fulltime!) met het onderhoud van de nieuwe site 'Reporting Seagulls'. Ik kan je dus niet verder helpen. Ik leg je bericht bij mijn baas in de week. Hij moet zoals je weet binnen de Taskforce (prioriteit directie!) beslissen of ik nog tijd mag vrijmaken voor deze vraag.

Boudewijn,

Zie je nog ruimte? Naar mijn smaak is dit iets voor Alex Metelerkamp (tariefstelling). Wat doet de salesforce? Geeft die het 'go'? Moeten die er zich niet tegenaan bemoeien? See you!

Hoi, Bart

Van: De Graedt van Visch, B.G. (Boudewijn)
Verzonden: maandag 18 november 2002 14:54
Aan: Caaymans, B.J.P.L.M. (Bart); Metelerkamp, A.H. (Alex)
CC: Droogsloot, H. (Henk)
Onderwerp: Re: Reporting Seagulls (tijdsbesteding)

Bart, Alex,

Het kan toch niet zo zijn dat mijn afdeling dit zo laat liggen? In die laatste brainstormsessie is deze zaak duidelijk aan de orde geweest. Zie het verslag van vorige week. Handelen jullie dit verder af (ongoing business)? Op directieklachten zitten we zeker niet te wachten.

Boudewijn

Van: Metelerkamp, A.H. (Alex)
Verzonden: maandag 18 november 2002 15:35
Aan: Caaymans, B.J.P.L.M. (Bart)
CC: Boon van Ostade, J.(Jacob); De Graedt van Visch, B.G. (Boudewijn)
Onderwerp: Re: Tariefstelling; nieuwe 'lead'-activiteit

Bart,

Je vergist je. Tariefstelling is al al vóór M.E.S.T. uit mijn takenpakket verwijderd. Het beste kun je via Hanneke Tanneke Woudstra een schriftelijk verzoek tot aanpassing indienen als de tariefstelling niet deugt. Ik wil wel waarschuwen voor de juridische complicaties; volgens mij is er laatst iets veranderd. Je moet maar even navragen bij onze juridische afdeling. Let op dat je niet terecht komt bij Frederik van der Hoeven, want die schijnt een Meeuw (!) te zijn. Het beste kun je het voorleggen aan Jan Arend van der Burch. Als je meer weet te melden, zal ik een opdracht naar het rekencentrum sturen. Bij wie moet ik daarvoor zijn? Ik hoor van je!

Succes ermee, Alex

Van: Caaymans, B.J.P.L.M. (Bart)
Verzonden: maandag 18 november 2002 16:02
Aan: Burch, J.A. van der (Jan); Metelerkamp, A.H. (Alex)
CC: De Graedt van Visch, B.G. (Boudewijn); Woudsta, H.T. (Hanneke Tanneke)
Onderwerp: Fw: Juridische complicaties bij tariefstelling

Jan,

Hoe zit het met de tariefstelling van de OvZ? Is er iets met mannen en vrouwen? Een verschil, schijnt het. Geeft dat een spanningsveld? Kun jij voor de benodigde herberekeningen zorgen? Het klopt toch dat jullie de 'lead' hebben? Wij focussen namelijk alleen op de demandregie van de processen. Kunnen jullie wel de juiste tools op deze target inzetten?

Ontzettend bedankt!

Hoi, Bart Caaymans

Van: Burch, J.A. van der (Jan)
Verzonden: maandag 18 november 2002 16:47
Aan: Hoeven, F. van der (Frederik)
CC: Caaymans, B.J.P.L.M. (Bart)
Onderwerp: Fw: Aanpassingsverzoek

Frederik,

Hoe was je weekend? Als je terugkomt van die ondervraging bij Personeelszaken, wil je dan eens kijken naar bovenstaande zaak? Jij houdt je toch bezig met de juridische ondersteuning van de afdeling 'Onverkoopbare producten' t.b.v. de salesforce? Gaarne ASAP je reactie.

Jan

Van: Hoeven, F. van der (Frederik)
Verzonden: maandag 18 november 2002 17:16
Aan: Burch, J.A. van der (Jan)
CC: Griffioen, W. (Willem)
Onderwerp: Re: Aanpassingsverzoek

Jan,

Ik ben net terug van PZ (op hun deurpost stond HRM, geen idee wat dat betekent). Morgen begin ik op de Postkamer, ik kan je dus niet verder helpen. Je moet maar eens vragen aan Willem Griffioen, die had laatst een zaakje hierover in behandeling, dacht ik. Morgen geef ik je de overdrachtdossiers, vol uitdagingen. Tot slot: mijn weekend gaat jou niets aan.

Frederik

PS Als ik erachter kom wie mijn naam op die site van Caaymans heeft ingetypt...

Van: Burch, J.A. van der (Jan)
Verzonden: maandag 18 november 2002 18:17
Aan: Griffioen, W. (Willem)
CC: Fust, A. (Bert)
Onderwerp: Fw: Opdracht tot aanpassing; urgent
Urgentie: High

Willem,

Jij schijnt hier alles vanaf te weten, gaat het gerucht. Aan jou derhalve het dringende verzoek deze zaak snel af te handelen! Er wordt op spoed aangedrongen (directie). We rekenen op je!

Met vriendelijke groet,

Jan van der Burch

PS Frederik van der Hoeven blijkt als Meeuw te zijn aangebracht. Dat had ik toch nooit achter hem gezocht. Erg teleurstellend. Je kunt niemand meer vertrouwen. Jullie zijn indertijd toch samen hier begonnen? Weet je nog wie jullie heeft aangenomen?

Van: Woudstra, H.T. (Hanneke Tanneke)
Verzonden: dinsdag 19 november 2002 8:41
Aan: Griffioen, W. (Willem)
CC: Droogsloot, H. (Henk); De Graedt van Visch, B.G. (Boudewijn)
Onderwerp: Re: Opdracht tot aanpassing; procedurebeschrijving inzake 'go / no go'

Willem,

In reactie op je verzoek meld ik je dat reviews van de content alleen in behandeling kunnen worden genomen na een sign-off van Henk Droogsloot. Ze gaan dan mee in de eerstvolgende update. Denk wel aan de nieuwe 'Meeuwen-virus-check' (Caaymans). Tot je dienst, groetjes,

Hanneke Tanneke

PS Volgende week begin ik in mijn volgende functie. Wil je daar rekening mee houden?

* * *

Tevreden over de daadkrachtige wijze waarop zulke netelige juridische problemen bij een groot bedrijf als Metropool werden aangepakt schakelde De Graedt van Visch zijn eigen tekstverwerker in met de bedoeling voor een nieuwe schakel in de ketting te gaan zorgen, toen er werd aangeklopt.

Het was Bruins, die kwam informeren of het beroemde memo van Henk Droogsloot soms ter inzage beschikbaar was.

"Natuurlijk," zei De Graedt, "dat heeft iedereen. Een meesterstukje van Henk. Hij heeft er een vol jaar over gedaan, maar zoals het er nu uitziet is het voor iedere reorganisatie geschikt, ongeacht welke kant er nu weer wordt om-, op-, terug- of doorgekanteld. Het voorziet echt in iedere denkbare mogelijkheid, enfin, leest u zelf!"

De inspecteur vouwde de tekst uit, en las het volgende:

"Rotterdam, *datum*.

Betreft: *reorganisatie/om-/op-/terug-/door-/kanteling/verhuizing/herstructurering*.

Aan de medewerkers van Metropool Verzekeringen.

Beste collega's,

Metropool Verzekeringen gaat ingrijpend veranderen! De huidige *regionale/centrale* indeling voldoet niet meer aan de eisen die de markt aan ons stelt, en daarom heeft de directie besloten om over te gaan op een meer bij de tijd aansluitende *centrale/regionale* indeling. Dat kunnen we als directie natuurlijk niet alleen, uw inzet, gedrevenheid en enthousiasme zijn daarbij van groot belang.

Binnenkort zal worden begonnen met het *samenvoegen/splitsen* van afdelingen en de daaruit voortvloeiende overdracht van *enige/talrijke/alle* dossiers. Wilt u voor een soepele overdracht zorgdragen? De winkel moet natuurlijk wel ‘open’ blijven; de klant rekent op ons!

Door het *bundelen van administratieve processen / formeren van een groot aantal business-units* verwachten we de doorloopnelheid van de dossiers aanzienlijk te verhogen en daarmee de achterstanden weg te werken.

De herstructurering gaat vergezeld van een verschuiving van *productgericht/klantgericht* naar *klantgericht/productgericht*. Hier zal vooral onze Buitendienst intensief bij worden betrokken.

Afdeling Opleidingen zal de noodzakelijke omscholingscursussen verzorgen, of beter gezegd, de terugscholingscursussen, want in veel gevallen zal men in functies worden herplaatst die men voor de meest recente reorganisatie ook al vervulde. Uitnodigingen worden zoals gebruikelijk verstuurd via de teamleiders.

Ons concern is op de markt actief onder een groot aantal bekende merknamen. Die willen we in de toekomst *graag zo houden (labelling) / vervangen door één merknaam (endorsement)*. Al het drukwerk, brochures en briefpapier *kan onveranderd blijven / zal worden aangepast*.

Natuurlijk is de directie bij het nemen van deze beslissingen niet over één nacht ijs gegaan. Bij de vorige reorganisatie (die van *gisteren/vorige week/vorige maand*) werd naar wij ons nu realiseren toch teveel ingezet op korte termijnoplossingen. Dat willen we nu beter doen. Deze gaat met andere woorden wèl lukken!

Ter begeleiding van deze ingrijpende operatie heeft de directie besloten de deskundigheid in te huren van het externe adviesbureau *‘Baked Air, Consultancy & IT-solutions’ / ‘Fried Air, Planning & Control’ / ‘Talking in the Space, Advice & Support’ / ‘Flatulence in a String Bag, Quality & Human Resource Management’*. U zult binnenkort voor een aantal interviews worden benaderd door een van de *medewerkers van BA/FA/FiaSB / medewerksters van TitS*.

Aan het management zullen heel andere eisen worden gesteld. *Aansturen/meewerken* is hier het nieuwe woord. Bedoeling is dat de moderne manager in de nieuwe organisatie de rol van *coach/leider/meewerkend voorman/generalist/specialist/manager/vakman* het benodigde stuk invulling zal gaan geven, meer dan in het verleden gebeurde. Dat zal een *geringe/aanzienlijke uitbreiding/inkrimping* van managementfuncties tot gevolg hebben. Over de benodigde *werving/afvloeiing* zal uiteraard zorgvuldig worden nagedacht. De eerste gesprekken met betrokkenen hebben intussen plaatsgevonden.

De O.R. en de L.B.B. zijn inmiddels ingelicht. Wij rekenen op u!

De directie van Metropool Verzekeringen.”

Bruins was onder de indruk. Door eenvoudig schrapwerk kon met dit concept iedere denkbare reorganisatie aangekondigd worden. Hij merkte dat er nog een tweede concept achter zat.

“Tot slot laten wij één van uw eigen collega’s aan het woord over de reorganisatie. Dit artikel zal volgende week ook in ons personeelsorgaan ‘Tot de Schouder’ (T.d.S.) worden geplaatst.”

In de schijnwerper: afdeling PIOAW. Henk Droogsloot: “We moeten het samen doen.”

Henk Droogsloot (afd. PIOAW, F&Z, team FS-TG3, SPQR) heeft al heel wat reorganisaties voorbij zien komen, en aanvankelijk had hij daarom zo zijn twijfels.

Henk legt uit: "Ik was nog aan het uitpakken van de reorganisatie van vorige week toen ik van het besluit van de directie hoorde. Dan moet je natuurlijk wel even iets wegslikken. Toen ben ik maar eens op een nog niet uitgepakte verhuisdoos gaan zitten om de plannen goed door te lezen. Daarna heb ik uiteraard thuis met mijn vrouw uitgebreid over de persoonlijke gevolgen gepraat, want zij was nog volop bezig met het uitpakken na de verhuizing die volgde op mijn laatste overplaatsing."

Inmiddels is de scepsis verdwenen en is de ervaren PIOAW-er dolenthousiast over de plannen van de directie, en heeft hij zelfs pal naast Hanneke Tanneke Woudstra zitting genomen in de klankbordgroep M.E.S.T., die in de komende weken een signalerende rol zal vervullen bij de implementatie. Henk: "Het is in ieders belang dat dit grote reorganisatietraject tot een goed einde wordt gebracht."

Het nieuwe veelkleurige organisatiemodel prijkt op een prominente plaats boven zijn bureau. "Een hele verbetering," zegt Henk gedreven. Zijn collega Joris-Jan van Oeveren vult aan: "We zijn hiermee in ons speerpuntenbeleid beter in staat te focussen op de essential targets; labelling is daar één van."

Henk onderschrijft van harte de mening van Joris-Jan en sluit af met: "Mijn afdeling PIOAW, F&Z, team FS-TG3, SPQR is er helemaal klaar voor, en dat is natuurlijk keihard nodig. We moeten het samen doen."

* * *

Bruins vouwde het laatste memo tot een vliegtuigje, en dacht even na.

"Hm. Gaat het de directie niet opvallen dat in wezen steeds dezelfde tekst wordt gebruikt?"

"Welnee, wat dacht u! U moet weten inspecteur, dat er regelmatig een volledig nieuwe ploeg aantreedt. Die wil dan altijd maar één ding: alles moet helemaal anders, en dat betekent dan in de praktijk een slag van 180 graden."

"Ja, ik begin uw systeem al te begrijpen. Na een tijdje komt dan weer een volgende energieke club op het fluweel ..."

"... en maakt met een tweede slag van 180 graden de cirkel rond. Het is eigenlijk verbazend simpel."

"Nou, handig hoor, zo'n brief. Mag ik dit exemplaar meenemen?"

"Ja hoor, geen probleem. Neemt u het gerust mee. Wilt u me trouwens nu verontschuldigen, inspecteur? Ik moet snel aan de slag om een aangepast bericht te laten vervaardigen, want nog geen uur geleden vernam ik in de wandelgangen dat de directie deze laatste reorganisatie wil combineren met een reeks voorgenomen interne verhuizingen. En ook de fusieplannen voor de taskforce 'Ongevallenverzekeringen voor Zelfmoordcommando's' schijnen weer een wijziging te hebben ondergaan, dat althans kwam Bart Caaymans me een kwartier geleden vertellen."

"Ik meen zoiets inderdaad al opgevangen te hebben," mompelde Bruins. Hij kreeg ineens een enorm gevoel van medelijden met de duizenden Metropool-medewerkers.

"Wel, meneer De Graedt van Visch, dan zal ik u niet langer ophouden. Ik wens u sterkte de komende tijd. Dank u voor alle informatie, het was heel leerzaam."

"Goedemiddag inspecteur."

"Oh ja, waar in het pand is het nog toegestaan een sigaar te roken?"

“Over de stad van Gondor hadden twijfel en grote angst gehangen.”

J.R.R. Tolkien, *In de Ban van de Ring, De Terugkeer van de Koning*, Hoofdstuk V.

Hoofdstuk 7. De ring van Saturnus

Inspecteur Bruins stond in de Hoge Snelheids Lift (H.S.L.) die hem naar de 32^e etage van het Metropool-complex voerde en overdacht intussen het opmerkelijke feit dat iedere episode in de recente geschiedenis zo zijn eigen vrijheden en taboes kende. Op het terrein van correct en fatsoenlijk taalgebruik leek momenteel geen enkele regel meer van toepassing. Mededelingen van wildvreemden stonden bol van het ‘je’ en ‘jou’ (soms zelfs zonder enige vorm van gêne met een ‘w’ geschreven: *‘We zullen jouw berichten wanneer jou PC het weer doet; let zelf op je inlogcodes: die moet je iedere dag checken op...’* enzovoort), waren meestal doorzeefd met Engelse kreten (*‘Na review en sign-off volgt een update van de content’* als werd bedoeld dat een afgevinkte wijziging is doorgevoerd), en wemelden van de taalfouten (“Weet jij dat: *‘Het gebeurt dagelijks’* moet toch met een ‘d’?” – “Nee, met een ‘t’, dat is correct.” – “En daarnet zei je nog dat het met een ‘d’ moest!” – “Zeker, maar toen ging het om *‘Het is gebeurd’* en dat is wat anders.” – “Oh, wat is dan het verschil?”¹¹)

Daarentegen was het roken van een fatsoenlijke sigaar er niet meer bij. Het had de inspecteur de grootste moeite gekost om erachter te komen in welke ruimte het nog was toegestaan een bolknak op te steken. Na veel zoeken en vragen bevond hij zich eindelijk voor de deur van een kleine ruimte op de 32e etage, en trad binnen.

Ondanks het feit dat hij slechts één persoon in de als rookruimte aangewezen kamer aantrof, stond deze blauw van de rook. Hij groette beleefd, stak de brand in zijn sigaar en bekeek de ander toen wat beter. Hij groef in zijn geheugen, en plotseling wist hij het.

“Meneer Alblas, u hier?” vroeg Bruins verrast.¹² “U zat vroeger toch bij...”

“Ja, vroeger,” onderbrak Alblas, een enorme rookwolk uitblazend. “Maar nu zit ik hier.” Hij veranderde snel van onderwerp. “U bent toch inspecteur Bruins, is het niet? Hoe vordert uw onderzoek naar de moord?”

“Mwah...” hield Bruins zich op de vlakte. “Ja, nu herinner ik me u weer precies. U was chef van de afdeling ‘Pensioen Uitkeringen en Lijfrente Polissen’, P.U.L.P. Is dat nog steeds zo?”

“Min of meer,” bromde Alblas. “Zij het dat bij dit bedrijf de naam van je afdeling zo eens in de twee, drie maanden wordt veranderd. Waarom weet geen mens, want voor de rest blijft alles bij hetzelfde. Sinds gisteren heten we geloof ik, eh... maar ach, dat zal u wel niet zo bar veel interesseren.” Hij drukte zijn sigaarstomp uit in de asbak.

Op dat moment ging de deur open. “Joop, heb je een momentje?”

“Ja Montijn, wat is er?”

Koos Montijn keek even naar Bruins en zei toen, nadat Alblas hem had toegeknikt: “Ik heb alle stukken van het contract ‘Saturnus’ met wasknijpers aan de lijnen te drogen gehangen Joop, en de Interne Dienst opdracht gegeven de verwarming op maximaal te zetten. Ik zie je morgen wel weer.” En weg was hij.

“Saturnus?” reageerde Bruins verrast. “Hij bedoelt toch niet toevallig Rijwielfabriek Saturnus aan de Nieuwe Binnenweg?”

“Dezelfde,” antwoordde Joop Alblas en loosde een zucht die uit zijn tenen leek te komen. “In tegenstelling tot onze organisatiestructuur veranderen onze administratiesystemen net zo snel

¹¹ Echt gebeurd (met een d).

¹² Raadpleeg onze RVS-trilogie.

als de wijze waarop de paus wordt gekozen! Daar komen dan de nodige wetswijzigingen waar geen normaal mens op zit te wachten nog bovenop, en nu dit weer...”

De beproefde pensioendeskundige keek naar buiten, en liet zijn blik over de immense zee van huizen van Rotterdam-West dwalen. “Tot overmaat van ramp moet ik morgen op bezoek bij Japetus, de directeur, aan de Nieuwe Binnenweg.”

Er schoot Bruins iets te binnen. “Nieuwe Binnenweg, zegt u? Hebben ze daar altijd gezeten? Ik bedoel: weet u ook of ze voor de oorlog elders waren gevestigd?”

“Middensteiger 9-11” antwoordde Alblas zonder een seconde te aarzelen, want bij beschikte over een ijzeren geheugen. “Sinds 1898, althans volgens de verzekeringsovereenkomst.”

Bruins dacht na en haalde zijn sigarenkoker voor de dag. “Wilt u eens van mij opsteken?”

Dat liet Alblas zich geen twee keer zeggen. Hij selecteerde met zorg een sigaar en vroeg: “U kent het bedrijf, inspecteur?”

“Inderdaad. Weet u, ik ben de naam een paar keer tegengekomen in een oud dossier, van voor de oorlog, dat ik onlangs bij toeval in handen kreeg. Vandaar.”

“Ik krijg ook bijna dagelijks tamelijk oude dossiers in handen, meer dan me lief is eigenlijk, maar van voor de oorlog, nee, dat toch niet.” Hij blies een rookwolk uit en keek de ander nieuwsgierig aan. “En waar mag uw oude dossier dan wel over gaan?”

“Ach, het is maar een hobby van me, en u zult denk ik wel wat beters te doen hebben dan naar mijn verhalen over oude politiedossiers te luisteren.”

“Ik heb de tijd inspecteur. Het computersysteem ligt toch op z’n gat, eh, ik bedoel: is tijdelijk niet in gebruik, en het zal wel tot morgenochtend duren voordat de stukken opgedroogd zijn, dus...” Hij maakte een uitnodigend gebaar.

Bruins nam plaats op een stoel, stak zelf ook een verse sigaar op, en terwijl het kleine vertrek zich allengs verder met rook vulde, vertelde en vertelde hij. In de ogen van Alblas veranderde het interieur, naarmate het verhaal van Bruins vorderde en intenser van toon werd, geleidelijk van uiterlijk. Moderne, grijze stalen kantoormeubels en betonnen muren maakten plaats voor oude, maar van bruisend leven doortrokken straten, gevuld met een menigte van hoeden of petten dragende personen, vooroorlogse Rotterdammers kortom die zich voortbewogen in een decor dat voor de eeuwigheid gemaakt leek, maar waarvan – zonder dat zij het konden weten – de dagen reeds geteld waren. We schrijven donderdag 9 mei 1940...

* * *

Vergezeld van Brinkman wandelde inspecteur Leendert Bruins over de Groote Markt langs het beeld van Erasmus. Aangekomen op de hoek van de Groote Markt en het West Nieuwland wilde hij iets opmerken, maar een over het luchtspoor voorbijrazende goederentrein maakte hem enige seconden praktisch onverstaanbaar.

“Je hebt gelijk Ed,” zei hij, nadat de trein in zuidelijke richting was verdwenen, “daar ben ik nu wel achter. Hoeveel middenstandszaken, sigarenboeren en fietsenzaken hebben we deze middag bezocht? Twee dozijn? Ik ben de tel kwijtgeraakt. En overal hetzelfde liedje. Als de zaak vol staat met klanten begint er één zwartgallige verhalen af te steken, onrust te stoken en te zinspelen op de aanwezigheid van saboteurs bij de gemeente, landverraders in het leger, Vijfde Colonnisten in zowat elke straat, NSB-ers binnen het gemeentelijke politie-apparaat, en ga zo maar door.”

“Hm. En is jou ook het signalement opgevallen dat die winkeliers steeds weer gaven van de personen die deze praatjes verspreidden?”

“Allicht. Mannen van tegen de dertig, goed gekleed, niet zuinig met geld (dat is de reden dat geen winkelier erover peinsde zo’n figuur de deur uit te zetten), en wat vervoer betreft...”

“... rijden ze alle vier op een nieuwe Saturnus-fiets. Ja, dat moeten ze zijn, want ik heb ze zelf ook gezien op de Goudschesingel.” Bruins keek om zich heen. “En waar gaan we nu heen?”

“Volg me, je zult het aanstonds bemerken, we gaan eens iets proberen.”

De beide politiemannen liepen onder het luchtspoor door, passeerden het pand van C&A en vervolgden hun weg over het Middensteiger, waar juist tram 7 luid rinkelend passeerde. Uit de binnenzak van zijn regenjas haalde Brinkman een notitieboek.

“Dit is het rijwielregister Leen, je kent het wel. Die middag dat jij langskwam op het bureau aan de Lange Torenstraat, weet je nog? Ik was toen op pad in de stad, met dit boek.”

Hij sloeg het open en las voor. “De Rijwielkoning, Middensteiger 9-11, hoek Romeinsteeg.” Hij liet het boek zakken. “Ken je die zaak?”

Bruins wilde wat zeggen, maar Brinkman was hem voor. “Wel, of je hem kent of niet, we staan in elk geval nu voor de deur. “Ze adverteren met: ‘Koopt Nu Onze Onverwoestbare Prachtige Saturnus’. Kortom, we gaan hier eens navragen aan wie ze onlangs vier herenfietsen tegelijk hebben verkocht. Snap je?” Hij duwde de winkeldeur open en stapte naar binnen.

De hoofdverkoper kon hen snel van dienst zijn. Hij was een jonge man van zo tegen de dertig jaar. Hij leek uiterlijk nogal op Leendert Bruins, want zijn strak achterover gekamde haar en vormeloze kostuum verschaften hem een typisch Rotterdams uiterlijk.

“Oooh, dat stelletje piechems, ja, die herinner ik me wel. Die waren een week of drie geleden in de winkel. Daar was trouwens iets mee...”

Hij trommelde met zijn vingers op de toonbank en dacht na. “Ja, ik weet het weer, ze kwamen met vijf personen de winkel in, maar kochten vier fietsen. En... contante betaling!”

“Wat herinnert u zich nog meer?” vroeg Brinkman.

Nou, vrolijke lui waren het niet, ze vertelden aan één stuk door over allerlei geruchten die de ronde zouden doen in de stad. Sabotage, verraad, het stadsbestuur zou niet meer te vertrouwen zijn, dat soort geklets. De hele winkel stond vol, maar ja, vier fietsen in één keer, zulke lui val ik niet in de rede, snap u!”

“Dat is duidelijk. Hebben ze nog een oude fiets ingeruild?”

“Nee, anders zou ik dat wel hebben genoteerd, voor uw rijwielregister.”

“Jammer, dus dan weet u niet het adres van de kopers?”

“Nee...” Hij aarzelde, dacht even diep na. “Ja, dat weet ik wel, inspecteur!”

“Oh... dat is geweldig!” Brinkman trok zijn notitieboekje. “En hoe luidt het adres dan wel?”

“Nu, ziet u, wij hebben ook een zaak aan het West Nieuwland, de G.P.I.V. Daar zag ik laatst een van die personen een bovenhuis in gaan, volgens mij betrof het het pand direct naast dat van ons. Rechts, ja, nu weet ik het weer. Ik groette hem nog, want hij was de vijfde persoon die de rekening had betaald. Hij leek me iets ouder dan de anderen. Maar hij zei niets terug.”

“Mooi. U heeft ons enorm geholpen.” Brinkman klapte zijn notitieboekje dicht. “Ik wens u nog een prettige dag.”

De hoofdverkoper leidde hen naar de winkeldeur, en na Bruins verzekerd te hebben dat ook een oude dienstfiets, zelfs al was het een Germaan, zonder problemen kon worden ingeruild bij aanschaf van een gloednieuwe Saturnus - gespreide betaling is uiteraard mogelijk, zeker voor gemeentepersoneel - wenste hij beide inspecteurs eveneens een prettige dag.

“Vijf personen Leen, hoorde je dat? Vijf, geen vier!” zei Brinkman opgewonden, terwijl ze haastig langs de Romeinsteeg liepen, terug naar het West Nieuwland. De beide politiemannen voelden instinctmatig iets op het spoor te zijn gekomen.

Half tussen het verkeer doorrennend (het was druk) staken ze het Middensteiger schuin over, passeerden de Kolk, en sloegen, na onder het spoorwegviaduct doorgelopen te zijn, direct linksaf.

Aan hun rechterhand strekte zich de flauw terugwijkende gevelwand van het West Nieuwland uit, met aan het einde de Koopmansbeurs op de hoek van het Beursplein.

“Hierheen Ed,” gebaarde Bruins, want als gemeenteambtenaar kende hij de G.P.I.V.¹³ Hij wees vooruit, maar hield toen plotseling zijn pas in. Zo’n zeven, acht panden voor hen uit zag hij een goedgeklede man naar buiten komen, de voordeur achter zich in het slot trekken en naar een langs de stoep geparkeerd staande automobiel lopen, een grote Mercedes, waarvan het zwartgelakte koetswerk glom van de nieuwigheid. Onder zijn linkerarm klemde hij een zo te zien omvangrijk dossier.

“Hé,” riep Bruins. “Hé, u daar!” En toen, veel krachtiger (inmiddels was de man al bijna ingestapt): “Hé, u daar, meneer, wacht eens een ogenblik!”

De man, het lichaam al in de auto, keek verbaasd om, even maar. Een fractie van een seconde zag Bruins hem in het gelaat, toen wierp de man het dossier de auto in, sloot het portier, startte de motor en reed weg, zonder zich te bekommeren om de roepende inspecteur.

Bruins, met Brinkman achter zich, begon te rennen, maar het was al te laat. Binnen een paar seconden scheurde de zwarte limousine ter hoogte van de Koopmansbeurs de bocht om naar het Beursplein en de Noord Blaak, en verdween uit het zicht.

“Verroest, te laat,” hijgde Brinkman. “Was het die vijfde man? Uit welk pand kwam hij? Heb jij dat gezien?”

Bruins had even nodig om op adem te komen. Hij stond voor het grote winkelraam van de G.P.I.V. en staarde zonder te kijken naar een uitstalling van slaapkamers en andere meubels. Toen wees hij resoluut naar rechts.

“Hij kwam uit die deur Ed, geen twijfel mogelijk. En ja, dan moet hij de vijfde man zijn. Ik zag hem recht in z’n gezicht, lang genoeg om te zien dat hij beslist niet een van de vier anderen was die ik laatst op de Goudschesingel ben tegengekomen.”

Bruins stapte naar voren en bekeek de voordeur, die zo te zien toegang gaf tot een bovenhuis. Een naamplaatje ontbrak. Hij liet zich door zijn knieën zakken, duwde toen de klep van de brievenbus naar achteren en keek het halletje in. Vier gloednieuwe fietsen stonden stuur aan stuur naast elkaar.

Brinkman had intussen aan de bel getrokken, maar niemand deed open of reageerde. Bruins stond op en zei: “Hier is het Ed. Geen twijfel mogelijk. Eerst maar eens wat rondvragen.”

Een kort buurtonderzoek leverde hen geen nieuwe informatie op. Zowel de winkelier op de begane grond als enkele verkopers van de G.P.I.V. konden slechts bevestigen dat vier of vijf personen het bovenhuis bewoonden. Contacten waren er verder niet.

De middag liep ten einde, en Brinkman en Bruins besloten dat het weinig zin had hier nog rond te blijven hangen. Morgen zouden ze hun naspeuringen naar de leden van die vreemde anti-sabotagegroep ‘De Dweil’ voortzetten. Ze liepen terug naar de Groote Markt. Bruins opperde het plan om via de gemeente en de politie navraag te doen naar de groep, en via het Bevolkingsregister of het adresboek de namen van de bewoners van het pand te achterhalen, waarmee Brinkman instemde.

* * *

“Kijk, daar hebben we het beeld van Erasmus weer,” zei Brinkman toen ze de Groote Markt op liepen. “Weet je nog wat ze ons vroeger als klein kind vertelden? Dat het beeld ieder heel uur een bladzijde van het boek om zou slaan. Nu, ik stond er als dreumes eindeloos naar te kijken, en zag nooit wat gebeuren. Ik dacht toen al, nou, die Erasmus, die loopt uren achter...” Bruins hield bij deze woorden zijn pas in en verstarde. Hij greep de ander bij de bovenarm, en leek ineens aan de grootste opwinding ten prooi.

¹³ Gemeente Personeel Inkoop Vereniging.

“Erasmus hè? Nu schiet me ineens weer iets te binnen! Gisteren op de Goudschesingel beweerde een van die lui dat het tegen een uur of vier was, en de hoogste tijd om hun contactpersoon te bellen, terwijl het volgens mij toen zo rond kwart over twee was. Een verschil in tijd van één uur en veertig minuten! Dat ik er nu pas aan denk!”

“Ja, dat is een fiks verschil Leen, waar doet je dat dan aan denken?”

“Het is precies ons tijdsverschil met Duitsland man! Hun contactpersoon zit daar, in Duitsland, dat kan haast niet anders!”

Brinkman staaarde hem verbijsterd aan. “Krijg nou ’t nòna, Leen! Dus toch! Dat is het bewijs dat we nodig hebben! We hebben gelijk, ze vormen een Vijfde Colonne. Als dat waar is...”

Hij dacht na. “Het is vandaag toch 9 mei hè? Ik stel voor dat we nu direct teruglopen naar de Lange Torenstraat. We regelen huiszoekings- en arrestatiebevelen, te dateren op 10 mei 1940, en morgen gaan we dan die zaak eens krachtig aanpakken. Ik zou niet weten wie of wat ons daar van af zou kunnen houden!”

“Toen vroeg hij mij plotseling of mij op het toneel van die afschuwelijke moorden iets bijzonders was opgevallen. De manier waarop hij de nadruk legde op dat ‘bijzonders’ deed mij onwillekeurig huiveren.”

E.A. Poe, *De Moorden in de Rue Morgue* (1845).

Hoofdstuk 8. Operation ‘Seemöwe’

Het was al laat in de middag toen Bruins terugkeerde op zijn bureau aan de Hoflaan. Het eerste wat hij deed was zijn tekstverwerker inschakelen om een korte samenvatting van zijn bevindingen van de afgelopen dag te typen. Hij peinsde nog even over een passende titel. Het Meeuwen-mysterie of zoiets? Juist op dat moment viel zijn oog op het dikke dossier, dat hij gisteren, tijdens zijn opruimwerkzaamheden, had gevonden. Dat boeiende verhaal van zijn vader Leendert Bruins over die merkwaardige episode in 1940, pal voor het uitbreken van de oorlog. Hij nam het ter hand en begon er weer in te bladeren.

Terwijl hij las viel hem eensklaps iets merkwaardigs op. Het verhaal van zijn vader had betrekking op activiteiten van verdachte figuren in de zenuwachtige dagen vlak vóór het uitbreken van de oorlog. Sabotage, verdachtmakingen, en groeiende onrust en paniek onder de burgerij. Kon je dat eigenlijk tòch niet vergelijken met die meeuwen-affaire bij Metropool, waar hij nu zelf mee bezig was? Goed, de op het spel staande belangen waren natuurlijk totaal anders. Maar toch, in beide gevallen kon je spreken van al dan niet daadwerkelijke sabotage. Wat was er in die duistere dagen nu eigenlijk precies gebeurd? Wacht, daar had je een proces-verbaal, uit de oorlogsdagen nota bene, opgesteld door zijn vader. Bruins glimlachte. Toch eens even lezen, voor de aardigheid, wat nou eigenlijk diens bevindingen waren geweest. De meeste papieren waren met de hand geschreven, maar dit stuk was getypt. De tekst luidde:

Rotterdam-Hoflaan, 12 mei 1940, 21.30 uur

In het kader van de interneringsmaatregelen tegen verdachte personen hebben wij heden, net als gisteren, weer een fiks aantal arrestanten binnengekregen. Het zijn er zoveel dat we niet meer weten waar we ze allemaal laten moeten. De meesten zijn nu ondergebracht in een school in Kralingen, onder mijn toezicht. En daar, tussen die arrestanten, trof ik tot mijn stomme verbazing mijn sigarenboer aan, een rustige oude baas die geen vlieg kwaad doet, en ook mijn overbuurvrouw, een volkomen onschadelijke kleuterleidster.

Toen ik ging informeren op welke gronden deze brave mensen waren ingerekend kreeg ik te horen dat dit gebeurd was op aanwijzing van de anti-sabotagegroep ‘De Dweil’. Het heette, zo werd mij verteld, een speciale eenheid te zijn die zogenaamde Vijfde Colonnisten zou moeten opsporen, dus mensen die samenwerkten met de vijand en hen op allerlei wijzen hielpen door afgesproken signalen. Op die manier was iemand die een bloempot in zijn vensterbank had staan al verdacht. Het kon een bepaald sein voor de vijand zijn.

Dus precies de uitingen van hersenloze paniek en daaruit voortvloeiende hysterie waar Brinkman me voor had gewaarschuwd, en ik probeerde iemand van die mysterieuze Dweil-groep te spreken te krijgen. Uiteindelijk, toen er weer een nieuwe groep arrestanten arriveerde (onder wie de bloemist van het Oostplein, de heer G. Delwel), werd me één zo’n figuur aangewezen. Het was één van de vier fietsers, bewoners van het huis aan het West Nieuwland. Ik stapte direct op hem af met de vraag of ik hem kon spreken, maar voor ik het kon verhinderen had hij zich uit de voeten gemaakt. Ik heb hem niet meer teruggezien.

Bruins fronste de wenkbrauwen. Ergens hoorde hij, in gedachten, alarmbellen rinkelen. Waar deed hem dit onweerstaanbaar aan denken? Was er nog meer? Hij zocht, en er wàs nog meer. Achter enkele politiestukken, alle gedateerd 13 mei 1940 en betrekking hebbende op de algemene, toenemende chaos in de stad door de verbeterde strijd om de Maasbruggen, zat een kort, handgeschreven verslag. Hij las:

Rotterdam-Hoflaan, 14 mei 1940, 12.45 uur

Gisterenavond laat, om 23.40 uur, belde inspecteur E. Brinkman mij vanuit de Lange Torenstraat. Na kort beraad bleken wij er beiden van overtuigd dat thans zeker was dat een kleine ondergrondse cel verantwoordelijk was voor het zaaïen van veel onrust en verwarring in de stad. Een groot deel van de paniek onder de burgerij kan o.i. aan hun activiteiten worden toegeschreven. Een zeer zorgelijke zaak. Ik vertelde inspecteur Brinkman door de telefoon wat ik eergisteren op dat gebied had meegemaakt, en hij bevestigde op meerdere plaatsen in de binnenstad hetzelfde te hebben ervaren.

Hedenochtend om 9.15 uur heb ik, samen met inspecteur Brinkman en vergezeld van enige soldaten der genie, een inval gedaan in het pand aan het West Nieuwland. Wij troffen aldaar vier verdachte personen aan. Zij waren voorzien van diverse stadsplattegronden, adres- en telefoonboeken, enzovoort. Eén van hen herkende ik direct als de persoon die ik op 12 mei in de school in Kralingen kort had gesproken. Geen van allen wilde iets zeggen op onze vragen, maar ik houd ze verantwoordelijk voor het verspreiden van staatsgevaarlijke geruchten in de afgelopen weken, geruchten die onze defensieve kracht en wil tot verzet onder de bevolking zeer waarschijnlijk ernstig hebben geschaad.

Een snelle huiszoeking leverde verder niets op, afgezien van een telefoonaansluiting en de aanwezigheid van vier nieuwe herenfietsen beneden in het halletje. Het enige dat nog via de huisbaas kon worden getraceerd was het feit dat het bovenhuis werd gehuurd op naam van een zekere Dr. L. von Henkerstein, een mij onbekend persoon, maar zeer waarschijnlijk is hij de vijfde man. Tijd ontbreekt thans om de naam na te trekken in het Bevolkingsregister. Naar het zich laat aanzien is deze persoon niet te identificeren. Ik zal morgen een opsporingsbevel doen uitgaan. Of dat nog nut heeft?

De soldaten der genie hadden orders om na de inval terug te keren naar hun onderdeel. Ik heb inspecteur Brinkman ter bewaking van de arrestanten achtergelaten.

Hier op bureau Hoflaan is de telefoonverbinding weggefallen. Contact met het centrum heb ik dus niet meer. Het is thans 13.00 uur. Ik vertrek per fiets weer naar het West Nieuwland om Brinkman te assisteren bij het overbrengen van de arrestanten naar het Haagsche Veer voor verder verhoor.

Inspecteur L.A. Bruins

PS Het valt me op hoe stil het ineens geworden is in de stad. Een gevechtspauze? Ik weet het niet, maar ik maak er gebruik van om nu direct naar het centrum te vertrekken.

Inspecteur D.J. Bruins liet het proces-verbaal door zijn handen glijden; was dit alles? Hield hiermee de zaak op? Peinzend keek hij uit het raam, en draaide het vel papier nadenkend om. Tot zijn verrassing zag hij dat op de achterzijde in potloodschrift nog enige zinnen in haast waren neergekrabbeld. Hij lichtte zich bij (want het schrift was nagenoeg vervaagd) en las:

17.50 uur

Aangekomen op het Oostplein (rond 13.10 uur) ging ineens het luchtalarm af. Vliegtuigen verschenen boven de stad. Om 13.15 uur bereikte ik het West Nieuwland. De eerste bommen vielen op dat moment. Het was verschrikkelijk. Ik werd van mijn fiets geblazen (die ik meteen kwijt was, niet meer teruggezien), stond op, en vluchtte het pand aan het West Nieuwland in. Bovenaan de trap zag ik inspecteur Brinkman verschijnen. Ik riep hem toe naar beneden te komen. Toen trof een bom het dak. Het pand stortte direct in, en de luchtdruk blies me naar buiten. Brinkman en de vier arrestanten moeten op slag dood zijn geweest. Ik kwam overeind. Alles om me heen brandde; opnieuw sloegen bommen in. Naast me lag een van die vier Saturnus-fietsen uit het halletje, gek genoeg geheel onbeschadigd. Ik greep het stuur, en ben ermee de stad uitgevlucht, hoe, ik weet het niet meer precies. Zal proberen morgen terug te keren. De hemel boven Kralingen ziet zwart van rook.

Was dit het einde? Zou de zaak rond die geheimzinnige Dr. L. von Henkerstein voor altijd onopgelost blijven? De vier verdachten waren immers omgekomen nog voordat ze verhoord hadden kunnen worden. Met een gevoel van spijt wilde de inspecteur het dossier sluiten, toen hij bemerkte dat er uit een opbergvakje in de achterkaft een envelop stak. Het bevatte een rapport van enkele pagina's, gedateerd herfst 1943, en was dus veel later aan dit dossier over de meidagen van 1940 toegevoegd. De titel van het rapport luidde: *'Het experiment van Dr. L. von Henkerstein'*. Wat had dat in vredesnaam met de meidagen van 1940 te maken? Gejaagd las Bruins de tekst.

Die begon met enige biografische gegevens: Prof. Dr. Ludwig von Henkerstein, geboren 26 juli 1910 te Heidelberg, studeerde psychiatrie bij Prof. Von Knotzhofen en was enige tijd als Oberarzt in een kliniek in Stuttgart werkzaam.

Na enige tijd een leerstoel in de massapsychologie aan de universiteit van Aken te hebben bekleed vinden we hem voorjaar 1940 in Rotterdam terug, naar eigen zeggen op studiereis, en bezig materiaal te vergaren voor een nieuwe, opzienbarende publicatie...

Daarna bleef hij een tijd lang bewegingloos zitten. Langzaam begon duisternis het vertrek te vullen zonder dat de inspecteur het bemerkte. Zijn gedachten waren op hol geslagen. Het leek alsof zijn hele omgeving ineens verdwenen was, en hij zich volkomen alleen in het heelal bevond met één bepaalde gedachte, één volkomen waanzinnige gedachtekronkel. Tenslotte stond hij langzaam, als in trance, op.

“Zo kan het in elkaar zitten,” prevelde hij. “Het mag vergezocht lijken, maar dat zullen we snel weten,” Zijn hand zweefde boven de telefoon, maar hij bedacht zich, en ging weer achter de PC zitten. “Eerst even zien wat we op Internet kunnen vinden.”

Er verstreek een half uur, en toen had de inspecteur gevonden wat hij zocht. Opgewonden begon hij aantekeningen te maken. Daarna vergeleek hij het geschrevene met het verslag van zijn vader en knikte voldaan. Zó moest het allemaal in elkaar zitten. En terwijl buiten de al dagen woedende herfststorm nog in kracht toenam, en bladeren en takken voor zich uit joeg, was voor inspecteur Bruins, binnen in het donker achter zijn PC gezeten, het mysterie van de Meeuwen geen mysterie meer.

* * *

Het duurde even voordat Bruins zijn gewone kalmte herwonnen had. Toen haalde hij met een beslist gebaar de telefoon naar zich toe en tikte het nummer in van het opperste secretariaat van Metropool. Het leek hem billijk dat, ondanks het late uur, nog wel iemand aanwezig was, gezien de astronomische salarissen welke op dat niveau getoucheerd werden.

Inderdaad werd er spoedig opgenomen.

“Met Tineke.”

“Met Dick. Is Bert er?” vroeg Bruins. Het was er al uit eer hij er erg in had, maar hij verbeterde snel: “Ik bedoel: u spreekt met de politie, inspecteur Bruins, van Moordzaken. Is meneer Fust soms nog aanwezig?”

Enige ogenblikken later had hij El Supremo aan de lijn.

“Dag inspecteur. Wat kan ik voor u doen?”

“Goedenavond, meneer Fust. Ik wilde u melden dat er een goede kans is dat ik morgen een arrestatie kan verrichten in verband met de dood van meneer Rozenbroek. Maar ik vrees dat ik eerst nog verschillende van uw medewerkers moet spreken. Als ik u de namen geef, kunt u dan zorgen dat ze allemaal in één grote vergaderzaal bij elkaar komen? Dat zou het gemakkelijkst zijn.”

“Zeker. Zegt u maar wie u er allemaal bij wilt hebben.”

“Om te beginnen u zelf en het voltallige management. Verder de volgende personen...”

Uit zijn geheugen puttend noemde Bruins de namen van alle medewerkers met wie hij tot dusverre van doen had gehad. Toen hij klaar was vroeg Fust verbaasd: “Zoveel? Hebben die allemaal met die moord te maken?”

“Wees gerust,” zei de inspecteur. “Het gaat niet alleen over die moord. U zit ook nog met het probleem van die Meeuwen. Ik heb het gevoel dat we dat ook kunnen oplossen.”

“Oh. Maar dat zou prachtig zijn,” zei de Metropool-keizer opgetogen. “Als we dat ook meteen kunnen triggeren... Ik hoop dat het u lukt, want ons bedrijf heeft er ernstig onder te lijden.”

“Ik doe mijn best,” rondde Bruins het gesprek af. Hij had geen idee wat Fust met die term ‘triggeren’ bedoelde, maar hij bedacht dat het geen kwaad kon morgen brigadier Lucas van Dam mee te nemen. Hij schraapte zijn keel. “Tot morgen Ber... meneer Fust.”

* * *

In de annalen van Metropool Verzekeringen zal woensdag 20 november 2002 ongetwijfeld geboekstaafd blijven als een dag van historische betekenis.

In de grootste van de vele vergaderzalen, die door Bruins (“in naam der wet”) was gevorderd, had zich tegen tien uur in de ochtend een bont gezelschap verzameld. Behalve de inspecteur zelf, nu vergezeld van zijn trouwe assistent, brigadier Lucas van Dam, kon men illustere figuren noteren zoals de voorzitter van de Raad van Bestuur Bert Fust (‘El Supremo’), leden van het management zoals C. van Dinskitsteren, G. van Vuren en B. de Graedt van Visch, maar ook noeste, in het vak vergrijsde Metropolers als J. Alblas, S.P. Amfortas en mevrouw Hobbeld-de Bobbel. Nagenoeg iedereen die met Bruins tijdens zijn onderzoek te maken had gehad was aanwezig, zelfs drs. B. Caaymans.

Toen iedereen een plaats gevonden had deed brigadier Van Dam met een stevige klap de deur dicht en bleef er breeduit voor staan.

Bruins stond op en keek rond. De gesprekken verstomden en stilte heerste in het vertrek.

“Waarde aanwezigen,” sprak de inspecteur plechtig. “Het moment is gekomen u te informeren over zaken die u de laatste dagen getroffen hebben: een brand, de dood van uw collega Rozenbroek, en wat ik zou willen noemen: het Meeuwen-mysterie! Wat dit laatste betreft: u weet dat deze kwestie aan het licht is gebracht door de heer Van Brederode, van het Rijks Demoparagogisch Instituut, nu tijdelijk in uw dienst. Ik verzoek hem de zaak nog even in het kort toe te lichten.”

Hij leunde achterover en haalde een dik dossier uit zijn aktetas waarin hij aandachtig begon te bladeren, terwijl Van Brederode aan het woord was. Met een half oor luisterde hij naar het onderhand wel bekende verhaal over de talloze zaken die de Metropool-medewerkers in hun werkzaamheden hadden gefrustreerd, en die slechts het werk van kwaadwillige saboteurs konden zijn, Meeuwen genoemd, die het bedrijf moesten ontwrichten.

“Tot op heden,” besloot de jurist, “is het niet gelukt de identiteit van één of meer van deze Meeuwen onomstotelijk vast te stellen. Maar ik heb zo mijn vermoedens.”

“Dank u,” zei Bruins. “Ik denk dat ik, wat dat betreft, nu wel in staat ben enige onthullingen te doen. Welnu, u kunt het geloven of niet, maar de oplossing ligt in een tamelijk ver verleden.”

Hij klopte op het voor hem liggende dossier. “We gaan in gedachten even terug naar de zonnige lente van het jaar 1940, kort voor het uitbreken van de oorlog. Het leger was gemobiliseerd en paraat, en de bevolking, uiteraard, bang en vol onzekerheid over de nabije toekomst. Die angst werd nog flink aangewakkerd door allerlei geruchten over de geringe daadkracht en zelfs onbetrouwbaarheid, van de overheid. Steeds sterkere verhalen deden de ronde over onze ondermaatse weerbaarheid, en onnodig te zeggen dat die verhalen het moreel van de bevolking geen goed deden. Er ontstond een enorm onderling wantrouwen. We wilden ons zo daadkrachtig mogelijk verdedigen... Door wie werd dat dan gesaboteerd? Waren er verraders? Zogenaamde Vijfde Colonnisten?”

Hij hief het dossier op. “Dit proces-verbaal is van de hand van een zekere inspecteur Leendert Bruins. Inderdaad: mijn vader. Hij heeft zijn waarnemingen over al die groeiende paniek op schrift gezet, en dat niet alleen. Hij beschrijft hoe hij uiteindelijk tot de overtuiging is gekomen dat al die onrust-kwekende verhalen en geruchten BEWUST zijn verspreid!”

Bruins zweeg, en Amfortas, die naast hem zat, vroeg: “Bewust? U bedoelt: door de Duitsers?” “Dat zou je verwachten,” knikte Bruins. “Maar nee, zo was het niet. Mijn vader heeft iets ontdekt, zij het min of meer toevallig, waardoor zijn theorie bewezen kon worden. Hij is er namelijk in geslaagd een paar lieden te ontmaskeren die opzettelijk allerlei onrustverhalen verspreidden. En waarom? Dat is een verhaal apart.” Hij stak een sigaar op, en zag dat Alblas zijn voorbeeld volgde.

“Er woonde destijds in Rotterdam,” vervolgde de inspecteur, “een uit Duitsland afkomstige geleerde, een zekere dr. Ludwig von Henkerstein. Hij was psycholoog, en had naam gemaakt met enkele belangrijke werken over massa-psychologie en collectieve angstgevoelens. Deze Von Henkerstein nu kwam op het macabere idee een vreselijk experiment uit te voeren, waartoe de dreigende omstandigheden hem de mogelijkheid boden. Het is overigens op zijn minst waarschijnlijk dat de Duitse autoriteiten van zijn plan op de hoogte waren, contacten met hem onderhielden, en hem financieel steunden. Wat hij wilde was eenvoudig: verhalen onder de bevolking verspreiden over binnenlandse sabotage-activiteiten, en de dreiging van Vijfde Colonnisten, puur verzonnen, en dan noteren hoe de bevolking daar op reageerde. En inderdaad is er in 1943 een boekwerk van zijn hand verschenen, waarin hij aantoonde hoe gemakkelijk het was onrust te zaaien en onderling wantrouwen te kweken, en aldus het algemene moreel te ondermijnen.”

Bruins pauzeerde even. Toen vervolgde hij: “Ik heb sterke vermoedens dat deze Ludwig von Henkerstein al vooraf van de Duitse invasie op 10 mei 1940 op de hoogte moet zijn geweest. In ieder geval verliet hij de dag ervoor, op 9 mei, in grote haast de stad, in bezit van een lijvig dossier. Dat dossier, zo vermoed ik, bevatte zijn onderzoeksresultaten, die ten grondslag lagen aan zijn publicatie uit 1943.”

Bruins haalde diep adem. “De titel van zijn werk was: *Operation ‘Seemöwe’!*”¹⁴

Een verbaasd gemompel voer door de aanwezigen. De inspecteur hief de hand op. “Het staat allemaal in dit dossier, van mijn vader. En het is je reinste toeval dat ik het pas nog in handen heb gehad en heb doorgelezen. Het bracht me op een fantastisch idee, al zeg ik het zelf. Ik vroeg me namelijk af hoe het met die professor Von Henkerstein is afgelopen. Is hij na de oorlog terecht? Dat bleek niet het geval. Hij is spoorloos verdwenen. Ik heb op het Internet zitten speuren of er nog iets naders te vinden was, en toen kwam ik erachter dat hij vijf jaar

¹⁴ Een Nederlandse vertaling verscheen bij Uitgeverij De Schouw, ‘s-Gravenhage (1943).

geleden is overleden. Maar ik ontdekte ook iets anders: hij blijkt onder een schuilnaam gewoon doorgewerkt te hebben, en wel hier, in Nederland! Onder de naam van Van Lochem heeft hij nog jarenlang college gegeven in Tilburg, in het vak: massa-psychologie!”

Bruins keek ernstig de zaal rond. “Hij heeft dus gewoon de kans gehad zijn denkbeelden uit te dragen, en heeft studenten gehad, die zijn ideeën hebben overgenomen, en zijn experimenten hebben willen voortzetten. Dus experimenten op het gebied van het kweken van onderling wantrouwen en achterdocht, gebruik makend van ongunstige omstandigheden. En één van die studenten, inmiddels afgestudeerd, bevindt zich in deze zaal!”

Er viel een loden stilte. Een der aanwezigen sprong plotseling op, maar merkte dat de deur van de zaal nog steeds door de zwaargebouwde brigadier Lucas van Dam was geblokkeerd. Bruins nam zijn sigaar uit zijn mond en legde hem op de rand van de tafel. Toen sprak hij op officiële toon: “Wolfert van Brederode. Ik arresteer u op beschuldiging van brandstichting en moord, en subsidiair van het verspreiden van laster en valse aantijgingen.!”

Nu opende Van Dam de deur van de zaal. Vier geüniformeerde politiebeambten traden binnen, namen Van Brederode tussen zich in en waren al weer verdwenen voor de anderen goed en wel hadden beseft wat er was gebeurd. Kalm nam de inspecteur zijn half-opgerookte sigaar weer ter hand en nam een diepe trek.

* * *

Eigenlijk had Bruins zelf ook meteen weg willen gaan, maar hij begreep dat hij nog wel aan de verbijsterde Metropool-medewerkers het een en ander had uit te leggen. Van alle kanten werd hij met vragen bestormd, zoals: Wat was het doel van Van Brederode geweest, en waarom had hij Rozenbroek vermoord?

“Om te beginnen,” verklaarde de inspecteur, “was hij natuurlijk min of meer getikt. Zijn doel was niets anders dan voortzetting van het experiment van zijn leermeester, Von Henkerstein, zij het dan op wat kleinere schaal. En hier, bij Metropool, trof hij precies de voor hem ideale omstandigheden. Overal onvrede over werkomstandigheden die bij het personeel steeds meer wrevel hadden doen ontstaan. Zo lukte het hem vrij gemakkelijk het idee van ‘Meeuwen’ ingang te doen vinden.”

“Die bestaan dus helemaal niet?” vroeg Van Dinskitsteren.

“Welnee. Al die aan hen toegeschreven ellende hebt u zelf aangericht,” zei Bruins opgewekt. “Nou ja, niet opzettelijk, mag ik hopen, maar toch... enfin, het ligt niet op mijn weg daar verder op in te gaan. En de moord op Rozenbroek is praktisch zeker min of meer een ongeluk geweest. Brand in een enorm gebouw als dit zag Van Brederode als de apotheose van zijn activiteiten, maar ongetwijfeld heeft Rozenbroek, die voortijdig de directievergadering had verlaten, hem betrapt. Van Brederode heeft hem neergeslagen en zich uit de voeten gemaakt. Daarna is de onfortuinlijke Rozenbroek in het overvloedige bluswater verdronken.”

B. Fust, El Supremo, stond op. Hij kuchte.

“Eh... hm. Het schijnt dat we enkele collega’s ten onrechte verdacht hebben van tegen ons prachtige bedrijf gerichte activiteiten. Blijkbaar heerst er veel onrust en ongenoegen onder het personeel, waar ik nooit het flauwste vermoeden van heb gehad. Ik zal mij beraden op stappen om daar iets aan te doen. Toch gek dat ik daar in het personeelsblad nooit iets over heb gelezen...”

“Ja ja. Mag ik een volkomen gratis tip geven?” vroeg Bruins. “Misschien is het voldoende ervoor te zorgen dat uw mensen weer een beetje plezier in hun werk krijgen. Bijvoorbeeld door niet om de paar jaar de hele zaak op zijn kop te zetten. En geloof me: een afdeling een andere naam geven bevordert niet de doorlooptijden; een modern administratiesysteem doet dat wel. En spreek gewoon Nederlands; dat verstaat iedereen. Denk daar maar eens over na, dan is ‘Operatie Zeemeeuw’ achteraf zelfs nog ergens goed voor geweest!”

Fust keek alsof hij het in Keulen hoorde donderen. “Plezier?” Hij verzonk in gepeins. “Tja... Ik zal er over denken. *Fun*, eh, ik bedoel: plezier. Het zou iets heel nieuws zijn. Misschien zit er iets in.”

“In elk geval is het weer eens iets anders dan een reorganisatie,” zei Bruins, zijn jas aantrekkend. “Komaan, dat laat ik verder graag aan u over. Het wordt mijn tijd weer eens. Tot ziens, meneer Fust.”

*“Allons, enfants de la Patrie,
Le jour de gloire est arrivé.”*

La Marseillaise (Rouget de l’Isle, 1792)

Hoofdstuk 9. Omwenteling

In het hart van het kolossale pand van ‘Rotterdam Metropool Verzekeringen’ aan het Weena bevindt zich een ruim bemeten en royaal geoutilleerde sportzaal. De kantoorklerken kunnen er zich na werktijd bekwamen in tal van takken van sport, want een gezonde geest huist in een gezond lichaam, leerden de Ouden ons reeds.

Op de namiddag waar wij thans van willen verhalen (en waarvan de gebeurtenissen, na lezing van dit hoofdstuk, voor eeuwig in de collectieve herinnering zullen staan gebeiteld), was van enige sportieve inspanning in deze ruimte echter in het geheel geen sprake. In alle vroegte had een klein legertje sjouwers in opdracht van hogehand de zaal, die de avond tevoren nog was ingericht als Kaatsbaan voor het kaatstoernooi van de Personeelsvereniging, volgestouwd met duizenden plastic klapstoeltjes. Want de directie had, zoekend naar een geschikte ruimte voor samenkomst van het hele personeel (bestaande uit binnendienst, buitendienst en directie), het besluit genomen uit te wijken naar de Kaatsbaan. “Wij zullen niet uiteen gaan voor de eenheid is hersteld en dit bedrijf weer op een stevige basis is gegrondvest,” vatte Fust het besluit van de directie het voltallige personeel bijeen te roepen samen.

Er hing een sfeer van nerveuze opwinding. De voltallige directie, met Fust in het midden, had inmiddels achter een met groen laken overdekte tafel plaatsgenomen, in afwachting van het vollopen van de zaal. Verschillende directeuren deden manhaftige pogingen er zelfbewust (iets te zelfbewust) uit te zien, praatten luchtig (iets te luchtig) met een collega, of schonken zich ontspannen (iets te ontspannen) een glas water in uit de gereedstaande karaffen. De sfeer kortom was geladen, en iedereen, voor en achter de tafel, besepte dat.

Bert Fust, ‘El Supremo’, zat precies in het midden, stralend van luister. Toen het vijf uur had geslagen rees hij van zijn zetel op en hief de hand. Onmiddellijk stierf het geroezemoes weg. Het werd doodstil. De hooggeplaatste zakenman schraapte zijn keel en sprak aldus:

“Waarde collega’s!

Reeds vele malen hebt u in de afgelopen jaren in bijeenkomsten als deze gezeten, om u te laten informeren over reorganisaties die door ons, uw Raad van Bestuur, nodig werden gevonden. Talloze malen bent u van werk, van werkplek, van vestiging, van team, van afdeling, van naam en van leidinggevende veranderd, en af en toe moet het u geduizeld hebben. Ook onze relaties en tussenpersonen zijn dikwerf het spoor bijster geraakt, en wij hebben thans dan ook besloten een heel nieuwe weg in te slaan. Ik kan u zeggen: vanaf nu wordt er NIET meer gereorganiseerd!”

Even heerste in de zaal een haast tastbare, geladen stilte. Men leek verpletterd van verbazing. Seconden verstreken. Maar daarna barstte een gejuich los waaraan geen einde leek te komen. Minuten lang slaagde El Supremo er niet in zich nog verstaanbaar te maken. Uiteindelijk, toen het ergste rumoer wat was bedaald, vervolgde hij:

“Verder kan ik u melden dat over een paar maanden begonnen zal worden met het terugplaatsen van uw oude, vertrouwde bureaux. Ieder zal weer een eigen werkplek hebben, geen flexgedoe, zodat...”

Verder kwam hij niet. De toejuichingen van zojuist waren niets vergeleken bij de collectieve vreugde-explosie die thans plaatsgreep. Het leek wel of Feyenoord in de verlenging van de Europacupfinale het winnende doelpunt had gescoord. Als een orkaan klonken de jubelkreten op naar de Metropool-gebieder; er werd met de voeten gestampt, niemand zat meer op zijn plaats, maar men hoste in het rond en viel elkaar om de nek. Zelfs collega's die elkaar nooit eerder hadden ontmoet omhelsden elkaar. Sommigen stonden de tranen van ontroering in de ogen.

En voort ging de rede van B. Fust, voortdurend door juichkreten, applaus en vreugdegezang onderbroken. Men geloofde somwijlen zijn oren niet: de prijzen in het Bedrijfsrestaurant zouden tot normale proporties worden teruggebracht. F.L.O.P. zou worden afgeschaft, er zou een gebruikersvriendelijk administratiesysteem worden ontwikkeld, veelbelovende, extern aangetrokken management-trainees die zonder een centje vakkennis tot teamleider waren gebombardeerd zouden verwijderd worden (men kon verder slechts gissen naar hun vreselijk lot)... er leek geen einde aan te komen. Het waren uren – want het was inmiddels al avond geworden, niemand die nog op de tijd lette in deze omstandigheden – om nooit te vergeten.¹⁵ El Supremo slaagde er niet in zijn redevoering te beëindigen. Hij werd in triomf van het podium gedragen op hetzelfde moment dat afgevaardigden van diverse vestigingen uit het oosten en zuiden des lands, door treinopstoppingen en andere moderne ellende iets te laat in Rotterdam gearriveerd, de deur van de sportzaal van buitenaf openden en de reeds overvolle zaal poogden binnen te dringen.

Zodra de Limburgse afgevaardigden het nieuws van de Omwenteling vernomen hadden hieven ze carnavalsliederen aan. Een vanuit het zuiden meegevoerde koperband blies de wangen bol en zette een nieuwe, krachtige melodie in. Hoor, wat spelen ze? En waarlijk, het ‘Marslied Collectief’, jarenlang in de vergetelheid geraakt, werd eindelijk weer met trots aangeheven! De stemmen van duizenden Rotterdammers mengden zich in het Limburgse koor; ook de medewerkers uit randgemeenten als Den Haag voegden zich daarbij. Het krijgshaftige gezang¹⁶ deed de gigantische sportzaal van Metropool Verzekeringen op zijn grondvesten daveren. Ook de directie, achter de groene tafel als één man opgerezen, zong uit volle borst mee. Dreunend weerklonk het:

*In een machtige toren
werkt van vroeg tot laat
Metr'pools' trots en glorie
constant zich uit de naad.*

*Deckels, memo's en faxen
SDS, FVP*

*Klanten die steeds weer bellen] 2x
Niemand is ooit tevree.]*

*Lang na zes uur 's avonds
brandt nog overal licht
Collectief werkt weer over
Met een vrolijk gezicht.*

¹⁵ In de annalen van Rotterdam Metropool Verzekeringen zijn de gebeurtenissen van deze avond en vooral de rede van B. Fust samengevat onder de titel: ‘De Nacht van de Opofferingen’.

¹⁶ Melodie: *Land of hope and glory*. Het lied werd voor het eerst uitgevoerd op donderdagavond 3 februari 1994.

*Tot de kleine uurtjes
is er volop te doen.*

*Ja, men werkt zich hier kreupel] 2x
Voor de Klant zijn pensioen!]*

De dramatische loop der gebeurtenissen liet ook Bruins niet onbewogen. Deed de intocht van de medewerkers uit Sittard en Arnhem hem niet denken aan de roemruchte 30^e juli 1792? Op die dag defileerden de federalen uit Marseille door de straten van Parijs onder het zingen van het ‘Marslied voor het Rijnleger’, gecomponeerd door Rouget de l’Isle.¹⁷ Hij besloot dat zijn aanwezigheid hier (want ook hij had een uitnodiging ontvangen) niet langer enig doel diende. Bovendien had hij met een zekere Laurens Erasmus Bulgersteyn, de eminente stadshistoricus, een dringende afspraak die hij niet graag liet schieten.¹⁸

Zonder op te vallen liep de inspecteur naar de deur achterin de sportzaal en begaf zich naar de uitgang van de kantoorkolos. Dit was de reden dat hij de afloop van de bijeenkomst niet meer meemaakte. Het nu volgende is daarom grotendeels ontleend aan het enerverende verslag van de gebeurtenissen dat de dag erna in de kolommen van het personeelsblad ‘Tot de Schouder’ verscheen.

Fust schoof zijn Metropool-stropdas recht en probeerde zijn gedachten enigszins te ordenen. Wat tientallen reorganisatiedeskundigen, veelbelovende trainees, externe adviesbureaus, en meer van dat soort veelal gebakken lucht en veelkleurige organogrammen (blokjes en pijltjes) producerende knutselaars tegen betaling van vele miljoenen euro’s niet voor elkaar hadden gekregen, waar vormingsweekeinden, cultuurveranderingsprocessen, heidagen en externe brainstormsessies van klankbordgroepen hadden gefaald, daar slaagden enkele welgekozen woorden en een Limburgse koperband thans wel in. Hier kon geen van Engels koeterwaals doortrokken peptalk-memo¹⁹ tegenop! Voor hem in de zaal stond een tot eenheid gesmede massa dreunend te zingen, tot alles bereid mits in normaal Nederlands aangekondigd. Fust wenkte het hoofd van de Facilitaire Dienst. “Bel die brouwerij op de Crooswijkse Singel, of waar ze tegenwoordig ook mogen zitten, en laat direct 100 vaten bier bezorgen, binnen vijf minuten. Zeg dat als ze niet meewerken we ze opkopen en ombouwen tot limonadefabriek.”

* * *

Zo eindigde deze ‘journée’, en dermate vèrstrekkend zouden de gevolgen voor het assurantie-imperium zijn, dat er een voorstel van de Ondernemingsraad (O.R.) ter tafel kwam, volledig ondersteund door de Landelijke Bond van Bruinwerkers, (L.B.B.), om deze dag, donderdag 21 november 2002, uit te roepen tot de begindatum van een geheel nieuwe jaartelling. En zo gebeurde het: tot in lengte van jaren zou Fustmaand 1 van Jaar I geboekstaafd blijven als de dag waarop Metropool een Nieuwe Weg was ingeslagen, die het fameuze concern uiteindelijk zou voeren naar een toppositie, uniek in de assurantiewereld, tot diepe haat en afgunst van de concurrentie, en onsterfelijke roem voor zichzelf.

¹⁷ Zie: Meijer, F.Ch., en Knoops, W.A., *De Franse Revolutie* (Amsterdam 1989), 83.

¹⁸ Inzake de plaats van samenkomst zij verwezen naar de afbeelding op de achterkaft van deze vertelling.

¹⁹ Wie schrijft die onzin eigenlijk, en, erger, wie durft het serieus te nemen?

“Zoo oud als de weg van Kralingen... [...] Het leek wel, of hij er altijd geweest was. De Oude Dijk was voor de Rotterdammers [...] de weg naar het dorp Kralingen. De weg van Kralingen, zeiden zij, is de oudste weg, die wij in deze buurt hebben. [...] Hij is zoo oud, dat wij niet kunnen zeggen: hoe oud wel.”

L.J. Rogier, *Aan de monden van Rotte en Schie* (1933).

Epiloog

De avond was gevallen. Inspecteur D.J. Bruins plaatste enige ordners terug in de kast, sloot zijn computer af en knipte de bureaulamp uit, na zojuist de laatste hand gelegd te hebben aan zijn rapport voor hoofdcommissaris Berestein. Wat het heden aanging was de zaak wat hem betrof afgerond. Hij keek even naar buiten, en zag aan de bewegingloze bladeren en takken van de bomen die de Hoflaan haar deftige uitstraling gaven, dat de storm van de afgelopen dagen eindelijk was gaan liggen. “Wat een rust, heerlijk...” prevelde hij voor zich uit. Hij trok zijn jas aan, drukte zich de hoed op de schedel en verliet het politiebureau waar zijn vader voor de oorlog gestationeerd was geweest, en waar hijzelf nu al weer meer dan twintig jaar kantoor hield. Op zijn gemak fietste hij de Hoflaan uit, richting Oudedijk. Hij dacht even na en rekende toen zich zelf voor: “Het is ruim 62 jaar geleden dat mijn vader op deze zelfde fiets van het centrum naar de Hoflaan terugkeerde, nadat...” Bruins slikte even en kreeg een brok in zijn keel, want tegelijk met het voltooien van zijn verslag, bestemd voor de hoofdcommissaris, had hij eindelijk tijd gevonden om de laatste pagina uit het dossier van zijn vader te lezen. De tekst droeg de datering 15 mei 1940, en het had Bruins weinig moeite gekost om zich door de feitelijke tekst heen een beeld van het beschrevene te vormen...

Met doffe wanhoop keek inspecteur Leendert Bruins, op het Oostplein naast zijn fiets staande, voor zich uit over de nasmeulende, rokende puinvlakte die zich tot aan de horizon uitstreckte. Hij realiseerde zich dat hij daar niet eeuwig kon blijven staan, hij moest terug naar de Hoflaan, er moest een eindverslag worden geschreven. Zou daar trouwens nog iemand in zijn geïnteresseerd op het Haagsche Veer? Toch zeker niet de personen die er sinds vandaag waren ingetrokken...Hij aarzelde, hij talmde, maar dat had ook een andere reden. Want hij besepte dat als hij zich eenmaal van het tafereel vóór zich zou hebben weten los te rukken, de laatste band met het verleden definitief zou zijn doorgesneden. Hij keek en keek en keek, en de minuten vervlogen... Toen, langzaam, draaide hij zich om en zette zijn rechtervoet aarzelend op het pedaal.

Inspecteur Leendert Bruins van de Rotterdamse politie zwaaide vermoeid, verdoofd, zijn been over het zadel. Zijn rug kromde zich, kromde zich verder, en zijn handen omklemden, de knokkels wit, het stuur van zijn nieuwe fiets toen hij de stad die hij had gekend en liefgehad voorgoed achter zich liet.

Bruins liet de woorden door zijn hoofd spoken toen hij, na de Hoflaan in noordelijke richting te zijn uitgefietst, via de Oudedijk en de Jericholaan de Kralingse Plaslaan bereikte, want hij had ineens geen zin meer om direct naar huis te rijden. Hij stapte af, zette zijn fiets tegen een boom en nam plaats op een bankje, vanwaar hij een mooi uitzicht had over de plas. In de verte begrepsden twee sfeervol verlichte molens en een bomenrij zijn uitzicht over het water. Boven hem schitterde een nachtelijke sterrenhemel, en ook de maan was te zien, want het was koud, rustig en onbewolkt winterweer. Wind stond er nagenoeg niet, en zelfs de vogels in het

bos leken zich stil te houden. De inspecteur stak langzaam een sigaar op, keek toen voor zich uit en dacht, gezeten in de kalmerende stilte van het Kralingse Bos, terug aan zijn vader. Was er een hiernamaals? Hij keek onwillekeurig omhoog, maar zag alleen de vele sterren die aan het firmament stonden te schitteren, een prachtig gezicht, zeker nu het Kerstfeest naderde. Zou zijn vader daar ergens zijn? In de hemel? Hij wist het niet, maar dacht het eigenlijk van niet, althans niet op de manier zoals men hem die vroeger voor waar had voorgehouden. Maar maakte dat iets uit? Zolang er maar iemand was die met liefde aan je terugdacht, en die je tot voorbeeld nam bij zijn doen en laten, en die zich geregeld afvroeg: “Zou hij tevreden zijn met wat ik doe, met wat ik heb bereikt, met wat ik probeer en nastreef in het leven? En doe ik wel voldoende in zijn ogen? Handel ik in zijn geest?” Nu, dan is zo’n persoon niet echt dood, nee, hij leeft voort.

De inspecteur glimlachte en knikte. Zo was het. Hij stond op, doofde zijn sigaar, klopte de as van zijn kostuum en liep kalm naar zijn vooroorlogse Saturnus-rijwiel. Met een vredig gevoel fietste hij via enige prachtige oude Kralingse lanen naar huis.

Einde

Aanhangsel

Geachte lezers,

Hieronder gelieve u aan te treffen de correspondentie tussen de redactie van 'Metronet' en de schrijvers van het verhaal dat u zojuist gelezen hebt betreffende de culturele verheffing van het personeel van Metropool Verzekeringen.

Aan: Auteurs *Operatie 'Zeemeeuw'*.
Van : Redactie Metronet.

Beste auteurs,

In jullie lijst van publicaties troffen wij de titel *De Ondergang van de RVS* aan, naar wij begrepen het libretto van een opera.
Onze afdeling 'Cultuur Sponsoring' is bereid jullie € 10.000,- aan te bieden voor de publicatierechten, teneinde het werk ooit in het nieuwe Luxor-theater op te voeren.
Voortuitlopend hierop willen wij de tekst op Metronet publiceren. Gaarne jullie reactie.

Aan: Redactie Metronet.
Van: De auteurs.

Waarde redactie,

Het is ons een genoegen u hierbij de tekst van het libretto te doen geworden.
Zoals u ziet zijn het een aantal fragmenten uit bestaande opera's, dusdanig gerangschikt dat er (met een begeleidende tekst, het eigenlijke libretto) voor de luisteraar een dramatisch effect bereikt wordt als ware het een echte, oorspronkelijke opera. Het is dus zaak deze fragmenten zelf van bestaande langspeelplaten en CD's te halen en op een audio-cassette van twee keer 45 minuten op te nemen.
Tenslotte merken wij op, dat wij er voorlopig van uitgaan dat het door u genoemde bedrag van € 10.000,- een netto bedrag is. En u bedoelt ook, naar wij aannemen: per persoon?

Geloof ons te zijn, waarde redactie, uw dienstwillige dienaren,

De auteurs.

Tekst, geplaatst op Metronet, derhalve bedoeld voor alle medewerkers (jong en oud), geredigeerd door drs. B. Caaymans.

HOU JIJ VAN OPERA!??

Natuurlijk niet! Wie wel, zul je zeggen. Maar weet je eigenlijk wel wat opera is?
Ik heb het eens voor je nagekeken in een dik boek, en eigenlijk blijkt het gewoon een soort musical te zijn, maar dan heel ouderwets!
Goed, het is geen popmuziek uit de daverende TopTien uit jouw radio, maar soms ontkom je er niet aan om iets aan cultuur te doen.
De tekst van het verhaal gaat, voor zover ik er doorheen kon komen (het is best wel lang en gaat veel over oude dingen van vroeger, met allemaal jaartallen), over de RVS en hoe die in

financiële problemen is gekomen, of zoiets, en die kun je nu downloaden op JOUW eigen computer!

Voor de bijbehorende muziek moet je je maar tot je grootvader of een oude tante wenden. Die kan je de diverse stukjes op oude LP's of voorhistorische bandjes wel bezorgen. Is iedereen in je familie van boven de 50 jaar al dood, dan kom je met een beetje zoekmachine via Internet ook een heel eind.

Daarna: zet je kiezen op elkaar, want het is een heavy stuk.

Veel succes, en hoi,

Bart Caaymans, cultuur-promotor Metropool Verzekeringen.

Aan: Redactie Metronet.

Van: De auteurs.

Waarde redactie,

Met ontzetting hebben wij van uw bericht op Metronet kennis genomen.

Het Veronica-achtige gezwets van uw medewerker Caaymans heeft ons ondragelijke jeuk op moeilijk bereikbare plaatsen bezorgd.

Onze medewerking aan publicatie op Metronet moeten wij daarom helaas intrekken. Jammer van de € 10.000,- netto de man, maar wij verdienen ieder al een astronomisch salaris, en hebben het gelukkig niet nodig.

Wij zijn inmiddels in onderhandeling met een gerenommeerd Rotterdams bedrijf aangaande de sponsorgelden voor de operaproductie, een bedrijf dat onze intenties beter verstaat dan u.

Met moeizaam op te brengen gevoelens van hoogachting,

De auteurs.

**De ondergang van de RVS
Rotterdamsche Opera van vóór den Spoortunnel**

**Opera in twee aktes door: Carlo Confetti
Libretto: Leonardo da Knopo**

Capelle a/d IJssel en Rotterdam, 1988 / 2001

Woord vooraf

Aan het einde van het jaar “Rotterdam Culturele Hoofdstad 2001” mag, naast allerlei moderne kunstuitingen (waarover uiteraard geen kwaad woord), natuurlijk een klassieke opera over een onversneden Rotterdamsch thema naar onze smaak niet ontbreken.

Reeds in 1988 publiceerde de librettist Leonardo da Knopo de tekst voor een dergelijke opera, maar het moest tot ver in het jaar 2001 duren voordat de befaamde componist Carlo Confetti er zijn muziek aan toevoegde (een honorarium-kwestie, helaas).

Producent Guillaume Boutons tot slot voegde het geheel aaneen en vond een gulle sponsor in Rijwielfabriek Saturnus (opgericht 1898), gevestigd aan de Nieuwe Binnenweg te Rotterdam. Het gecombineerde resultaat van al deze inspanningen ligt thans voor u. Wij wensen u en de uwen veel lees- en luistergenoege met de Rotterdamse opera: “De ondergang van de RVS”.

Leo Knoops & Wim Knoops

Eerste Akte

1. Ouverture

Het is een prachtige zomerdag. Gerrit Bravenbeek is per trein op weg naar Rotterdam vanuit zijn woonplaats, ergens in Brabant, waar hij zich na zijn vervroegde pensionering heeft teruggetrokken. In het gebouw van de RVS zal een feestelijke bijeenkomst worden gehouden ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan, waarvoor ook hij, als prominent ex-medewerker, een uitnodiging heeft ontvangen.

In de trein denkt Bravenbeek terug aan zijn mooie tijd bij het befaamde concern. Hij heeft het uiteindelijk tot procuratiehouder gebracht. Zijn goede herinneringen worden een beetje overschaduwed door het feit dat er, vlak voor zijn afscheid, een paar figuren in de directie werden opgenomen waar hij geen hoge dunk van had... Zal dat wel goed gaan? Maar och, wat kan zo'n oud en solide bedrijf eigenlijk overkomen, zelfs met een dubieus figuur als dr. Z. Boorwater als president?

En zie eens, als de trein over de Maasbrug dendert, hoe schitterend daar, over het water, het RVS-pand zich bij de SPIDO in het zonlicht aftekent!

Bravenbeek zet resoluut zijn onrustgevoelens van zich af, en verheugt zich over het komende weerzien met het bedrijf en de vele oud-collega's. Als de ouverture eindigt loopt de trein het Centraal Station binnen. De muziek eindigt niet, zoals bij de meeste ouvertures, in een paar knallende slotakkoorden, maar sterft langzaam weg. Drie zachte maten aan het eind geven aan dat de trein langzaam, langzaam tot stilstand komt, en stopt. Bravenbeek stapt uit, en staat even later op het Stationsplein. Verheugd kijkt hij om zich heen. Hij is weer terug in Rotterdam!

2. Un' aura amorosa

In een lichte extase loopt Bravenbeek over Weena en Coolsingel. Zijn hart gaat open als hij de zon ziet schijnen op de machtige contouren van de wereldstad. Hij zingt een lyrisch lofdicht op **Rotterdam**, een stad van een overweldigende schoonheid, als je er maar oog voor hebt.

Wonderwel past het stadhuis in de nieuwbouw, die bijdraagt aan een internationale allure. Zijn hart zwelt van trots als hij bedenkt dat hij zelf, ook al woont hij nu in Brabant, een zoon van deze stad is. Vreugdevol vervolgt hij zijn weg langs de Leuvehaven, over de Schiedamse Dijk, en ziet in de verte de vertrouwde letters RVS boven de omringende gebouwen uitsteken.

Nog even, en hij staat op het Willemsplein, en laat zijn blik rusten op de zijgevel van het RVS-pand, waar levensgroot het beroemde logo is aangebracht. Het enige, echte, ouderwetsche, in niet-afgeslankte vorm.

3. Dies Bildnis is bezaubernd schön

Het is het prachtigste logo dat er bestaat. Geen enkele andere maatschappij heeft er zó een. Bravenbeek blijft er even naar kijken, en verzucht dan, dat hij het 't liefst, om te voorkomen dat er ooit iets ergs mee zou gebeuren, van de muur zou halen en mee naar huis nemen. Dan, zo droomt hij, zou het eeuwig van mij zijn... Ja, eeuwig was het dan van mij!

4. Libiamo

In het Bedrijfsrestaurant is het feest in volle gang. De complete directie is er, en niet te vergeten: de directie-secretareses.

Juist zijn de glazen opnieuw volgeschonken en de president-directeur, dr. Boorwater, heft het glas: “Libiamo!” Laat ons drinken en vrolijk zijn, want de zaken lopen uitstekend.

Hij wordt bijgevalen door zijn secretaresse, Leonora van Sneek, een bekwame, integere vrouw, die geheel te goeder trouw meent dat dr. Boorwater gelijk heeft, en dat er terecht, bij deze gelegenheid, wel eens flink gefeest mag worden. De gehele directie stemt er van harte mee in. En alle aanwezigen met hen, echter met uitzondering van twee in donkere pakken gestoken, somber ogende figuren, die ieder een zware aktentas bij zich hebben. Zij drinken niets, en nemen geen deel aan de algemene feestelijkheid.

5. Il mio tesoro

De president-directeur, dr. Z. Boorwater, houdt een gloedvolle speech: “Amici miei...” Vrienden... De RVS bestaat nu 150 jaar, en nog nooit is het zó goed gegaan. De halfjaarcijfers geven een schitterend beeld. De beleggingen hebben gunstig uitgepakt, en de winstprognoses zijn fantastisch. Met enorme uithalen schildert hij een groots toekomstbeeld: Nog groter, nog hogere omzetten, nog meer nevenactiviteiten. Het kan niet op! Bravenbeek luistert verbijsterd toe. Zulk gesnoef heeft hij nog nooit gehoord. Welk een opsnijderij! Dan valt zijn blik op de twee sombere figuren, en een vage onrust sluipt zijn hart binnen...

6. Damni i colori

De twee uit de toon vallende gasten zijn niemand minder dan Van der Kuylen en Van Putten, twee bekende accountants. Als dr. Boorwater klaar is met zijn ophakkerij, vraagt Van der Kuylen het woord: “Damni i colori!” (Wilt u allen even toehoren?)

Als het stil is beginnen beide accountants hun verhaal, en dat is héél anders dan dat van dr. Boorwater.

De cijfers zijn in werkelijkheid helemaal niet zo gunstig. Integendeel. De vooruitzichten zijn uitgesproken somber! Er valt even een verbijsterde stilte, en dan:

7. Su Profetessa

Als uit één mond protesteert de directie, met name dr. Boorwater, juffrouw Van Streek en drs. Raapsteel komen met luchthartige tegenargumenten: Hoe komt u hierbij? De balansen en jaarverslagen spreken toch duidelijke taal? Komkom. Pak u weg met uw ongepaste grappen. Bent u soms beter dan wij op de hoogte? In koor besluit de directie: Als de zaken volgens u NIET goed gaan, nou, wilt u dat dan wèl even toelichten, zeg!

8. Che gelida manina

Die toelichting komt prompt: Van der Kuylen houdt een afschuwelijk betoog, zwaar van somberheid. De halfjaarcijfers geven een volkomen vals beeld.

Voor de verbijsterde toehoorders komen de onthullingen als een wel zeer koude douche: jarenlang zijn de directie en de Ondernemingsraad, al dan niet opzettelijk, volslagen verkeerd voorgelicht.

Er zijn schokkende beleidsfouten gemaakt; in de onroerend-goed sector hebben zich niet te becijferen stropen voorgedaan, en er is zelfs sprake van regelrechte fraude.

De werkelijkheid is afzichtelijk: de nabije financiële toekomst is zwarter dan zwart. Er is geen speld tussen te krijgen: De RVS staat op het randje van de afgrond...

9. Tace la notte

Nadat het onheilsduo vertrokken is blijft de eerst zo vrolijke schare feestelingen verslagen achter. Dan neemt, aarzelend, de procuratiehouder Van Sneek het woord, en richt zich tot Leonora van Streek. Bedrukt vertelt hij haar hoe, niet lang geleden, hij een aantal malen voor het dreigende gevaar is gewaarschuwd door het meesterbrein Pieterse, die door de leiding vanwege zijn voortdurende op- en aanmerkingen op het beleid van de directie als een lastige ouwehoer werd beschouwd. Uiteindelijk heeft Pieterse het veld moeten ruimen.

Op dat moment klinkt tot ieders schrik plotseling, op onverklaarbare wijze, vanuit de verte de stem van Pieterse, als een echo uit het verleden, door het Bedrijfsrestaurant. Opnieuw zijn daar de waarschuwingen uit het verleden, maar nu komen ze te laat.

Leonora richt zich dan ontzet tot president-directeur Boorwater: Als dat waar is, heeft ú ons naar de ondergang geleid!

Boorwater protesteert woedend: Hoe komt Van Sneek erbij? Is iedereen dan gek?

Zo eindigt de eerste akte met een emotioneel hoog oplopend debat tussen Leonora, Van Sneek en Boorwater. De laatste probeert zich te rechtvaardigen, Van Sneek weerlegt zijn argumenten, en Leonora tracht wanhopig achter de waarheid te komen. Wie heeft er gelijk? De woordenwisseling eindigt in een heftige climax.

Tweede Akte

1. Entr'acte

Een kort muzikaal intermezzo voert ons naar een grote afdeling van de RVS: het Collectieve Bedrijf. Daar werkt, nietsvermoedend van de onheilstijdingen, een goedgehumte schare nijvere medewerkers.

2. Koor der Medewerkers Collectief

Er is veel werk aan de winkel. Overal liggen stapels mèpjes ter behandeling, maar het humeur der medewerkers is onverwoestbaar. Vrolijk klinkt hun lied: "Chi del gitano il giorni abella," ofwel: Wie heeft er nog een moeilijk mèpje, 'k zal 't wel verwerken! De telefoons rinkelen, de printers ratelen, de computers zoemen, overal is activiteit.

3. Stride la Vampa

Frieda Slaghekke, vakbonds-kaderlid, stormt de afdeling op en brengt het alarmerende nieuws: Zojuist is tijdens een bijeenkomst van genodigden bekend gemaakt dat de financiële positie van de RVS, ondanks allerlei rooskleurige voorspiegelingen, buitengewoon wankel is. Met van emotie trilende stem slingert zij beschuldigingen in de richting van de leiding. "Kameraden, men heeft ons verraden. Onze banen staan op het spel!"

4. Aria van Alblas

Alblas, de chef van de afdeling, heeft dit al 'n tijdje gevreesd. Zijn gezonde verstand heeft hem al geruime tijd gewaarschuwd: Er is wat loos, en nu, nu is het zo ver. Toch had hij niet vermoed dat 't zo erg was. Sombor zingt hij: "Il balen del suo sorriso," ofwel: Ik baal hiervan als een stier. Men wàs gewaarschuwd, en nu dit. Kunnen we nog iets doen? De Ondernemingsraad misschien? Zijn gepeins eindigt in doffe wanhoop.

5. Aria van Montijn

Plotseling neemt één energiek medewerker, Montijn, het woord. Hij houdt een gloedvol betoog: "Ah si, ben mio..." Met z'n allen kunnen we wellicht wat bereiken. Het zou toch te gek zijn dat onze toekomst door 'n paar ellendelingen op de tocht wordt gezet? Dat dat allemaal zo maar kan! "La morte a me parra, parra!" Bereid u voor op actie! We zullen de complete directie ter verantwoording roepen... een taak voor onze vertegenwoordigers: de Ondernemingsraadleden. Waar zijn die eigenlijk? Nu we ze nodig hebben zijn ze nergens te bespeuren.

6. Di quella pira!

Andere medewerkers en –sters beginnen te roepen: We hebben de OR niet nodig. Als het er op aankomt laten ze het altijd afweten. Laten we liever zèlf in actie komen!

Montijn springt boven op een bureau en houdt een meeslepemde rede: "Di quella pira!" We gaan met z'n allen naar boven en zetten het hele zootje af! Zonder OR! We nemen het recht in eigen hand. Dit betekent opstand! Revolutie! Heel Collectief raakt begeistert. Onder oorverdovend wraakgeroep stormt de complete afdeling de trappen op!

7. Treur-aria

Wat volgt is een grote ontzuuchtering: De directie-afdeling blijkt volkomen verlaten. Allen hebben de wijk genomen, en de RVS aan haar lot overgelaten. Slechts de secretaresse Leonora van Streek is er. In tranen licht zij de situatie toe. Alles lijkt verloren: Het bedrijf aan de rand van de ondergang, de directie gevlucht, en de Ondernemingsraad in geen velden of wegen te bekennen.

Als de laatste tonen van haar droeve klacht zijn weggestorven gebeurt er iets waar niemand meer op gerekend had. De deuren worden plotseling met kracht opengekwakt en... mijn hemel!

8. De Ondernemingsraad

Allemachtig! De Ondernemingsraad marcheert op volle oorlogssterkte onder krijgshaftig gezang naar binnen! Laat ons maar eens even! Hier gaan wij eens krachtig ingrijpen!

Allen krijgen nieuwe hoop. Valt er nog iets te redden? Enthousiasme maakt zich weer van iedereen meester, hoewel, enkelen houden het hoofd koel en geloven weinig van al deze bombastische geluiden. Het klinkt allemaal erg vervaarlijk, maar zijn er nog wel praktische mogelijkheden? Helaas krijgen deze pessimisten gelijk.

9. Aria van Van Knoert

Terwijl de OR nog dreunend staat te zingen is door een zijdeur een onopvallende meneer met een brillette en een keurige map met bescheiden binnengekomen. Hij groet allen vriendelijk en stelt zich voor als Giovanni van Knoert, bijgenaamd de Vogelvanger, vanwege het feit dat hij, als vertegenwoordiger van de Raad van Bestuur van Nationale-Nederlanden, altijd belast wordt met fusies en (vooral) overnemingen!

Ook de RVS is zojuist overgenomen, zo deelt hij opgewekt mede. Er was niets meer aan te doen en het was voor uw bestwil. Slechts een handjevol medewerkers zal worden ontslagen, en alle dames,

vooral de knappe, mogen blijven. Wellicht, zo besluit hij, is er een héle mooie bij: daar wil ik dan wel mee trouwen. Wordt zij mijn vrouw, en ik haar man!

10. Voi Che sapete

Frieda Slaghekke, vakbonds-kaderlid, reageert woedend: Vanaf het begin hebt u dit geweten! Er is een smerig spel gespeeld. De RVS is verkocht aan een grote ziellose verzekeringsfabriek, waar wij slechts onpersoonlijke nummers zullen zijn. Alleen topkaderleden zullen er wel weer beter van worden. Een stel onbekwame paters en fraudeurs zit van ons geld nu op de Canarische Eilanden, en nu komt hier een of andere dikdoener vrouwonvriendelijke opmerkingen maken!

11. Dalla sua pace

Nu acht de procuratiehouder Van Sneek het tijd om in te grijpen. Met een vijandige houding is niemand gebaat. Zelf ziet hij in gedachten een zetel in de Directie in het verschiet. Daarom neemt hij het woord en houdt een verzoenende rede: vrede in KWS! De RVS is verloren, maar daarom niet getreurd. Laten we het oog op de toekomst gericht houden en er het beste van maken. Leg u neer bij het onvermijdelijke, en laat de vrede in uw harten terugkeren!

12. Je crois d'entendre encore

Nu is alles voorbij. Door het verlaten RVS-pand dwaalt, geheel alleen, Bravenbeek rond. Hoewel er niemand meer is meent hij nog overal geluiden en stemmen uit het rijke, maar nu afgesloten, verleden te horen. Achter de bureaux meent hij af en toe zelf zijn vroegere collega's nog te zien zitten. Maar het zijn zinsbegoochelingen. Nooit zal hier meer één polis worden uitgeschreven.

Weemoedig loopt hij door de uitgestorven vertrekken via het ingewikkelde gangenlabyrint. Uiteindelijk moet hij afscheid nemen. Alles wat rest van de RVS is een herinnering. Dat is ook het laatste woord van de opera: "Un souvenir..."

13. Largo

Terwijl Bravenbeek naar buiten loopt lijkt het gebouw nog één keer tot leven te komen. Er klinkt rond- en om hem heen muziek op. Het is onmiskenbaar het Largo van Händel. De muziek blijft hem vergezellen als hij weer buiten is op het Willemsplein. Zonder nog eenmaal om te kijken vervolgt Bravenbeek zijn weg. Een tijdperk is afgesloten.

Om met de dichter Bloem te spreken: "Voorbij, en, o God, voorgoed voorbij!"

Muziek

Eerste akte

1. Ouverture
Ouverture "Coriolanus" – Beethoven
2. Un' aura amorosa
Cosi fan tutte (1e akte) – Mozart
3. Dies Bildnis ist bezaubernd schön
Die Zauberflöte (1e akte) – Mozart
4. Libiamo ne'lieti calici
La Traviata (1e akte) – Verdi
5. Amici miei... Il mio tesoro
Don Giovanni (2e akte) – Mozart
6. Damni i colori... Recondita armonia
Tosca (1e akte) – Puccini
7. Su Profetessa
Un ballo in maschera (1e akte) – Verdi
8. Che gelida manina
La Bohème (1e akte) - Puccini
9. Tace la notte + Terzet
Il Trovatore (laatste deel 1e akte) – Verdi

Tweede akte

1. Entr'acte
"Jupiter" uit De Planeten – Holst
2. Koor der Medewerkers Collectief
Zigeunerkoor uit Il Trovatore (2e akte)
3. Stride la Vampa
Aria van Azucena uit Il Trovatore (2e akte) - Verdi
4. Il balen del suo sorriso (aria van Alblas)
Graaf Luna in eveneens 2^e akte Il Trovatore
5. Ah si, ben mio (aria van Montijn)
Manrico in 3^e akte van Il Trovatore
6. Di quella pira
Beroemd slotgedeelte 3^e akte Il Trovatore
7. D'amor sull'ali rosee (treur-aria)
Il Trovatore (4^e akte)
8. Soldatenkoor (de Ondernemingsraad)
Soldatenkoor uit Faust – Gounod
9. Der Vogelfänger (aria van Van Knoert)
Die Zauberflöte (1^e akte) – Mozart
10. Voi che sapete
Le Nozze di Figaro (2e akte) – Mozart
11. Dalla sua pace
Don Giovanni (1e akte) – Mozart
12. Je crois entendre
De Parelvisers (1e akte) – Bizet
13. Largo
Largo uit Xerxes – Händel

Van de hand van dezelfde auteurs zijn verschenen:**Moord in de Kluis**

(novelle – 1982)

Het Noodlot van St. Wijnandsklooster

(spookverhaal – 1983)

Drie Dode Directeuren

(assurantiethriller; RVS-trilogie deel 1 – 1984)

Foutloze Methode

(kort verhaal – 1985)

Onrust op St. Gregoria

(toneelstuk in drie bedrijven – 1986)

Het Cassandra Programma

(driedelig horrorfeuilleton – 1987)

Het Geraamte achter het Beeldscherm

(assurantiethriller; RVS-trilogie deel 2 – 1988)

Terugkeer om Middernacht

(Rotterdamse spookverhaal – 1989)

Gasten op Kerstavond

(Rotterdamse kerstnovelle – 1990)

De Vloek van de Kluisenaar

(assurantiethriller; RVS-trilogie deel 3 – 1991)

Het Testament van de Tempelier

(kerstvertelling – 1992)

De Heks van Bleskensgraaf

(spookverhaal – 1993)

De Ondergang van St. Gregoria

(korte eenakter – 1994)

Het Veld van Eer

(spookverhaal – 1994)

De Herfstmoorden

(Rotterdamse thriller – 1995)

De Ruïne van de Abdijkerk

(spookverhaal – 1996)

De Terugkeer van graaf Ewout

(kort historisch blijspel voor de jeugd in drie bedrijven – 1997)

Het Graf van de Gehangene

(fantastische vertelling – 1997)

Het Portret van Sebastiaan Franken

(spookverhaal – 1998)

Het Mamba Project

(Rotterdamse kantoordrama; Metropool-trilogie deel 1 – 1999)

Verraad aan de Vlist

(koningsdrama – 2000)

Het Zwaard van Cortigel

(spookverhaal – 2001)

Operatie ‘Zeemeeuw’

(stormachtig kantoordrama; Metropool-trilogie deel 2 – 2002)

De ondergang van de RVS

(Rotterdamse Opera van vóór den Spoortunnel – 1988 & 2001; publicatie 2002)

Kerstsprookjes voor de jeugd:**De kabouter** (1995)**Juffrouw Gré** (1996)**De nieuwe dwergenkoning** (1997)**De herders** (1998)**Het echte millennium-probleem** (1999)**De wondertuin** (2000)**Nihil Obstat**

KONINGIN DOET BEROEP OP KONING VAN ITALIË

Invloed van Victor Emanuel gevraagd om burgerbevolking voor de rampen van den oorlog te sparen.

H.M. de Koningin heeft een telegram van den volgenden inhoud aan den Koning van Italië gezonden.

„Ik doe een beroep op de edele gevoelens, welke te allen tijde het Huis van Savoye beziel hebben om het hooge gezag van Uwe Majesteit in te roepen in verband met een conflict, waarin Nederland zich gewikkeld vindt, niettegenstaande de strikte onzijdigheid, waaraan het krachten traditie gehecht was en welke het nimmer één oogenblik heeft nagelaten te betrachten.

Ik hoop dat Uwe Majesteit haar invloed zal aanwenden opdat de rampen van den oorlog aan de burgerbevolkingen bespaard zullen blijven en de grondbeginselen der menschelijkheid geëerbiedigd zullen worden door alle oorlogvoerenden zonder eenige uitzondering.”

Onze luchtafweer toont zich paraat

MEER DAN HONDERD VIJANDELIJKE VLIEGTUIGEN zijn gisteren ons grondgebied door ons luchtafweer-apparaat buiten gevecht gesteld. Foto boven: een Duitse bommenwerper stort brandend neer. — Onder: het struik en een Duitsch vliegtuig in een der straten van een Nederlandse stad; de brandweer bluscht het vuur, dat door het neergestorte toestel is veroorzaakt.

KONING GEORGE RICHT ZICH TOT KONINGIN WILHELMINA

„Onze legers haasten zich Uwer Majesteits strijdkrachten te helpen. Nederland zal het land blijven van vrije menschen.”

Reuter meldt uit Londen, dat Koning George telegrammen heeft gezonden aan den Koning der Belgen, aan de Koningin der Nederlanden en aan de Groothertogin van Luxemburg, waarin hij zijn sympathie jegens deze staatshoofden en hun volkeren uitdrukt.

De tekst van het telegram aan Koningin Wilhelmina luidt als volgt:

„Ik ben diep geschokt door de berichten over den onmenschenlijken en onverantwoorden inval in het land van Uwe Majesteit. Niet alleen, dat dit optreden een uitdaging is van het internationale recht en van de plechtige verplichtingen, doch het is ook geschied zonder eenigen schijn van waarschuwing. De neutraliteit, welke door Nederland zoo nauwkeurig in acht is genomen sinds het uitbreken van den oorlog, is op grove wijze geschonden.

Ik wensch jegens Uwe Majesteit uiting te geven aan mijn afschuw over deze misdaad tegenstand, welke geboort heeft aan het volk van Nederland onder leiding van Uwe Majesteit.

In antwoord op het beroep, dat Mijn regering heeft ontvangen van de regering van Uwe Majesteit, haasten de Geallieerden zich om Uwer Majesteits strijdkrachten te helpen. Ik ben er zeker van, dat onze zaak de overhand zal hebben, en dat Nederland, zijn eigen geschiedenis getrouw, het vaderland zal blijven van vrije menschen. In dit uur van beproeving en bezorgdheid, wensch ik jegens Uwe Majesteit en jegens Uw geheele volk uiting te geven aan Mijn sympathie en bewondering voor Uw land, welke gevoelens worden gedeeld door Mijn volkeren over de geheele wereld.”

Bemoedigend woord van onzen bondgenoot Canada

Premier houdt radiorede

OTTAWA, 11 Mei. (Havas). Mackenzie King, de premier van Canada heeft in verband met den inval van Duitschland in Nederland, België en Luxemburg een radiorede gehouden, waarin hij o.m. het volgende heeft verklaard:

Met trots sluiten wij met het Belgische volk opnieuw wapenbroederschap. Wat het Nederlandsche volk betreft herinner ik er aan, dat het meer dan een eeuw lang den vrede heeft gekend. De geschiedenis van dit land echter is een strijd voor vrijheid en tegen de tyrannie. Thans heeft ook dit volk zich gevoegd bij de andere om voor de vrijheid te strijden. Het verraad en het barbaarsdom van het nazi-Duitschland zijn geen woord waardig. Die dingen kunnen slechts ertoe dienen de Geallieerden te sterken in hun voornemen deze zaak definitief uit de wereld te helpen. Op deze manier zouden alle neutrals van den onleschbaren dorst van nazi-Duitschland ten offer vallen. Canada houdt zijn beloften. Wij bereiden in samenwerking met onze bondgenooten onze maatregelen voor dit nieuwe geval voor.

Nederlandsch nieuws over Engelse radio

Tijden der uitzendingen.

LONDEN, 11 Mei. (Reuter). De B.B.C. kondigt aan, dat nieuwsuitzendingen in het Nederlandsch zullen worden gegeven op de volgende uren (Nederlandsche tijd):
Om 12.20 uur des middags op de golflijnen 40.50, 41.49 en 33.29 m.
Om 5.20 uur des middags op de golflijnen 373, 49.50, 41.49 en 30.96 m.
Om 10.25 uur des avonds op 373, 261, 49.50, 41.49 en 30.96 m.

KWAADWILLIGE GERUCHTEN TEGENGESPROKEN

Naar aanleiding van de voortdurende voortaanstaande en te goeder naam bekend staande personen zijn gearresteerd en zelfs gefusilleerd, kan worden medegedeeld, dat deze kwaadwillige geruchten van allen grond ontbloeit zijn en waarschijnlijk verspreid worden om het vertrouwen in overheid, overheidsinstanties en groote instellingen te ondermijnen.

Opkomst van mariniers uitgesteld

De Regeringspersoneel meldt: Jongelieden in den leeftijd van 14, 15, 16 of 17 Mei moeten aanmelden in de Marinierskazerne te Rotterdam, om aangeworven te worden als marinier, tambour of pipier der 3e klasse, moeten aan die aanmelding geen gevolg geven, doch nader bericht afwachten.

DUITSCHER SCHANDDADEN

Parachutisten in grooten getale vernietigd. -- Schromelijke misvatting door vijandelijke

Onze manschappen worden als tegenstanders in de verdediging wel van een zekere betekenis genoemd. De strijd tegen de Nederlandsche weermacht — aldus echter deze Duitse instructie — is een strijd tegen een tegenstander, die in moreel opzicht en uit een oogpunt van bewapening tegen de Duitschers niet opgewassen is.

De onderschatting van den Nederlandschen soldaat is dezen parachutisten troepen al duur te staan gekomen. Deze hadden, blijkens opdracht reeds den eersten dag een beslissende positie zijn hierin niet geslaagd en in grooten getale vernietigd.

geheele overval op ons land een voorbeeldenlooze zoo zijn ook de methoden waartoe de Duitsche troepen opdracht kregen, volkomen in strijd met moraal Zoo zouden deze Duitse troepen, bij gebrek aan burgerchauffeurs met de wapens moeten dwingen. De order is een miskenning van de positie van een vijandelijk land.

overval op ons land door de Duitschers zorgvuldig is ook uit de aanweziging aan de parachute-troepen, die burgerpersonen zich met bijzondere opdrachten en liebewijzen in het landingsgebied bevinden. welen intusschen aan dezen ongehoorden overval op niets te verwijten heeft, met moed en vastberadenheden.

KWAADWILLIGE GERUCHTEN TEGENGESPROKEN

Naar aanleiding van geruchten, dat voortaanstaande en te goeder naam bekend staande personen zouden zijn gearresteerd en zelfs gefusilleerd, kan worden medegedeeld, dat deze kwaadwillige geruchten van allen grond ontbloeit zijn en waarschijnlijk verspreid worden om het vertrouwen in overheid, overheidsinstanties en groote instellingen te ondermijnen.

Onwankelbare trouw van Indië

Telegram van den Gouverneur-Generaal aan H. M. de Koningin.

BATAVIA, 11 Mei. Gistermiddag heeft de Gouverneur-Generaal het volgende telegram gezonden aan H. M. de Koningin:

„Namens de bevolking van Nederlandsch-Indië, die met diepe ontroering de ontwikkeling der gebeurtenissen in het moederland volgt, moge ik Uwer Majesteit de eerbiedige betuiging bieden van onwankelbare trouw, liefde en aanhankelijkheid. (Aneta.)

Verminderde gasdruk bij luchtalarm

Te 's-Gravenhage en in het Westland wordt tijdens luchtalarm de gasdruk aanzienlijk verminderd. Dadelijk na het signaal „luchtalarm getuigd“ wordt de gasdruk hersteld. Alvoorts dus een gasloos met aansteevlamp te gebruiken, is het noodzakelijk even te controleren, of het aansteevlampnetje brandt.

Alweer een Wim en Leo

KNOOPS

Productie